

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKTİSADİ GELİŞME VE ULUSLARARASI
İKTİSAT BİLİM DALI**

**BİLGİ TOPLUMU SÜRECİNDE ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
İ.İ.B.F. KÜTÜPHANESİ: ULUSLARARASI BİR
KARŞILAŞTIRMA**

**Hazırlayan
Sevgi ELVERDİ**

**Danışman
Prof. Dr. Rifat YILDIZ**

Yüksek Lisans Tezi

**Ekim 2011
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKTİSADİ GELİŞME VE ULUSLARARASI
İKTİSAT BİLİM DALI**

**BİLGİ TOPLUMU SÜRECİNDE ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
İ.İ.B.F. KÜTÜPHANESİ: ULUSLARARASI BİR
KARŞILAŞTIRMA
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Hazırlayan
Sevgi ELVERDİ**

**Danışman
Prof. Dr. Rifat YILDIZ**

**Ekim 2011
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK SAYFASI

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Sevgi ELVERDİ

YÖNERGE UYGUNLUK SAYFASI

"Bilgi Toplumu Sürecinde Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Kütüphanesi: Uluslararası Bir Karşılaştırma" adlı Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Sevgi ELVERDİ

Prof. Dr. Rifat YILDIZ

İktisat Anabilim Dalı Başkanı

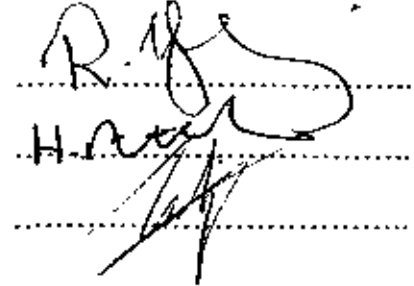
Prof. Dr. Hayriye ATİK

Prof. Dr. Rifat YILDIZ danışmanlığında Sevgi ELVERDİ tarafından hazırlanan "Bilgi Toplumu Sürecinde Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Kütüphanesi: Uluslararası Bir Karşılaştırma" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

17.11.2011

JÜRİ:

Danışman : Prof. Dr. Rifat YILDIZ
 Üye : Prof. Dr. Hayriye ATIK
 Üye : Yrd. Doç. Dr. Talip TORUN

ONAY:

Bu tezin Enstitü Yönetim Kurulunun 02.12.2011..... tarih ve 23..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

02.12.2011

 Prof. Dr. H. Yunus APAYDIN
 Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Kendisi ile çalışmaktan kıvanç duyduğum değerli danışman hocam Prof. Dr. Rifat Yıldız'a teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca, çalışma boyunca gerek görüş ve önerileriyle gerekse çalışmaya yardımcı olacak kaynak kitap desteği vererek sağladığı katkılarından ötürü değerli hocam Prof. Dr. Hayriye Atik'e teşekkür ederim.

Çalışmanın gözlem kısmını oluşturan dördüncü bölümün, ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi ile ilgili kısmına yönelik katkılarından dolayı, değerli hocam Prof. Dr. Mehmet Ali Bilginoğlu'na, ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi, Kütüphane Sorumlusu Songül Özilhan'a, ERÜ Hukuk Fakültesi Kütüphanesi, Kütüphane Sorumlusu Nesrin Kolca'ya teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, varlıkları bile benim için yeterli olan ve çalışma boyunca benden maddi – manevi desteklerini esirgemeyen aileme teşekkür ederim.

Sevgi ELVERDİ
Kayseri, Ekim 2011

**BİLGİ TOPLUMU SÜRECİNDE ERCİYES ÜNİVERSİTESİ İ.İ.B.F.
KÜTÜPHANESİ: ULUSLARARASI BİR KARŞILAŞTIRMA**

Sevgi ELVERDİ

Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Ekim 2011

Danışman: Prof. Dr. Rifat YILDIZ

ÖZET

Bu çalışmada, akademik kütüphane türlerinden fakülte kütüphaneleri; Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (ERÜ İ.İ.B.F.) Kütüphanesi ile Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi, sundukları hizmetler açısından karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Literatürde, akademik kütüphaneler olarak üniversite kütüphanelerini; merkez kütüphane kapsamında ele alan pek çok çalışma olmasına rağmen, üniversite kütüphaneleri içinde birim bazında yer alan fakülte kütüphanelerini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmayla amaçlanan; ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'nin, kullanıcılarına sunduğu mevcut hizmetlerin tespit edilip, söz konusu bu hizmetlerin çeşitlilik ve kalite bakımından -uluslararası bir kütüphane ile karşılaştırma yapmak suretiyle-değerlendirilerek, kütüphanenin, verdiği hizmetler yönünden eksik noktalarına dikkatleri çekmek ve bu eksikliklere yönelik öneri ve politika geliştirmektir. Söz konusu bu amaç aynı zamanda çalışmadan beklenen birinci katkıdır. Çalışmadan beklenen ikinci katkı ise, bir fakülte kütüphanesinin incelenmesiyle, kütüphanecilik literatüründeki boşluğu doldurması ve mevcut literatüre katkı sağlamasıdır.

Betimleme ve doğrudan gözlem yöntemi ile gerçekleştirilen bu çalışma dört bölümden oluşmuştur. Çalışmanın ilk üç bölümü kavramsal nitelikte olup, son bölüm olan dördüncü bölüm ise uygulamaya yöneliktir. Buna göre ilk üç bölümde; bilgi ve bilgi toplumu, bilgi merkezleri, araştırma faaliyetleri ve üniversite kütüphaneleri gibi olguların kavramsal çerçevesi çizilmiştir. Son bölümde ise, uluslararası bir karşılaştırma yapılmış ve ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi ile Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi sundukları hizmetler açısından analiz edilmiştir. Bu bölümde ilk olarak, ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi ve Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi hakkında genel bilgiler sunulmuş ve her iki kütüphanenin de verdiği hizmetler kendi içlerinde sıralanmıştır. Ardından her iki kütüphane, sundukları hizmetler bakımından karşılaştırılmıştır. Yapılan bu karşılaştırma sonunda ise, Kolombiya Üniversitesi İşletme

ve Ekonomi Kütüphanesi'nin, ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'ne kıyasla, hizmet çeşitliliği ve niteliği bakımından daha ileri bir düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi Toplumu, Bilgi Merkezleri, Üniversite Kütüphaneleri, Fakülte Kütüphaneleri.

**ERCIYES UNIVERSITY LIBRARY OF FACULTY OF ECONOMICS AND
ADMINISTRATIVE SCIENCES IN THE PROCESS OF KNOWLEDGE
SOCIETY: AN INTERNATIONAL COMPARISON**

Sevgi ELVERDİ

Erciyes University, Social Sciences Institute

Graduate License Thesis, October 2011

Süpervisor: Prof. Dr. Rifat YILDIZ

ABSTRACT

In this study, faculty libraries as types of academic library; Erciyes University library of Faculty of Economics and Administrative Sciences (FEAS) and Columbia University Business and Economics Library, were a comparative analysis in terms of services they offer. In the literature, university libraries as academic libraries; despite the many studies that discuss the extent of the central library, was not found in a study examining that faculty libraries which are located on the basis of unit in university libraries.

Aimed in this study; Erciyes University FEAS Library, existing services offered to its users in detecting and evaluated in terms of diversity and quality of the services in question –by making a comparison with the international library- the library, in terms of services provided to draw attention to the missing points and suggestions for these shortcomings and to develop policy. This purpose in question the first contribution is also expected to study. The second is expected to contribute to the study, with examining of a faculty library, fill the gap in the literature of librarianship and is a current contribution to the literature.

This study which performing with descriptive and direct observational method, consisted of four chapters. The first three chapters of the study are conceptual property, the last chapter that the fourth chapter is intended to observing. Accordingly, in the first three chapters, was drawn the conceptual framework of facts such as knowledge and knowledge society, knowledge centers, research facilities and university libraries. In the last chapter, was made an international comparison and Erciyes University FEAS Library and Columbia University Business and Economics Library has been analyzed in terms of the services they offer. In this chapter, the first, general information was given about Erciyes University FEAS Library and Columbia University Business and Economics Library and both are listed in the services which they offer themselves. Then both libraries, compared with in terms of the services they offer. At the end of this

comparison is made, has been concluded that and Columbia University Business and Economics Library, by comparison th Erciyes University FEAS Library, is a further level in terms of quality of service and diversity of service.

Keywords: Knowledge Society, Knowledge Centers, University Libraries, Faculty Libraries.

İÇİNDEKİLER

BİLGİ TOPLUMU SÜRECİNDE ERCİYES ÜNİVERSİTESİ İ.İ.B.F. KÜTÜPHANESİ: ULUSLARARASI BİR KARŞILAŞTIRMA

	<u>Sayfa</u>
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK SAYFASI	I
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI	II
KABUL ONAY SAYFASI	III
ÖNSÖZ	IV
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BİLGİ VE BİLGİ TOPLUMU

1.1. BİLGİ VE BİLGİ OLGUSUYLA İLGİLİ KAVRAMLAR	6
1.1.1. Bilgi ve Bilginin Önemi	6
1.1.2. Bilginin Türleri ve Nitelikleri	8
1.1.3. Bilginin Üretilmesi, Derlenmesi ve Kullanılması	9
1.1.4. Bilgiye Erişim ve Bilgi Teknolojileri	10
1.1.5. Bilgi Yönetimi	11
1.2. BİLGİ TOPLUMU: TANIMI VE KAPSAMI	13
1.2.1. Bilgi Toplununun Doğuşu	13
1.2.2. Bilgi Toplumu Tanımları	16
1.2.3. Bilgi Toplununun Özellikleri.....	17
1.2.3.1. Bilgi Toplumunda Ekonomik Yapı... ..	17
1.2.3.2. Bilgi Toplumunda Siyasal Yapı.....	18
1.2.3.3. Bilgi Toplumunda Sosyal Yapı.....	19
1.2.4. Bilgi Toplumu ve Eğitim.....	19
1.2.4.1. Bilgi Toplumunda Okul/Üniversite... ..	19

1.2.4.2. Bilgi Toplumunda Öğrenci.....	21
1.2.4.3. Bilgi Toplumunda Öğretmen/Akademisyen.....	22
1.2.5. Bilgi Toplumunda Araştırma – Geliştirme Ve İnovasyon.....	22
1.3. BİLGİLİ TOPLUMUN BİLGİLİ İNSANLARI: BİLGİ	
OKURYAZARLIĞI.....	24
1.3.1. Okuryazarlık Kavramı.....	24
1.3.2. Bilgi Okuryazarlığının Tanımı ve Gelişimi.....	25
1.3.3. Bilgi Okuryazarlığı Olgusu İle İlgili Bazı Önemli Kavramlar.....	26
1.3.3.1. Teknoloji Okuryazarlığı.....	26
1.3.3.2. Bilgisayar Okuryazarlığı.....	26
1.3.3.3. Medya Okuryazarlığı.....	27
1.3.3.4. İnternet (Ağ) Okuryazarlığı.....	27
1.3.3.5. Elektronik Okuryazarlık.....	27
1.3.3.6. Eleştirel Düşünme Becerileri.....	27
1.3.3.7. Yaşam Boyu Öğrenme.....	28
1.3.4. Yüksek Öğretimde Bilgi Okuryazarlığı.....	29
1.4. BİRİNCİ BÖLÜMÜN DEĞERLENDİRMESİ.....	31

İKİNCİ BÖLÜM

BİLGİ MERKEZLERİ

2.1. BİLGİ MERKEZLERİ, TARİHÇESİ VE İŞLEVLERİ.....	32
2.1.1. Bilgi Merkezleri.....	32
2.1.2. Bilgi Merkezlerinin Tarihçesi.....	33
2.1.3. Bilgi Merkezlerinin İşlevleri	36
2.2. BİLGİ MERKEZLERİ TÜRLERİ.....	37
2.2.1. Kütüphaneler.....	38
2.2.1.1. Halk Kütüphaneleri.....	38
2.2.1.2. Okul Kütüphaneleri.....	39
2.2.1.3. Araştırma Kütüphaneleri	40
2.2.1.3.1 Milli Kütüphaneler.....	40
2.2.1.3.2. Üniversite Kütüphaneleri.....	41
2.2.1.3.3. Özel Kütüphaneler.....	41
2.2.2. Arşivler.....	42

2.2.3. Dokümantasyon ve Enformasyon Merkezleri.....	43
2.3. 21. YÜZYIL TOPLUMUNDA KÜTÜPHANELER.....	44
2.3.1. Bir Bilgi Merkezi Olarak Kütüphane Kurumunun Bilgi Toplumundaki Yeri Ve Önemi.....	44
2.3.2. Kütüphanelerin Değişen İçeriği: Bilgi Toplumunun Kütüphaneler Üzerindeki Yansımaları.....	47
2.3.3. Bilgiye Erişimin Yeni Adresi: Dijital/Elektronik Kütüphaneler.....	50
2.4. İKİNCİ BÖLÜMÜN DEĞERLENDİRMESİ.....	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA FAALİYETLERİ, ÜNİVERSİTELER VE ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ

3.1. ARAŞTIRMA VE ARAŞTIRMA FAALİYETLERİ	53
3.2. ARAŞTIRMA – KÜTÜPHANE İLİŞKİSİ.....	54
3.3. ÜNİVERSİTE – KÜTÜPHANE İLİŞKİSİ.....	54
3.4. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ OLGUSUNUN ANLAMI VE KAPSAMI.....	58
3.4.1. Üniversite Kütüphanesi.....	58
3.4.2. Üniversite Kütüphanelerinin Önemi.....	59
3.4.3. Üniversite Kütüphanelerinin Amaç ve İşlevleri.....	61
3.4.4. Üniversite Kütüphanelerinin Görevleri.....	62
3.5. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ İÇİN STANDARTLAR	63
3.6. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN GELECEĞİ.....	68
3.7. ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN DEĞERLENDİRMESİ.....	70

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME: ERCİYES ÜNİVERSİTESİ İ.İ.B.F. KÜTÜPHANESİ VE KOLOMBİYA ÜNİVERSİTESİ İŞLETME VE EKONOMİ KÜTÜPHANESİ

4.1. ERCİYES ÜNİVERSİTESİ İ.İ.B.F. KÜTÜPHANESİ.....	72
4.1.1. Genel Bilgiler.....	72
4.1.2. Kütüphane Hizmetleri.....	79
4.1.2.1. Katalog Tarama Hizmeti.....	79
4.1.2.2. Ödünç Verme Hizmeti.....	75
4.1.2.3. Periyodikleri Tarama Sistemi (PETAS).....	76
4.2. KOLOMBİYA ÜNİVERSİTESİ İŞLETME VE EKONOMİ KÜTÜPHANESİ – THOMAS J. WATSON KÜTÜPHANESİ	77
4.2.1. Genel Bilgiler.....	77
4.2.2. Kütüphane Hizmetleri.....	77
4.2.2.1. Elektronik Kaynak Hizmeti.....	77
4.2.2.2. Katalog Tarama Hizmeti.....	101
4.2.2.3. Ödünç Verme Hizmeti.....	102
4.2.2.4. Fotokopi Ve Yazıcı Hizmeti.....	102
4.2.2.5. Kütüphanelerarası İşbirliği.....	103
4.2.2.6. Grup Çalışma Odaları.....	103
4.2.2.7. 24 Saat/7 Gün Yardım.....	103
4.2.2.8. Kütüphane Elektronik Günlüğü.....	104
4.2.2.9. Bloomberg Terminalleri.....	104
4.2.2.10. Diğer Hizmetler.....	105

4.3. ERCİYES ÜNİVERSİTESİ İ.İ.B.F. KÜTÜPHANESİ VE KOLOMBİYA ÜNİVERSİTESİ İŞLETME VE EKONOMİ KÜTÜPHANESİ'NİN KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZİ.....	105
4.3.1. Kıyaslama Kriterinin Belirlenmesi.....	106
4.3.2. Kütüphanelerin Hizmetler Yönünden Bir Karşılaştırması: Bulgular Ve Değerlendirme.....	107
4.4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN DEĞERLENDİRMESİ.....	110
SONUÇ.....	112
KAYNAKÇA.....	117
ÖZGEÇMİŞ.....	128

GİRİŞ

Günümüz dünyası ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanda birçok değişim ve dönüşümlerin yaşandığı bir süreçten geçmektedir. Yaşanan bu değişimlerin en önemlisi, bilgi teknolojilerindeki devasa gelişmelerdir. Bilgi çağı olarak tanımlanan 21. yüzyıl dünyasında, bilgi artık milli sınırları zorlamış ve insanlığın ortak bir ürünü haline gelmiştir. İçinde bulunduğumuz bu dönem, bilginin neredeyse güçle özdeş sayıldığı ve dolayısıyla birey ve/veya toplum olarak güçlü olmak için daha büyük bir bilgi birikimine ulaşmanın, sahip olmanın amaçlandığı bir çağdır. Nitekim günümüzde bilgiyi üreten ve kullanan toplumlar; bilimsel, siyasal, ekonomik ve sosyal anlamda gücü elinde bulunduran toplumlar olarak nitelendirilmektedir. Bu çağın adı "*Bilgi Çağı*", bu toplumun adı "*Bilgi Toplumu*", günümüz insanının amacı da "*Bilgili Bir İnsan*" olmaktır. Bilgi çağının insanı, bilgiye nasıl ulaşacağını bilen, ulaştığı bilgiler arasından kendisi için gerekli olanı seçebilen ve onu kullanan ve hatta gerektiğinde ulaştığı bilgilerle kendi yaşantısı arasında bir bağlantı kurarak yepyeni bilgiler üretebilen insandır.

Aslında bilgi, insanlığın başlangıcından bu yana daima önemli olmuş ve toplumların gelişmelerinde stratejik bir etken olarak görülmüştür. Örneğin; ilkel toplumlarda bilgi, bir ölüm-kalım savaşıdır. Doğaya karşı verdiği yaşam savaşında ilkel insanın tek dayanağı, hayatı pahasına da olsa; gözlemleri ve deneyimleri sonucu elde ettiği "*bilgi*" dir. İlkel toplumlarda bu şekilde elde edilen bilgi, daha sonraki toplum aşamalarında, bilim alanındaki çalışmalar ve gelişmelerle sanayi kesimine yansiyarak, endüstri devriminin gerçekleşmesine neden olmuştur. Sonrasında da iletişimde ve bilgisayar teknolojisindeki gelişmelerle birlikte, içinde bulunduğumuz dönem olan; "*Bilgi Toplumu/Çağına*" na ulaşılmıştır.

Yeni temel teknolojilerin gelişimiyle beraber bilgi sektörünün, bilgi üretiminin, bilgi sermayesinin ve nitelikli insan faktörünün önem kazandığı, eğitimin sürekliliğinin ön plana çıktığı, iletişim teknolojileri, bilgi otoyolları, elektronik ticaret gibi yeni

gelişmeler ile toplumu ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal açıdan sanayi toplumunun ötesine taşıyan bir gelişme aşaması olarak tanımlanan "*Bilgi Toplumu*", herkesin ihtiyaç duyduğu bilgiye kolayca ve hızlıca erişebildiği bir toplumdur. Bilgi toplumu, bilgi kaynaklarının, tüm araştırmacıların erişebileceği şekilde örgütlendiği ve bilgi kullanıcısının amacına uygun bir biçime dönüştürülerek dağıtımının etkin olarak sağlandığı bir toplumdur.

Öte yandan bilgi, kullanıldıkça bitmeyen-tükenmeyen, tersine çoğalan tek üründür. Bilginin kaynağı olan insan ise bilgiyi sadece üretmekle kalmayıp, aynı zamanda ürettiği bu bilgiyi, insanlığın hizmetine, kullanımına sunmayı amaç edinmiş ve bunun için de kütüphane gibi pek çok *bilgi merkezini* bir araç olarak kullanmıştır. Kütüphaneler, yüzyıllar boyunca bilim ve kültürü etkileyen en önemli kuruluşlar olmuştur. *Her türlü bilgi ve belgenin toplandığı, düzenlendiği ve kullanıma sunulduğu yerler* olan, insanlık kültürü ve medeniyeti ile iç içe gelişen kütüphanelerin mazisi insanlık tarihi kadar eskidir. Yerleşik düzene geçmekle beraber, düşündüklerini, bildiklerini eline geçen her nesneye – taşa, ağaç kabuklarına – yazmaya çalışan insanoğlu; M.Ö. 2500-3000 yıllarında devlet yazışmaları, antlaşmalar, kanunlar gibi önemli bilgi ve belgeler ile karşı karşıya kalmış ve bunları saklama, koruma gereksinimi duymuştur. İşte kütüphane ihtiyacı da böylece ortaya çıkmıştır. Görüldüğü üzere, bugün bilgiye istediğimiz an rahatlıkla ulaşabildiğimiz; internet, veri tabanları gibi ileri seviyede gelişmiş pek çok bilgi erişim araçlarından önce kütüphaneler vardı ve o gün kütüphane ne kadar önemli idiyse, kanımızca bugün de o derece önemini korumaktadır. Zira kütüphaneler, bilgi toplumunda, bilgi kaynaklarının önemli bir kısmını oluşturan, bilgi toplumuna erişmede, bilginin aktarılmasında önemli görevler üstlenen bilgi merkezleridir.

Ancak bugün gelinen nokta itibarıyla kütüphaneler de şekil değiştirmiş -bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere bir refleks olarak- bilgisayar teknolojilerini kullanarak, klasik anlamdaki kütüphanecilik anlayışından sıyrılmış ve bilgisayarlara bağlı elektronik (sayısal, dijital) bilgi merkezleri olmaya doğru yönelmişlerdir. Bilgi kaynaklarının elektronik ortama aktarılmasıyla beraber kütüphanelerde bilgi paylaşımı ve kullanımı artmıştır. Kütüphaneler basılı kaynakların yanında, elektronik kaynaklarla (e-kaynaklar) da (e-kitap, e-dergi, e-veritabanları, kataloglanmış web siteleri gibi) koleksiyonlarını zenginleştirmişlerdir. Sonuç olarak, bilginin bilgisayarlara

yüklenmesiyle beraber, bilgi kaynaklarına uzaktan erişime (internet & intranet) imkân sağlayan "*dijital kütüphane*" kavramı ortaya çıkmıştır. Söz konusu bu değişimle beraber, ilk kuruldukları yıllardaki amacı; bilgi ve belgeleri toplayarak, muhafaza etmek olan kütüphanelerin bugün ki amacı; -bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere paralel olarak- mevcut bilgilerin mümkün olan en yüksek hızda kullanıcılara ulaştırılıp, onların hizmetine sunulması olmuştur.

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki bu gelişmeler şüphesiz, akademik kütüphane olarak nitelendirebileceğimiz *üniversite kütüphanelerini* de etkisi altına almıştır. Bilindiği üzere, bilgi toplumunun en önemli kurumu üniversitedir. Çünkü üniversite bilgi toplumunun hammaddesi olan *bilgi*'nin üretildiği yerdir. Bilimsel bilgi üretiminin yaygın olarak gerçekleştirildiği yerler olan üniversiteler, yaptıkları bilimsel araştırmalar ile bilime büyük katkı sağladılar. Üniversite kütüphaneleri (birim bazında fakülte kütüphaneleri) ise, çeşitli disiplinlerle ilgili bilimsel yayınları takip ederek, onları temin ederek, düzenleyen ve araştırmacıların ve/veya okurların hizmetine sunan kurumlar olarak; eğitime-öğretime ve bilimsel araştırmalara destek olurlar ki; bu fonksiyonundan dolayı üniversite/fakülte kütüphanesi üniversitenin/fakültenin kalbi ve beyni olarak yorumlanmaktadır. Burada, üniversite/fakülte ile üniversite/fakülte kütüphanesi arasında güçlü bir ilişki söz konusudur ve bu ilişkinin altında da, üniversitenin/fakültenin bilgiye ve bilgi kaynaklarına olan ihtiyacı ve bu ihtiyaca binaen bilginin üniversite/fakülte kütüphanesi tarafından, üniversitenin/fakültenin hizmetine sunulması yatar. İşte bilgi hizmeti üreten kurumlar olarak akademik kütüphanelerin de amacı; ihtiyaç duyulan bu bilgi kaynaklarının, en kısa sürede ve en yüksek düzeyde hızlı ve doğru bir şekilde kullanıcılarına yani, üniversite ve/veya fakülte lisans/yüksek lisans/doktora öğrencilerine, öğretim üyelerine ve diğer araştırmacılara ulaşmasını sağlamaktır. Bilgi toplumdaki üniversite kütüphaneleri söz konusu bu amaca ulaşmada ise web teknolojilerinden yararlanmakta ve böylece kullanıcılarına –elektronik ortama aktardıkları bilgi kaynaklarını- internet üzerinden; sesli, görüntülü, text, fotoğraf, film... türünde pek çok bilgiyi oldukça kısa bir sürede ulaştırabilmektedirler.

Bu araştırmanın konusunu, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kütüphanesi (ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi)'nin kullanıcılarına sunduğu hizmetlerin incelenmesi ve uluslararası bir karşılaştırma yapmak suretiyle kütüphane hizmetlerinin değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Söz konusu bu karşılaştırmalı incelemeye konu olan

diğer kütüphane ise, Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi (Columbia University Business and Economics Library)'dir. Literatürde üniversite kütüphaneleriyle ilgili pek çok çalışma mevcuttur. Bu çalışmaların çoğu; örneğin, Yurdadoğ (1971), Çelik (1991), Çelik ve Uçak (1993), Erbay (1993), Çakın (1998), Demircioğlu (2007), ülkemizdeki üniversite kütüphanelerini kavramsal çerçevede ele almış ve bu kütüphaneleri, kütüphaneyi oluşturan beş unsur olan; bina, bütçe, koleksiyon, personel ve kullanıcı kapsamında inceleyerek, mevcut durum analizi yapmışlardır. Yakın tarihli çalışmaların bir kısmı ise; örneğin, Ören (2006), Batı (2006), üniversite kütüphanelerini, kütüphanelerin sahip oldukları elektronik kaynaklar ve elektronik danışma hizmetleri açısından incelerken bir kısmı; örneğin Kurulgan (2004), Kapucu (2007), bilgi teknolojilerinin bu kütüphanelerdeki etkilerini ve kullanıcı tatminini incelemiştir; bir kısmı da; örneğin, Çağlar (2006), Kutluoğlu (2007), üniversite kütüphanelerine pazarlama ve halkla ilişkiler açısından bakmışlardır. Bununla beraber üniversite kütüphaneleri içinde birim bazında yer alan fakülte kütüphanelerini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu anlamda konuya dönük teorik ve uygulama alanlarında bir boşluk söz konusudur. Bundan dolayı çalışmanın gerek kavramsal gerekse uygulama kısmında bir kaynak sıkıntısı yaşanmıştır. Hazırlanan çalışmalarda daha çok üniversitelerdeki *merkez kütüphanelerinin* incelenmesi, fakülte kütüphanelerinin üzerinde yeteri kadar durulmadığını göstermekte ve bunun altında yatan nedenlerin neler olabileceği gibi bir soruyu da akla getirmektedir. Kuşkusuz biz, bu çalışmada bu sorunun cevabını aramayacağız. Zira bu mesele araştırma sınırlarımızın dışındadır. Bu nedenle bu meseleyi, konunun uzmanlarına yani *Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü* araştırmacılarına bırakacak, meselenin bizi ilgilendiren yönüne yani bilgi toplumunda bir hizmet işletmesi olarak, bilgi sektöründe önemli bir görev üstlenen – bilgi hizmeti veren- kurum olarak bir fakülte kütüphanesini –ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'ni- sunduğu hizmetler yönünden karşılaştırmalı olarak analize tabi tutacağız.

Bu çalışmanın temel amacı, ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'nin, kullanıcılarına sağladığı imkânların diğer bir ifadeyle kullanıcılarına sunduğu mevcut hizmetlerin tespit edilip, söz konusu bu hizmetlerin çeşitlilik ve kalite bakımından -uluslararası bir kütüphane ile karşılaştırma yapmak suretiyle- değerlendirilerek, kütüphanenin, verdiği hizmetler yönünden eksik noktalarına dikkatleri çekmek ve bu eksikliklere yönelik öneri ve politika geliştirmektir. Böylece çalışmanın birinci katkısı da sağlanmış olacaktır.

Çalışmadan beklenen ikinci katkı ise, bir fakülte kütüphanesinin incelenmesiyle, kütüphanecilik literatüründeki boşluğu doldurması ve mevcut literatüre katkı sağlamasıdır.

Betimleme ve doğrudan gözlem yöntemi ile gerçekleştirilen bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. İlk üç bölüm kavramsal nitelikte olup, son bölüm olan dördüncü bölüm ise uygulamaya yöneliktir. Buna göre birinci bölümde, bilgi ve bilgi toplumu kavramları çatısı altında; bilgi ve bilgi olgusuyla ilgili kavramlar ele alınmakta, bilgi toplumu olgusu tanım ve kapsamı bakımından incelenmekte ve bilgili toplumun bilgili insanları olarak nitelendirdiğimiz bilgi okuryazarı insanlar, okuryazarlık, bilgi okuryazarlığı ve bilgi okuryazarlığı ile ilgili diğer önemli kavramlar çerçevesinde ele alınmaktadır.

İkinci bölümde, bilgi merkezleri tarihçesi, işlevleri ve türleri bakımından incelenmektedir. Bu kapsamda, halk kütüphaneleri, okul kütüphaneleri, araştırma kütüphaneleri (milli/üniversite/özel kütüphaneler), arşivler, dokümantasyon ve enformasyon merkezleri hakkında bilgiler sunulmakta, ardından 21. yüzyıl toplumundaki kütüphane olgusu incelenerek, bilgi toplumu – kütüphane ilişkisi ele alınmakta, bilgi toplumunun kütüphaneler üzerindeki yansımaları ve bilgiye erişimin yeni adresi olarak nitelendirebileceğimiz dijital kütüphaneler olgusu incelenmektedir.

Üçüncü bölümde ise, araştırma faaliyetleri, üniversiteler ve üniversite kütüphaneleri ele alınmakta ve bu kapsamda; araştırma ve araştırma faaliyetleri, araştırma – kütüphane ilişkisi, üniversite – kütüphane ilişkisi ele alınarak, üniversite kütüphaneleri olgusu; anlamı, önemi, amaç, işlev ve görevleri bakımından irdelenmektedir. Ardından üniversite kütüphaneleri için belirlenen standartlar ele alınarak; bu standartlar çerçevesinde üniversite kütüphanelerinin geleceğine yönelik ortaya konulan görüşler dile getirilmektedir.

Son olarak dördüncü bölümde, uluslararası bir karşılaştırma yapılmakta ve ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi ile Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi sundukları hizmetler açısından analiz edilmektedir. İlk olarak ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi hakkında genel bilgiler sunulmakta ve kütüphanenin verdiği hizmetler sıralanmaktadır. Ardından yine aynı şekilde, Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi hakkında genel bilgiler sunulmakta ve kütüphanenin sunduğu hizmetler ele alınmaktadır. Daha sonra her iki kütüphane de, sundukları hizmetler bakımından karşılaştırılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BİLGİ VE BİLGİ TOPLUMU

1.1. BİLGİ VE BİLGİ OLGUSUYLA İLGİLİ KAVRAMLAR

Bu kısımda bilgi ve bilginin önemi, bilginin türleri ve nitelikleri ile bilginin üretilmesi, derlenmesi ve kullanılması, bilgiye erişim ve bilgi teknolojileri, bilgi yönetimi gibi başlıklar ele alınmıştır.

1.1.1. Bilgi ve Bilginin Önemi

Bilgi nedir, sınırları nerede başlar ve nerede biter? İnsan neleri bilebilir veya neleri bilmelidir? Yoksa bilgi onu var eden bireyin düşünsel bir varlığı mıdır? Bilginin değeri, doğruluğu ve geçerliliği nasıl açıklanabilir? Bu ve benzeri pek çok soru epistemologların, bilgi teorisyenlerinin, düşün adamlarının sürekli zihnini meşgul eden ve gündemlerini işgal eden bir mesele olagelmıştır. Bilginin ne olduğunun en yalın yanıtı; "öğrenilen şey, ya da süje ve obje arasındaki ilgidir" şeklinde olacaktır (Nair, 2008, 62). Ancak bununla da bilgiyi tam olarak tanımlamış olamayız, zira bilgi, üzerinde çalışılan içerik ve perspektife göre çeşitli anlamlar ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle, bilgi kavramı; kullanıldığı alana, disipline ve gündelik yaşamın gerekliliklerine uygun anlamlar kazanmaktadır.

Türk Dil Kurumu bilgiyi şu şekilde tanımlar: Bilgi, "öğrenme, araştırma veya gözlem yolu ile elde edilen gerçek ve insan zekâsının çalışması sonucu ortaya çıkan düşünce ürünüdür" (<http://tdkterim.gov.tr/bts/>). Longman Dictionary'de bilgi; "bir durum, bir kişi, bir olay ile ilgili gerçeklerin veya ayrıntıların verilmesidir" (Longman Dictionary, 2004, 895) şeklinde tanımlanmaktadır.

Bilgi sözcüğü iki anlamda kullanılır diyen Alakuş'a göre bilgi birinci anlam olarak, bir konuyla ilgili bilgi ve fikir sahibi olmak, konuyu anlamak şeklinde; ikinci anlam olarak da, fikirleri veya durumları gösteren belgeler ve veriler şeklinde tanımlanmaktadır (Alakuş, 1991, 5).

Öte yandan Bell'e göre de bilgi (knowledge) kavramı; "sistemli bir şekilde herhangi bir iletişim aracılığıyla başkalarına aktarılan, makul bir hükmü veya tecrübeye dayanan sonucu gösteren, olgu veya fikirlerle ilgili düzenli ve sistemli ifadeler bütünüdür" (Bell, 1973, 175) şeklinde tanımlanmaktadır.

Yukarıda da görüldüğü üzere bilgiye tek bir anlam yükleyip, onu salt bir kalıba oturtmak pek mümkün değildir. Kuşkusuz biz bu çalışmada da meramımıza uygun bir başka bilgi tanımı vermeye çalışacağız, ancak şunu açıkça belirtelim ki bizim burada kullanacağımız tanım da "bilgi" kavramının anlamını tüketmeyecektir.

Biz bu çalışmada "bilgi terimi ile bir araya getirilmiş, toplanmış gerçekleri, yöntemleri, prensipleri ve teknikleri vs kastedeceğiz. Bilgiyi bu şekilde kullandığımızda, kitaplar, makaleler, formüller, prosedür kitapçıkları vs. halinde toplanmış" (Durna ve Demirel, 2008, 135) bilgiyi ifade etmiş olacağız.

İnsanoğlunun yaşadığı tüm zaman dilimlerinde bilgi sürekli olarak ön planda yer almıştır. Ancak, bilgi hiçbir dönemde bu derece öneme sahip olmamış ve stratejik bir değer olarak görülmemiştir. Kuşkusuz bunun altında bilgi toplumu/bilgi çağı kavramı yatmaktadır. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişle beraber ekonomik yaşamda son derece önemli hale gelen bilgi, üretime ve sermaye değerine doğrudan katkı sağlamaktadır. Nitekim günümüzde bir ülkenin gelişmişlik düzeyi; ürettiği, kullandığı, paylaştığı, sakladığı bilgi miktarı ile ölçülmektedir. Bilgiyi ilk üreten, ürettiği bilginin nimetlerinden ilk faydalanan olacak ve ilk üreten olarak da bilgi üzerindeki inisiyatifini kullanarak dilerse bu bilgiyi satabilecek ve böylece bir kazanç elde etmiş olacaktır. Bu durum bize, çağımızın en önemli özelliğinin "bilgi üretme kabiliyeti" olduğunu açıkça göstermektedir. Elbette üretilen bu bilgi ancak kayıt altına alınırsa bu derece değerlidir. Bilginin üretilmesi kadar, onun kayıt altına alınarak muhafaza edilmesi de önemlidir. Çünkü bilginin elde edilmesi oldukça emek ve zaman isteyen bir iştir. Tam da bu noktada bilgiyi kayıt altına alma fonksiyonu ile bilgi merkezleri devreye girmektedir. Zira bilgi merkezleri, bilginin üretilmesi için bilgiyi bulan; onu kayıt altına alan ve düzenleyen; sonrasında kayıt altına alınmış bu bilgiyi kullanarak, (yeni bir) bilgi üretecek olana (araştırmacıya) sunan toplumsal bir kurumdur.

1.1.2. Bilginin Türleri ve Nitelikleri

Bilginin ne olduğunu ve neye yaradığını daha iyi anlamak için belirli kriterlere göre sınıflandırılarak tanımlanması ve açıklanması yararlı olacaktır (Güçlü ve Sotirofski 2006, 168):

Sığ ve Derin Bilgi: Sığ veya yüzeysel bilgi, problem alanının en asgari anlaşıldığının göstergesidir. Derin bilgi ise, tecrübe ile kazanılan ve zor kararlarda ve problemlerin çözümünde kullanılan bilgidir.

Teknik ve Uygulanabilir Bilgi (Know-How): Pratik tecrübeden kazanılan derslerden oluşmaktadır ve uzmanlık bilgisine ulaşmak için gerekli bilgidir.

Ortak Anlayış Olarak Bilgi: Ortak anlayış, insanların farklı şekillerde ve tutarlarda sahip oldukları bilgidir. Aynı zamanda, kazandıkları tecrübe ve olgulardan oluşan ve insanların kabullenmek için edindikleri bilgi türüdür.

Örtük Bilgi: Bilgi görünürde birbirine ters olan açık ve örtülü bilgi olmak üzere iki bileşenden oluşmaktadır. Örtülü bilgi, insanın aklına tecrübe ve iş aracılığıyla oturtulan bilgidir. Bu bilgi, tecrübe yıllarından gelen sezgi, duygu, değer ve inançları içeren bilgidir. Bu bilgi aynı zamanda, açık bilgiyi oluşturmak için kullanılan bilgidir ve diyalog, senaryo ve metafor kullanımıyla iletilmektedir. Bu bilgi kolay fark edilebilir ve ifade edilebilir, kişiseldir, nitelendirilebilirliği ve başkalarıyla paylaşımı zordur.

Açık bilgi: Kitap, doküman, rapor, kısa not ve eğitim kurslarında düzenlenen bilgidir. Açık bilgi, örtülü bilgiye göre daha hızlı iletilir ve düzenlenebilir, çünkü açık bilgi direkt olarak tecrübeden elde edilen bilgidir. Bu bilgi, kelime, rakam, sesli veri, bilimsel formül, kayıt veya ürün şeklinde ifade edilebilir; kişilere formal ve sistematik olarak iletilir.

Malhotra ise bilgiyi; "bilimsel ve bireyin tecrübelerinden edindiği bilgi diye ikiye ayırmaktadır. Bilimsel bilgi, akademik araştırmalardan ortaya çıkan ve bilimsel yöntem ve standart kullanarak elde edilmiş bilgidir. Tecrübelerden elde edilmiş bilgi ise, çalışanın bir şeyin doğru uygulandığında inandıkları ve sürecin iyi gittiğine inanıp o bilgiyi benimsedikleri zaman oluşan bilgidir" (Güçlü ve Sotirofski, 2006, 168).

Bilginin değerini belirleyen faktörleri Tablo 1.1'deki gibi göstermek mümkündür.

Tablo 1.1: Bilginin Sahip Olması Gereken Nitelikler

Nitelik	Açıklama
Doğruluk	Bilgi hatalardan arındırılmış olmalıdır. Bilginin gerektirdiği doğruluk derecesi, kararın amacına ve niteliğine göre farklılık gösterecektir. Bilginin doğruluk derecesi, karar vermek için sahip olunan zamana ve bilgiyi elde etmenin maliyetine bağlıdır.
Uygunluk	Bilgi, karar verilen konu veya konularla ilgili olmalıdır. Her yönetim kademesi ve fonksiyonel birim için gerekli bilginin kapsamı ve detayı farklılık gösterecektir.
Zamanlılık	Bilgi gerekli yer ve zamanda hazır olmalıdır. Bilgi doğru ve uygun olmasına rağmen zamanında gelmemişse bir anlamı yoktur. Zamanlılık, özellikle koşulların sürekli bir şekilde değişmesinden etkilenen kararların verilmesinde önemli olmaktadır.
Noksansızlık	Karar vericiye sunulan bilgi tam ve eksiksiz olmalıdır.
Denetlenebilirlik	Bilgi, bilginin doğruluğunu ve noksansızlığını belirlemeye uygun olmalıdır. Bilginin doğruluğu ve noksansızlığı, doğru olarak kabul edilen bilgi ile karşılaştırılarak belirlenebilir. Ancak bilginin doğruluğu genellikle bilginin orijinal kaynağına inilerek belirlenebilir.
Kısalık	Bilginin içeriği olabildiğince öz ve kısa olmalıdır. Bilginin kapsamı genişledikçe gereksiz ayrıntılardan dolayı karar vermek güçleşecektir.
Güncellik	Sunulan bilgi karar verilecek konudaki en son durumu yansıtmalıdır.
Ekonomiklik	Bilginin bir maliyeti vardır. Bu nedenle bilgi, üretilmesi beklenen değerden daha pahalı olmamalıdır.

Kaynak: Durna, U. ve Y. Demirel, 2008: 135.

1.1.3. Bilginin Üretilmesi, Derlenmesi ve Kullanılması

Bilgi toplumunda/çağında ülkelerin rekabet gücü, sahip oldukları maddi varlıkların gücü ile değil, bilgi üretmedeki sistematiği, düzeyleri ve hızları ile ölçülmektedir. Bilgi üretmeyen toplum bilinçsiz bir toplumdur, bilinçsiz bir toplum da var olan kaynaklarını bilinçsizce tüketir. Bunun sonucu kaynakların plansız ve hızlı bir tüketimidir ki, bu da yeni kuşakların gelişmesi için gerekli yatırımların yapılamaması anlamına gelir.

Diğer taraftan, bilgiyi üreten, bilgiyi depolayan ve topluma yaymayı başarabilen ülkeler, yeni bilgilerin üretilebilmesi için gerekli kaynağı da hazırlamış olmaktadır. Bilimsel çalışmaların verimliliği de, yeni bilgilerin üretilmesi ile ölçülmektedir. Üretilen bu bilgi depolanır, kullanılır ve paylaşılır. Bilgi, kullanıldıkça ve paylaşıldıkça değer ve işlerlik kazanır, böylece de yaratıcı ürünlere dönüşür. Gelişimin özünde de yaratıcılığın sürekliliği vardır. Yaratıcılığı olan toplum; bilim, teknoloji, ekonomi, kültür, eğitim ve sanat alanlarında dinamizmi yaşayan toplum demektir (Tamdoğan, 2009, 152).

Bilgi toplumunun da amacı; ekonomik kalkınma ve sosyal gelişmeye bu dinamizmin etkisini özellikle de bilim ve teknolojinin katkısını artırmaktır. Bilgi üretimi, teknoloji üretiminin ön koşuludur (Öğüt, 2003, 17). Teknoloji bilimsel bilginin bir türevidir. Bilginin elde edilmesi ve işlenmesi sonucu yeni teknolojiler üretilir ve üretilen bu teknoloji sayesinde toplumun yaşam standardı yükselmiş olur.

Üretilen her yeni bilgi, bir başka yeni bilginin habercisidir. Kuşkusuz yeni bir bilginin doğması için de mevcut bilginin doğru ve güvenilir bir biçimde dağıtılması gerekir. Bu da bilgi merkezleri (eski adı ile kütüphaneler) ile mümkündür. Önceleri, taş, kil tablet, papirüs gibi materyallerin üzerine kaydedilen bilgiler, bugün her alanda basılı yayınlar, filmler, teyp, disk ve elektronik bilgisayarlar şeklinde bilgiyi kaydeden belge türleri olarak bilgi merkezlerinde (kütüphanelerde) saklanmaktadır. Bilgi merkezleri bu yönüyle eğitimli işgücü yetiştirmede önemli kaynaklardan biridir. Hatta bugün gelişmiş bilgisayar teknolojisi vasıtasıyla da dünyanın en uzak mesafesindeki bir kütüphaneye bile girip bilgi aramak ve bu bilgiyi kendi bulunduğumuz ortama kaydedip, ihtiyaç halinde hemen kullanmamız mümkün olmaktadır. Böylece işi kolaylaşan araştırmacı, bilgiye kolayca ulaşabilmekte ve eldeki bu bilgiyi yeniden üreterek yani diğer bir ifadeyle araştırma – geliştirme faaliyeti yaparak yeni bir bilgi üretmekte, bu da verim artışı ve doğal olarak refah artışı ile sonuçlanmaktadır.

1.1.4. Bilgiye Erişim ve Bilgi Teknolojileri

21. yüzyıl dünyasında bireye yapılacak en büyük yatırım; bilgiyi üreterek, üretilen bu bilgiyi doğru ve yeterli düzeyde, bilgiyi talep eden(ler)e aktarmak ve bu sayede bireyin bilgi üretmesine imkân sağlamaktır. Bu nedenle, bilginin üretilmesi kadar iletilmesi de önemlidir. Nitekim bilgi toplumu olma yolunda ilerlemiş pek çok ülke bunu başarmış durumdadır. Bilginin iletilmesi ve bireyin bilgiye ulaşabilmesini sağlama yönünde

önemli yol kat eden bu ülkelerin, bu başarılarının altında kuşkusuz "bilgi teknolojileri" kavramı yatmaktadır. Genel olarak bilgiye erişmek için;

- Konu ile ilgili materyalleri bulmak için basılı veya çevrimiçi kütüphane kataloglarına bakılır,
- Kataloglardan bulunan kaynaklara ulaşmak için kütüphaneye gidilir,
- Ya da internetten tarama yaparak konuyla ilgili web sayfaları incelenir ve
- Elektronik ortamdaki veri tabanları taranır.

Bugün gelişmiş ülkelerde bilgiye ulaşmanın en kolay yolu internet teknolojilerinden geçmektedir. Bu teknoloji sayesinde, dünyanın en büyük kütüphanelerine bile sadece birkaç tuşa basarak ulaşılabilir. "Bilgisayarların birbirleriyle veri alışverişi ve ortak iş yapacak biçimde bağlanması ile oluşan bilgisayar ağları, bilgisayarların potansiyel gücünü inanılmaz boyutlara çıkarmıştır. Böyle ağların toplamından oluşan internet de, bilgiye ve bilgisayar kaynaklarına global erişim sağlamaktadır" (Karakas ve Yaralı, 2004, 549). Nitekim bugün bilgiye ihtiyaç duyan her bireyin, bağlanma maliyetinin de düşmesi sayesinde, ilk başvurduğu kaynak internette; çeşitli arama motorları ile veri tabanları olmaktadır. Ancak, yine de "kütüphaneler ve diğer bilgi merkezleri, kullanıcıları için diğer tüm bilgi erişim sistemi türlerini bünyesinde bulundurabilen bugün için, tek bilgi erişim sistemi türüdür. Aynı zamanda hem insan-insan (kullanıcı/kütüphaneci ya da kütüphaneci-kütüphaneci) hem insan-makine (kullanıcı/kütüphaneci-bilgisayar/enformasyon teknolojisi ürünleri), hem de insan-nesne (kullanıcı/kütüphaneci-bilgi kaynağı) etkileşimin yaşandığı, bugün için, tek bilgi erişim sistemi türü yine kütüphaneler ve diğer bilgi merkezleridir. Üstelik tüm bilgi erişim sistemlerini bünyesinde bulundurarak bilgi erişim sürecini insanlık adına, hiçbir karşılık beklemeden yaşatmayı ilke edinmişlerdir. Bu nitelikleri ile olmazsa olmazlardır" (Tandoğan, 2009, 163).

1.1.5. Bilgi Yönetimi

"Bilginin ilk var olduğu günden bugüne kadar insanoğlu bilgidan daha fazla yarar sağlamak amacıyla bilgiyi tatbik etmek istemiştir. İşte bu bağlamda, bilgi ve bilgi yönetimi giderek daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. Bilginin önem kazandığı ve bilgi teknolojilerinin yeni toplumsal ve kurumsal yapıyı biçimlendirmede etkin rol üstlendiği bilgi toplumu, her şeyden önce bilgiye değer veren, bilgiyi kullanmasını

bilen, bilgiyi üretebilen ve bilgiyi etkin yönetebilen toplumdur" (Öğüt, 2003, 115). Zira bilginin etkin ve dirik kullanımı ve yönetimi, edimi artırmayı sağlamada, sorun çözmede, karar vermede ve örgütlerin öğrenmesini sağlamada son derece önemlidir (Çelep ve Çetin, 2003, 21).

Bilgi yönetiminin amacı; karar vermeyi, üretimi, kaynak aktarımını, rekabeti, sürekliliği, gelişimi isabetlendirmek ve hızlandırmak için kurum içindeki örtülü bilgiyi açığa çıkararak, açık bilginin ise dolaşımını sağlayarak kurumun verimine katkı yapacak doğru kişilere en uygun biçimde ulaştırmaktır (Özdemirci ve Aydın, 2008, 62).

Bilgi yönetimi kavramı farklı bakış açılarına ve ulaşılmak istenen amaca göre değişik biçimlerde tanımlanmaktadır. Bazı farklı kaynaklara göre bilgi yönetimine ilişkin tanımlamalar Tablo 1.2'de verilmektedir.

Tablo 1.2: Farklı Kaynaklara Göre Bilgi Yönetimi Tanımları

Kaynak	Tanımlar
Petrash (1996)	Bilgi yönetimi; en iyi kararın verilebilmesi için doğru zamanda, doğru kaynaktan doğru bilginin toplanmasıdır.
Wiig (1997)	Bilgi yönetimi; örgütlerin sahip oldukları beceri ve yetenekler ile tecrübeleri yoluyla elde ettikleri ortak akıl ve bilgileri tanımlamak ve işlemektir.
O'Dell (1997)	Bilgi yönetimi; değer yaratmak için bilginin kullanılması, anlaşılması ve bulunması için sistematik yaklaşımların uygulanmasıdır.
Bassi (1997)	Bilgi yönetimi; örgütsel performansı geliştirebilmek için bilginin yaratılması, ele geçirilmesi ve kullanılmasını içeren süreçtir.
Brooking (1997)	Bilgi yönetimi; insan merkezli değerlerin yönetilmesi için gerekli taktikler ve stratejiler ile ilişki eylemleridir.
Beijerse (1999)	Bilgi yönetimi; stratejik bir motivasyonla çalışanların gelişimini kolaylaştırmak; bilgi ve verilerin yorumlanmasında çalışanların yeteneklerini kullanarak örgütsel hedeflerin başarılmasıdır.
Bailey ve Clarke (2000)	Bilgi yönetimi; yöneticilerin örgütsel ve bireysel faydaları ortaya çıkarmak için bilgiyi elde etmesi, iletmesi ve kullanılmasını sağlamasıdır.

Smith (2002)	Bilgi yönetimi; modern dünyanın hızla artan belirsizlik ve karmaşıklığı karşısında, firmaların yaşamını ve performansını artırmaya çalışmasıdır.
Barutçugil (2002)	Bilgi yönetimi; Bilgiyi örgütsel performansı artırmak amacıyla yaratma, ele geçirme, paylaşma ve kullanma sürecidir.
Darroch ve Naughton (2003)	Bilgi yönetimi; örgüt içinde bilginin paylaşılması, yaygınlaştırılması ve kullanılmasını yöneten ve bilgiyi oluşturan ya da yerleştiren süreçlerdir.
Özdemirci ve Aydın (2008)	Bilgi yönetimi; bilginin üretilmesini, yayılımını, derlenmesini, düzenlenmesini, depolanmasını, erişilmesini, yorumlanmasını ve kullanılmasını kapsar.

Kaynak: Çakar, N. D., S. Yılmaz ve S. Dur, 2010: 74.

Görüldüğü üzere, bilgi yönetimi çeşitli kaynaklarda değişik uzmanlar tarafından ufak ayrıntılar dışında benzer biçimlerde tanımlanmaktadır. Konuyla ilgili uzmanların çoğu bilgi yönetiminin; bilginin üretilmesi, elde edilmesi, paylaşılması, kullanılması, depolanması ve yönetilmesiyle ilgili faaliyetleri kapsadığı konusunda hemfikirdir. Öte yandan, kütüphanecilik literatüründe bilgi yönetimi, bir organizasyonun işlevlerinin daha yeterli bir şekilde gerçekleşmesi için her biçimdeki, hem iç hem de dış kaynaklardan elde edilen bilginin etkili bir biçimde üretimi, koordinasyonu, depolanması, erişilmesi ve yaygınlaşmasına katkıda bulunan çeşitli faaliyetler olarak tanımlanmaktadır (Atılğan, 2009, 205).

1.2. BİLGİ TOPLUMU: TANIMI VE KAPSAMI

Bu kısımda bilgi toplumunun ortaya çıkışı, bilgi toplumu tanımları, bilgi toplumunun özellikleri, bilgi toplumunda araştırma-geliştirme ve inovasyon ve bilgi toplumunda eğitim olgusu ele alınmıştır.

1.2.1. Bilgi Toplumunun Doğuşu

"Dünya tarihinde, sınırların hızla aşıldığı dönemler vardır. Birkaç yüzyılda bir gerçekleşen ve onlu yıllarla açıklanan bu dönemlerde köklü değişimler yaşanır. Değişim o kadar keskin ve çarpıcı gerçekleşir ki, kuşaklar birbirini anlamakta zorlanabilir. Toplum, dinamik bir unsur olduğundan, değişimi sürekli olarak bünyesinde hisseder ve yaşar. Sınırların aşıldığı dönemlerde ise toplumsal yapı yeni oluşumlar, örgütlenmeler

ve sınıflar ile farklı bir görünüm kazanmaya başlar. Dünya toplumlarının tamamı değişim sürecinde olmasına karşın, batı toplumlarında değişimin boyutları farklı olmakta ve izleri daha net görülebilmektedir" (Nair, 2008, 74). Bu doğaldır, zira tarihsel süreç içinde toplumların geçirdikleri değişimlere şöyle bir baktığımız zaman; insanlığın geçmişten günümüze kadar üç önemli aşamadan geçtiğini (tarım toplumu-endüstri toplumu-bilgi toplumu), üç önemli devrim yaşadığını görürüz. Yaşanan bu üç önemli dönüşümün üçü de Batı dünyası çıkışıdır ve hep bu kaynaktan beslenmiştir. Dolayısıyla da, değişim önce Batı toplumlarında kendini hissettirecek, daha derin ve farklı boyutlarda yaşanacak, oradan diğer toplumlara yayılacaktır.

Geleneksel toplumlarda (antik ve feodal) "insanların manevra yeteneklerini toplumun anonim dokusu belirlemekteydi ve birey bu anonim doku adına kişilerin (karizma sahiplerinin) buyruk, dayatma ve yaptırımlarına teslim olmaktaydı. Modern toplumlara baktığımız zaman ise bireye getirilen sınırlılıkların sahibinin kurumlar ve kurallar olduğunu görmekteyiz. Doğan'a göre davranışlar karşısında ortaya çıkan bu çağdaş kurumlar giderek bireyin "yetenek" ve "yaratıcılığına" yönelik sonuçlara sebep olmaktadır. Bilgi toplumu da, bireyin daralan bu kulvarının genişletilmesi çabalarına bağlı olarak Batı tecrübesinde gelişen bir toplumsal aşamadır" (Doğan, 1994, 99).

Bilgi toplumu ileri teknoloji üretiminin sanayi toplumunun sınırlarını zorlaması sonucunda ortaya çıkmıştır. Tarih olarak 1950-1960'lı yıllara tekabül eden bu dönemde bazı sosyal bilimciler, özellikle Amerika ve Japonya gibi ileri düzeyde endüstrileşmiş ülkelerde, toplumun temel karakteristiklerinde bazı köklü değişim eğilimlerinin yaşanmakta olduğunu fark etmişler ve bu durumu gözlemlemeye başlamışlardır. Bu yeni toplum biçiminin pek çok yönden bir önceki aşama olan endüstri toplumundan farklılıklar arz etmekte olduğu kanısına varmışlar ve "endüstri toplumu" kavramının yerine geçmekte olan bu yeni toplumu anlamaya, yorumlamaya ve onu yakından tanımaya başlamışlardır. Bu amaçla, oluşan bu yeni dokuya dair yeni yeni kavramlar ortaya atmışlardır. Yükselen yeni topluma ilişkin olarak ortaya atılan bu kavramlara (Bozkurt, 2006, 20) bakıldığında, sayılarının oldukça kabarık olduğu göze çarpmaktadır. Bu yeni toplumu:

- Amittai Etzioni "modernlik sonrası çağ" (post modern era),
- George Lichtheim "burjuva sonrası toplum" (post bourgeois society),

- Herman Kahn "ekonomi sonrası toplum" (post economic society),
- Murray Bookchin "kıtık sonrası toplum" (post scarcity society),
- Kenneth Boulding "uygarlık sonrası toplum" (post civilized society),
- Daniel Bell "sanayi sonrası toplum" (post industrial society),
- Peter F. Drucker "bilgi toplumu" (knowledge society),
- Paul Holmes "kişisel hizmet toplumu" (the personel service society),
- Ralf Dahrendorf "hizmet sınıflı toplum" (the service class society) veya "kapitalizm sonrası toplum" (post capitalist society),
- Zbigniew Brzezinski "teknokratik çağ" (the technetronic era) ve Y. Masuda ise "enformasyon toplumu" (information society) olarak adlandırmaktadır.
- Castells ise "ağ toplumu" (network society) kavramını kullanmıştır.
- 2000'li yıllarda ise yükselen yeni dönemi tanımlamak için "sanal toplum" (virtual economy), "dijital ekonomi" (digital economy), "enformasyon ekonomisi" (information economy) ve "yeni ekonomi" (new economy) gibi kavramlar kullanılmaya başlanmıştır.

Değişimin giderek sürat kazandığı böyle bir ortamda yukarıda bahsedilen bütün yeni kavramlaştırmalar gittikçe daha da güç hale gelmektedir. Bundan bir 25 yıl sonra daha başka kavramların geliştirilmesiyle, çok daha başka kavramların gündeme gelmesi olasıdır. Zira bu, *toplumsal değişimi - dönüşümü* anlama ve anlamlandırma adına gereklidir. Bu sebeple burada post-endüstriyel dönüşüm ya da enformasyon/bilgi toplumu kavramlarını, bir kategoriden diğerine düz bir çizgide geçiş biçiminde değil de, endüstri toplumunda var olan yapıların eski önemlerini yitirmesi (Bozkurt, 2006, 22) ve temel karakteristikleri ileride belirtilecek olan bilgi toplumuna ilişkin özelliklerin öne geçmesi şeklinde düşünmek gerekmektedir. Bu yeni toplum, her ne kadar farklı paradigmalara dayanıyor olsa da, endüstri toplumuna özgü nitelikler daha uzun süre mevcudiyetlerini sürdüreceğe benzetilmektedir.

1.2.2. Bilgi Toplumu Tanımları

Endüstri toplumu sonrasını tanımlamada kullanılan bilgi toplumunu anlamaya ve anlamlandırmaya çalışan sosyal bilimciler tek ve kesin bir tanım üzerinde durmamışlardır. Her bir araştırmacı yeni toplumu farklı açılardan yorumlamış ve genellikle sanayi toplumu ile karşılaştırmalı olarak bu toplumu analiz etmişlerdir.

Aslında sadece sosyal bilimciler arasında değil, iş adamları, askerler, politikacılar arasında da revaçta olan bilgi toplumu kavramı, üzerinde her kesimin hemfikir olduğu, sınırları belirli bir tanıma henüz kavuşturulmuş değildir. Kimilerine göre bugün "*bilgi toplumu*" olarak adlandırdığımız bu oluşum, aslında endüstri toplumlarının bir sonraki aşamasını temsil etmektedir. Bu yaklaşıma göre, endüstri toplumu ile bilgi toplumu arasındaki fark bir nitelik farkı değil; olsa olsa bir derece farkıdır (MEB, 1992, 31).

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi; bilgi toplumu ileri teknoloji üretiminin sanayi toplumunun sınırlarını zorlaması sonucunda ortaya çıkmıştır. Bilgi toplumunda bilim ve teknolojiye ileri atılımlar gerçekleşmiş ve bu değişim süreklilik arz etmiştir.

Ekonomisi bilgiye dayalı toplumlar bilgi toplumlarıdır. Nasıl ki sanayi toplumunda ekonomi sanayiye bağlı ise, bilgi toplumunda da ekonomi bilgiye dayalıdır. Bilgi toplumunda, üretim ve ekonomi açısından merkezi mevki bilişim teknolojilerindedir (http://tr.wikipedia.org/wiki/Bilgi_toplumu). Nitekim bugün dünyanın dört bir yanına ulaşımı sağlayan gelişmiş bilişim teknolojileri, bilgiye ulaşımı, bilginin el değiştirilmesini ve alınıp satılmasını son derece kolaylaştırmış bulunmaktadır.

Öte yandan Aktan ve Tunç'a göre bilgi toplumunu; yeni temel teknolojilerin gelişimiyle bilgi sektörünün, bilgi üretiminin, bilgi sermayesinin ve nitelikli insan faktörünün önem kazandığı, eğitimin sürekliliğinin ön plana çıktığı, iletişim teknolojileri, bilgi otoyolları, elektronik ticaret gibi yeni gelişmeler ile toplumu ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal açıdan sanayi toplumunun ötesine taşıyan bir gelişme aşaması olarak tanımlamak mümkündür (Aktan ve Tunç, 1998, 8).

Bulurman'a göre, bilgi toplumu; bilginin temel güç ve ona sermaye olduğu, ancak amaç değil araç olduğu ve toplumsal yaşamın her aşamasını aydınlatan, yönlendiren başlıca güç olduğu bir hayat biçimidir (Bulurman, 2002).

TUBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırmalar Kurumu) dokümanlarında, bilgi toplumu kavramı; bilgi teknolojilerine sahip olan, bundan ekonomik, sosyal ve

kültürel menfaat yaratabilen toplum şeklinde tanımlanmakta, yani her elinde bilgisayar olan ve bilgisayar klavyesi kullanan kişi bilgi toplumu bireyi olarak açıklanmayıp, bilgisayar teknolojilerinden kendisi ve ülkesi için çıkar yaratabilen kişilere bu özellik yüklenmektedir (Nair, 2008, 107).

"ABD (Amerika Birleşik Devletleri) Ticaret Bakanlığının desteklediği "Enformasyon Ekonomisi" konulu büyük bir araştırma projesini gerçekleştiren M. U. Porat'a göre, eğer bugün bir sanayi sonrası toplumdaki söz ediliyorsa, bunun istatistik olarak ortaya konulması, bu amaçla da enformasyon hizmetleri üretimi, işlenmesi ve dağıtımının milli gelir içindeki payının belirlenmesi gerekir. Bu hedef, Porat'ı özgün bir yaklaşımla iki sektörlü bir ekonomi modelini tasarlamaya yöneltmiştir. Modelde birinci sektör madde ve enerjiyi, ikinci sektör enformasyonu bir şekilde (pattern) diğerine dönüştürmektedir. Porat'ın amacı birbirini tamamlayan bu iki sektörün toplam hâsılaya yaptıkları görece katkıları hesaplamaktır" (Dura ve Atik, 2002, 43).

Bilgi toplumu kavramının babaları olarak bilinen Fritz Machlup ve Daniel Bell gibi düşünürler de, bilginin iktisadi süreçler içinde edindiği belirleyici konumdan bahsetmişler ve iki deneysel gözlemden yola çıkmışlardır. Bunlardan birincisi bilgi üretimine ayrılan kaynakların gayri safi milli hâsıla içindeki payı ve bu payın zaman içindeki artışı; ikincisi ise istihdamın yapısı içinde bilgi üreticilerinin kol işçilerine göre giderek artan ağırlığıdır (Nair, 2008, 109).

1.2.3. Bilgi Toplumunun Özellikleri

1.2.3.1. Bilgi Toplumunda Ekonomik Yapı

Bilgi toplumunun en önemli girdisi "bilgi" dir. "Bilgi toplumunun ekonomik yapısında bilginin üretilmesi ve kullanılması ön plandadır. Temel ekonomik kaynak, yani ekonomistlerin deyimiyle "üretim araçları" artık "sermaye" de değildir, "doğal kaynaklar" da (ekonomistlerin deyimiyle) değildir, "emek" de değildir. Bilgi'dir ve bilgi olacaktır" (Drucker, 1994, 18).

Masuda'ya göre, bilgi toplumunda maddi malların üretimi yerine bilgiye dayalı üretimin ön plana çıkacağı, insani sermayenin esas kaynak olacağı, birlikte üretim ve kullanımda paylaşımın olacağı, toplumsal yararı gözetmenin önemli olacağı gibi temel özellikler ekonomik yapıyı oluşturacaktır (Çoban, 1997, 50).

D. Bell, sanayi sonrası toplumun (bilgi toplumunun) ilk özelliğini malların üretiminden hizmetlere yönelik olarak belirtmektedir. Aslında hizmet sektörü bütün ekonomilerde mevcuttur; ancak sanayi öncesi toplumlarda öncelikle ülke içi/yerli hizmetler söz konusu iken, sanayi toplumlarında ise taşımacılık, finansal hizmetler gibi alanlarda malların üretimine "yardımcı" niteliktedir. Oysa sanayi sonrası toplumlarda esas önemli nokta eğitim, sağlık, sosyal hizmetler gibi insani hizmetler ile bilgisayar, sistem analizi ile bilimsel araştırma ve geliştirme gibi mesleki hizmetler alanında yoğunlaşmaktadır (Bozkurt, 2006, 23).

Bilgi toplumunda, bilgi ve iletişim teknolojisindeki ilerlemenin meydana getirdiği yapı içinde ekonomik faaliyet küreselleşme eğilimine girmiştir. Bilgi kullanılarak bilgi üretimi şeklinde işleyen bilişim teknolojisinde başarı ve rekabetin temeli yenilik oluşturmaya yönelik olacaktır. Bilgi toplumu insanının gelecek amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik çabaları, bilişim teknolojisinin olanakları ile sürekli bilgi üretirken, sistemin temel karakteri yenilikler olacaktır (Erkan, 1993, 109).

1.2.3.2. Bilgi Toplumunda Siyasal Yapı

Bilgi toplumunda, belli amaçlar için bir araya gelmiş sosyal gruplar, siyasette doğrudan veya dolaylı bir şekilde belirleyici olacaklardır. Dernekler, sendikalar, odalar ve benzeri birlikler şeklindeki örgütlenme (organizasyon) devrimi bilgi toplumunda, politik gücün kullanımının yerelleşerek katılımcılığa yönelmesine neden olacaktır. Geleneksel toplumun mutlakiyetçi kralları, endüstri toplumunda yerini ulusal meclisler ile yasama, yürütme ve yargı şeklindeki kuvvetler ayrılığına dayalı parlamenter-temsili-demokrasiye bırakmıştır. Sanayi toplumunun bu yapısı, yerel birim ve örgütlerin katılımı ile katılımcı demokrasiye dönüşecektir. Parlamenter temsili demokraside katılım, daha çok "merkezi-ulusal" düzeyde gerçekleşirken, bilgi toplumundaki katılım yerel düzeyde gerçekleşecektir. Ayrıca katılım, kitle örgütleri ve birliklerin katılımı ile yaygınlaşacak ve klasik parti yapısı ve merkezi parlamentonun bileşimi ve işleyişi, kitle örgütleri (yani sivil toplum kuruluşları) ve birliklerin temsilcilerinin katılımı ile değişime uğrayacaktır (Erkan, 1993, 106).

Yine Toffler'in *Üçüncü Dalga* (1981) olarak adlandırdığı sanayi sonrası toplum, standartlaşmanın, merkeziyetçiliğin, fabrika düzeninin ortadan kalktığı, sürekli ve hızlı değişimin hâkim olduğu bir toplum şeklidir. Bu toplumlarda Toffler'a göre endüstri toplumunun ürünü olan kitle demokrasisi son bulacaktır. Çünkü toplumun kitle

olmaktan çıkmasıyla birlikte insanların ihtiyaçları dolayısıyla siyasal talepleri de değişmekte ve çeşitlenmektedir. Nasıl piyasa araştırmacıları giderek daha çok sayıda farklı parçacıklar buluyorlarsa ve bunlar hayat biçimlerindeki artan farklılığı yansıtıyorsa, politikacılar da seçim bölgelerinden giderek daha çok talebin yağdığına tanık olmaktadır. Dolayısıyla bilgi toplumunda egemen demokrasi Toffler'e göre mozaik demokrasisi, Masuda'ya göre ise katılımcı demokrasi olacaktır ve bu da ekonomideki mozaığın doğuşuyla aynı döneme rastlamıştır (Bozkurt, 2006, 42).

1.2.3.3. Bilgi Toplumunda Sosyal Yapı

Sanayi toplumunun beraberinde getirdiği demokrasi, adalet, eşitlik, özgürlük, güvenlik ve refah gibi bir takım olguların, bilgi toplumunda anlam değişikliğine uğraması, insanların bu kavramlara bakış açısında ve dünya görüşünde değişmelerin yaşanmasına neden olmuştur. Çoban'ın da ifade ettiği gibi özellikle, çıkarlara dayalı örgütlenmelerin artması ile katılımcılığın, buna dayalı olarak demokrasi, eşitlik ve adaletin yaygınlaşması sağlanacak ve hoşgörünün küresel ve yerel seviyede daha çok yaygınlaşmasıyla birlikte davranışlarda da çeşitlenmeler olacaktır (Çoban, 1997, 46).

Bilgi toplumunda aile yapısı da sanayi toplumundan çok farklıdır. Bilgi toplumunun temel karakteristiğine uygun olarak ailenin toplumsallaştırıcı fonksiyonu da nitelik değiştirmektedir. Yaşanan değişimle beraber, kadının aile içindeki rolü de değişime uğramış, eğitim seviyesi gündün güne yükselen kadın artık iş hayatında daha çok varlığını hissettirir hale gelmiştir. Bilginin ekonomik bir değer olarak ortaya çıktığı böyle bir dönemde aile içinde bilime ve bilgiye yönelik bir motivasyonun, yöneltme ve özendirilmenin başlatılması ve yoğunlaşmasının gerekliliği söz konusudur. Ancak bu konuda aileler yalnız bırakılmamalı, kitle iletişim araçlarının bu yönde kullanılmasıyla, verilecek mesaj ve programlar vasıtasıyla desteklenmelidir.

Yine bu dönemde, bireyin gelecekteki amaçlarına yönelik hedefe kilitlenmesi şeklinde bir motivasyon ortaya çıkmaktadır. Bireyin kendini kanıtlama yolundaki bu yarışın bilgi üretiminin devamlılığını sağlayan rekabet anlayışı şeklinde olması söz konusudur.

1.2.4. Bilgi Toplumu ve Eğitim

1.2.4.1. Bilgi Toplumunda Okul/Üniversite

Bilgi toplumunda en önemli görev üstlenen kurumlardan birisi, hatta birincisi üniversitelerdir. Çünkü üniversiteler bilgi ekonomisinin hammaddesi olan bilginin

üretiminden ve dağıtımından sorumlu temel kurumlardır (Tonta, 1999, 369). "Artık hiçbir bilginin gizliliğinin kalmadığı, yeryüzündeki tüm toplumlara bilişim teknolojileri sayesinde ulaşabildiği 21. yüzyıl konjonktüründe, üniversiteler de hiçbir politik ve ideolojik kaygı taşımaksızın çağdaş bilgi toplumunda yerlerini almalıdırlar. Çünkü üniversite, ontolojik olarak bilim ve özgürlük kurumlarıdır. Bilgi üretimi, ekonomik meslek edindirme, sosyal kalkınma ve dünyayla bilimsel ve teknolojik bütünlük içinde olmak üniversitelerin temel rolleri arasında yer alır. Davis ve Moore'un şu sosyolojik önermeleri; *-Toplumsal tabakalaşma, en nitelikli kişilerin en önemli mevkilere gelebilmeleri açısından işlevseldir-* üniversitelerin önemli bir hassasiyeti olmalıdır. Üniversiteler topluma kitlesel değil, çağdaş liberal bir vizyonla bakmalıdır. Nitelikli bireyleri üniversitenin kendisi arayabilmeli ve toplum-bilim yararına işletebilmelidir. Bir ülkede yetenekli ve nitelikli bireyler üniversitelerin peşinde koşturuyorsa, o ülkenin üniversitesi varlık amacını sorgulamalıdır. Böyle bir toplumda üniversitelerin varlığından değil, ancak simülatif varlığından söz edilebilir" (Batur, 2004).

Bilgi toplumunda önemli görev üstlenen diğer eğitim kurumları da okullardır. Geleneksel sistem içinde, "her okul kendisini sonu olan bir şey gibi görmekte ve öğrenciler belli bir okul için gerekli olan öğrenim süresini tamamladılar mı, eğitimleri biter zannederlerdi. Oysa bilgi toplumunda "bitmiş eğitim" diye bir şey yoktur" (Drucker, 1992, 248). Bilgi toplumunda öğrenme eylemi yaşam boyu devam etmektedir. Her dönemde eğitim sistemi, okul yoluyla toplumun kültür mirasının aktarılması, bireyin toplumsallaşması, topluma birlik ve dayanışma ruhu verme, yenilikçi ve değişmeyi sağlayıcı birey yetiştirme gibi işlevleri yerine getirmiştir. Yenilikler, okul ve öğrenme ortamlarının yapısında değişimi zorunlu kılmaktadır (Balay, 2004, 69).

Dolayısıyla, bilgi toplumunda eğitim kurumları olarak okullar; sürekli yeniliğe açık, bilginin üretildiği, kullanıldığı ve geliştirildiği, ekip çalışması ile insanın kendine güven sağladığı, günün her saatinde kullanıma açık, toplumun yeni bilgi ihtiyaçlarının karşılandığı, öğrencide özgün ve yaratıcı düşünciyi geliştirmeyi amaçlayan, çok fonksiyonlu bir yapıda olmak zorundadırlar (Numanoğlu, 1999, 345).

Ancak bilgi toplumunda değişim geçirerek, yeni bir kimlik kazanma çabasında olan okulların, bu eylemi gerçekleştirirken, toplumun kültürünün özünün korunması ve sürekliliğinin sağlanması gibi önemli bir hususu da göz önünde bulundurmaları gerekir.

Nitekim toplumun değer yargıları ancak eğitim yoluyla gelecek nesillere aktararak sürdürülebilir. 21. yüzyıl dünyasında her şeyin hızla değiştiği ve herkes tarafından zamanın yetersizliğinin vurgulandığı ve her şeyin aynı hızda tükendiği bir dönemde bulunmaktayız. Gittikçe büyüyen bir bilgi çarkının içinde insanlar olarak bizler kaygan bir zemin üzerinde hareket etmekteyiz. Bulurman'ın da söylediği gibi bu noktada tutunacak tek dal toplumsal kültür ve inançlar olsa gerek (Bulurman, 2002).

1.2.4.2. Bilgi Toplumunda Öğrenci

Bilgi toplumunda öğrencilerin en önemli özelliği olaylar üzerinde derinlemesine düşünen, çevresinde vuku bulan olaylara karşı ilgisiz kalmayan, olayları sorgulayan, sürekli kafasında sorularla dolaşan, boşa vakit geçirmeyen, muhakkak kendine bir uğraşı bulan ve üretebilen bireyler olmasıdır. Turgut'un da ifade ettiği üzere; geleceğin bilgi toplumunu kuracak olan bireylerin, akıl, zekâ ve beyin gücünü geliştirmeleri ve etkin biçimde kullanabilmeleri, eğitim etkinliklerinde bilinçli ve düzenli çalışma ve çabayı gerekli kılmaktadır. Bilgi bolluğu ve hızlı iletişimle küçülen günümüz dünyasında, bu baş döndürücü hıza yetişebilmek, daima üretilen ve çok kısa zamanda tüketilen bilgiyi gereği gibi kullanabilmek ve dönüşümünü sağlayabilmek, kuşkusuz zihnî güçlerini çok iyi kullanabilen, eleştirel düşünebilen, muhakeme edebilen ve yeniden üretebilen bireylere sahip olmakla mümkün olacaktır (Turgut, 2001).

Bilgi toplumunun öğrencisi eski dar kalıplarından sıyrılmış, ufku geniş olan idealist bir bireydir ve en önemlisi de yaşama "olmak" bakış açısıyla bakar. Fromm'un ifade ettiği gibi, yaşama "olmak" ilkesi açısından bakan öğrenciler için, öğrenme süreci bambaşka bir değer ve kalite taşır. "Onlar bir derse boş bir zihinle (tabula rasa) ve hiçbir fikirleri olmadan girmezler. Dersin konusu üzerinde önceden düşünmüşlerdir ve belki de akıllarına takılan bazı sorular vardır. Yani öğrenecekleri şey ile bir hesaplaşma sürecine girmişlerdir ve bu konu onları ilgilendirmektedir. Ders sırasında anlatılanları yalnızca yakalayıp, not etmekle kalmazlar. Dinlerler, ama pasif bir dinlemeden farklı olarak, olaya aktif bir tepki gösterirler ve üretici biçimde yaklaşırlar. Dinleme eylemi, onlar için canlı bir süreçtir ve öğrenci, duydukları ile kendi bilgileri arasında anında paralellikler kurarak, kendi düşüncesini geliştirmeye yönelir. Kısaca, ders bitince elinde kalan, eve taşıyıp sonradan ezberleyeceği bir anlatı paketi değildir. Öğrenci ders sonrasında eskiye oranla değişmiş, başkalaşmıştır. Her yeni bilgi, onda bazı yeni gelişmelere yol açmıştır. Tabii bu tür bir tepki alabilmek için, dersin konusunun ilgi çekici olması ve iyi

sunulması da gerekmektedir" (Fromm, 2003: 54). Bu noktada da öğretmenlere/akademisyenlere önemli görevler düşmektedir.

1.2.4.3. Bilgi Toplumunda Öğretmen/Akademisyen

Günümüz öğretmenin, öğrencinin ilerisinde olması, yol gösterebilmesi, danışmanlık ve kolaylaştırıcılık rolünü oynayabilmesi için öncelikle kendisini eğitme ve geliştirebilme sorumluluğunu yüklenmesi gereklidir. Öğretmen, kendi yeterlilik düzeyinin farkında olmalı, bilginin güç olduğunu, yeterliliğin sürekli öğrenmeyle mümkün olduğunu, yetersizliğin bedelinin ise çok ağır olduğunu bilmelidir (Çetin, 2004).

Yeni okul kültürü ile öğretmenlerin farklı ve yeni kimlikler içerisine girmesi bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmen çok hızlı bilgi üretimi karşısında sürekli olarak bilgilerini güncellemek zorundadır. Çünkü öğrenen toplumda öğretmenler hayat boyu öğrenci olmalıdırlar. Bilgi toplumunun eğitimcisi, bilginin eğitimsel değerinin farkında olmalıdır. Bilgiyi sunma ve ona ulaşma konusunda rehberlik etme rolünü üstlenen öğretmenler, bilginin seçimi konusunda da uzman olmak zorundadırlar. Bu nedenle kendilerini geliştirmeleri, alanı takip etmeleri şarttır (Numanoğlu, 1999, 347).

Bir diğer önemli husus da, bilgi toplumunda öğretmen ve öğrenci arasındaki çizginin belirsizleşmesidir. Öğretmenler bundan böyle tartışmasız tek doğruya sahip olması beklenen kişiler olmayacaktır. Dalin ve Rust'ın da (1996) ifade ettikleri gibi, kendilerinden beklenen öğrencinin merakını canlandırması, onu araştırmaya yöneltmesi ve sistemli çalışmasına yardımcı olmalarıdır (Genç ve Eryaman, 2008, 97).

Bilgi toplumunda öğretmenlerin, öğrencilere ilişkin düşünce ve algıları da değişikliğe uğrayacaktır. Artık, öğretmenler, öğrencilerin zayıf yönlerine değil, başarılı oldukları yönlere odaklanacaklardır. Zayıf yönler iyileştirilirken, güçlü yönler daha da güçlendirilecektir. Diğer bir ifadeyle, temel vurgu zayıflıklara değil, güçlü yönlere olacaktır (Çalık ve Sezgin, 2005, 64).

1.2.5. Bilgi Toplumunda Araştırma – Geliştirme ve İnovasyon

Bilimin teknoloji ile bütünleştiği ve yeryüzündeki yaşama giderek egemenlik kurduğu bilgi toplumunda, araştırma ve geliştirme yapmak ve teknoloji üretmek suretiyle,

bunların sonuçlarını ekonomik faydaya dönüştürmek olarak nitelendirebileceğimiz inovasyon (yenilikçilik), yaşamı giderek artan şekilde değiştiren, yeniden düzenleyen ve bilgi toplumuna ulaşmada en önemli araçlardan biri olarak görebileceğimiz bir unsurdur.

Gelişmenin, değişimin, farklılaşmanın ve yaratıcılığın en önemli itici güçlerinden biri olan inovasyon; değişen ve gelişen günümüz yaşamında toplumlararası giderek artan rekabette birbirine üstünlük sağlayabilmenin en sağlıklı ve sürekli bir alanıdır. Uluslararası kabul gören OECD (1997) literatürüne göre inovasyon bir süreç olarak, bir fikri pazarlanabilir bir ürün ya da hizmete, yeni ya da geliştirilmiş bir imalat ya da dağıtım yöntemine, ya da yeni bir toplumsal hizmet yönetimine dönüştürmeyi ifade etmektedir (Yalçınkaya, 2010, 383).

İnovasyon sorunları çözen ıslıl ıslıl hayat dolu bir düşünce tarzıdır diyen Steve Rivkin'e göre inovasyon; "yarınların başarısını ateşleyen yeni bir nosyondur. İnovasyon bir üründür, bir hizmettir ya da operasyonel bir buluştur. O, bizim işimizin ve profesyonel yaşantımızın ileriye gitmesini sağlayan herhangi bir şeydir. Organizasyonlar inovasyon yapmak zorundadır, çünkü her ürün, her süreç ve her teknoloji zaman içinde eskimektedir. Organizasyonlar inovasyon yapmaya mecburdur, çünkü beklentiler artmaktadır" (Ateş, 2007, 97). Zira teknik ve ekonomik yönden hızla değişen, dinamik bir çevre içerisinde faaliyet gösteren organizasyonların varlıklarını devam ettirebilmeleri ve gelecekteki hedeflerine ulaşabilmeleri, kendilerinin de devamlı bir değişim içerisinde bulunmalarını gerektirir. Bu ise ancak, bütün yeniliklerin kaynağı haline gelmiş olan planlı ve sistematik araştırma – geliştirme faaliyetlerinde bulunmak suretiyle gerçekleştirilebilir. Öyle ki - araştırma ve geliştirme çalışmalarının bir sonucu olarak - artan ve değişen beklentilerin karşılanabilmesi için yeni teknolojiler geliştirilmiş ve uygulanmış olsun (Zerenler; Türker; Şahin, 2007, 657).

Bilgi toplumunda artık hiçbir ülke ekonomisinin ve ülke içindeki ekonomik aktörlerin gelişmesi tesadüflere kalmayacak duruma gelmiştir. Bundan dolayıdır ki, her ülke ve her organizasyon imkânları nispetinde araştırma ve geliştirme yapmak durumundadır. Akılla kazanılan değerlerin rekabet gücüne yaptığı çarpan etkisinin ön plana çıktığı bilgi toplumunda, ekonomik ve toplumsal kalkınmada temel belirleyici olan, ülkelerin araştırma ve geliştirmeye yaptığı yatırımlardır. Teknolojik gelişmelerin kaynağı

araştırma ve geliştirme; araştırma ve geliştirmenin kaynağı bilgi; bilginin kaynağı ise bilginin depolandığı yerler olan bilgi merkezleridir. Bir bilgi merkezi olarak kütüphaneler de, nitelikli bir araştırma ve geliştirme için sağlam ve güvenilir bir bilgi kaynağı konumundadırlar.

1.3. BİLGİLİ TOPLUMUN BİLGİLİ İNSANLARI: BİLGİ OKURYAZARLIĞI

Bu kısımda okuryazarlık, bilgi okuryazarlığı, tanımı ve gelişimi, bilgi okuryazarlığı ile ilgili bazı önemli kavramlar ve yüksek öğretimde bilgi okuryazarlığı ele alınmıştır.

1.3.1. Okuryazarlık Kavramı

Okuryazarlığın genel tanımı bir dilin yazınlarını okuyabilme, okunan öğeleri algılama ve kavrama yetisine sahip olunmasıdır. Günümüz bağlamında okuryazarlık iletişimin bir parçasıdır. Bir dili bilip, konuşabilmenin yanı sıra iletişim kurabilmek için yeterli derecede okumayı ve yazmayı da bilmek gerekir.

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization/Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)'nun tanımına göre okuryazarlık: Değişik türdeki yazılı kaynakları, kayıtları kullanarak tanımlama, anlama, yorumlama, bir araya getirme, iletişim kurma ve hesap yapma yeteneğidir. Toplumun geniş bir kitesine hitap edebilmek, bilgisini ve gücünü geliştirerek hedeflerine ulaşması için bireye olanak veren olgudur (<http://tr.wikipedia.org>).

Çapar ve Gürdal'a göre okuryazarlık, en geniş anlamıyla; bireyin, çevresine uyum sağlaması, karşılaştığı sorunları görmesi ve çözmesi, karar vermesi için, bilgiye erişmek ve eriştiği bilgiyi değerlendirmek üzere, okuma yazma yeteneklerini, kütüphaneleri ve diğer bilgi merkezlerini ve bilginin kayıtlı bulunduğu ortamları, bilgi akışına destek olan teknolojiyi kullanmasıdır (Çapar ve Gürdal, 2001, 409).

Günümüzde ise okuryazarlık kavramı; bilgi okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, internet (ağ) okuryazarlığı, elektronik okuryazarlığı gibi pek çok okuryazarlık çeşidini içinde barındıran bir kavram haline gelmiştir.

Okuryazarlık, bireye ve bireyin içinde yaşadığı topluma, "bilinçlenme" olanağı sunmaktadır. Burada bilinçlenme ile kastedilen; öğrenme, anlama, düşünme, düşündüğü

üzerine düşünme ve bu eylemlerinden pratik yarar sağlama süreçleridir. Tamdoğan'a göre okuryazarlık bireye (Tamdoğan, 2006, 101);

- Saplantılarından arınmış bir düşünme alışkanlığı kazandırarak,
- Eleştirel bakışın uyanmasını güdüleyerek,
- Çok yönlü düşünmeyi öğreterek, başka deyişle bir sorunu tek bir bakış açısından değil de, çeşitli açılardan nasıl ele alıp değerlendireceğini göstererek,
- Düş gücünü geliştirmesini olanaklı kılarak, onun bilinçlenme düzeyini belirlemektedir.

1.3.2. Bilgi Okuryazarlığının Tanımı ve Gelişimi

Bilgi okuryazarlığı kavramı 1970'li yılların başında ABD'de gelecek on yıl içinde ulusal eğitim programına uyumu öngören bir raporda ilk defa gündeme gelmiştir. Raporda bilgi okuryazarlığı şu şekilde tanımlanmaktadır: Bilgi okuryazarlığı, işlerinde bilgiyi ve bilgi kaynaklarını kullanma becerilerine sahip olanlar bilgi okuryazarlarıdır. Bu becerilere sahip bireyler sorunlarını bilgiye dayalı olarak çözebildiklerinden yaşam boyu öğrenebilen bireylerdir. Daha sonraları gelişerek bilgi toplumunda başarılı birey olabilmenin anahtarı olarak görülmüştür (Polat, 2006, 251).

Kavramın açıklanmasına yönelik çoğu eğitimciler ve kütüphaneciler tarafından yapılmış olan tanımlarda, biri bilgi okuryazarlığının kapsamı ve diğeri de bilgi okuryazarı bireyin sahip olması gereken beceriler biçiminde iki tür yaklaşımın olduğu görülmektedir (Polat, 2006, 252). Birinci yaklaşımla yapılan bilgi okuryazarlığı tanımları; "bilgi gereksinimini fark etme, bilgiye ulaşma, bilgiyi analiz etme, yorumlama, değerlendirme, iletme, problem çözme becerilerine sahip olma, yaşam boyu öğrenme, öğrenen toplum, sürekli eğitim, bilgi patlaması ve bilgi miktarındaki artış, demokratikleşme ve telif hakları gibi konuları içermektedir. Bu tanımlar teknolojik gelişmelere paralel olarak yeni boyutlar kazanmaktadır" (Akkoyunlu, 2008, 11). İkinci yaklaşımda ise, "nicel olarak artan bilgi karşısında, bireyin ihtiyaç duyduğu bilgiyi verimli olarak kullanması durumu söz konusudur. Buna göre bilgi okuryazarlığı herhangi bir sorunun çözümü ya da bir işin gerçekleştirilmesi için gereksinim duyulan bilginin etkin olarak elde edilmesi ve değerlendirilmesi becerileridir ve söz konusu bu beceriler ise şu şekildedir" (Polat, 2006, 252):

- Bilgi ve bilgi teknolojilerinin anlaşılması ve kullanılması,
- Demokratik bir toplumda üretkenlik ve verimlilikte öncü olunması,
- Hızla değişen çevreye uyum sağlanması,
- Bireysel ya da mesleki yaşama ilişkin sorunların çözümü için gereken bilginin bulunması ve değerlendirilmesi,
- Gelecek nesiller için daha iyi bir geleceğin sağlanması,
- Yazma ve bilgisayar kullanma becerisine sahip olunması.

Sonuç olarak bilgi okuryazarlığı, bilgi edinmeye yönelik ihtiyacın fark edilmesiyle başlayan, bilgi ihtiyacını tanımlama, bilgiyi arama stratejilerini oluşturma, bilgi kaynaklarına ulaşma, ulaşılan (depolanmış olan) bilgi kaynaklarından gerekli olanı çekip çıkarma ve bu işlem sonucunda elde kalan bilgilerin analiz edilmesi ve yorumlanması, yeniden üretilmesi ve tabii ki depolanması; buradan bilimsel bir ahlak çerçevesinde de (bir başka araştırmacı tarafından) bilgilerin kullanılması sürecini kapsamaktadır.

1.3.3. Bilgi Okuryazarlığı Olgusu İle İlgili Bazı Önemli Kavramlar

1.3.3.1. Teknoloji Okuryazarlığı

Teknoloji okuryazarlığı; teknolojiyi kullanmak, yönlendirmek, değerlendirmek ve anlamak yeteneğidir. Teknoloji okuryazarı bir kişi, teknolojinin ne olduğunu, nasıl oluşturulduğunu ve toplumu nasıl şekillendirdiğini zaman içinde bizzat görerek ve yaşayarak artan bir derinlik içinde anlar.

Teknoloji okuryazarlığı bireysel düzeyde, tüketicilere, ürünlere daha iyi değer biçme imkânı verir ve böylece tüketici karar aşamasında daha akıllıca davranma fırsatı yakalamış olur. Toplumsal düzeyde ise vatandaşların daha iyi ve doğru kararlar almalarını sağlar.

1.3.3.2. Bilgisayar Okuryazarlığı

Bilim ve teknolojinin bulunduğu yerler bilgisayar ve benzeri ortamlardır. İnsanların temel bilgisayar bilgilerini öğrenmeleri ve bu bilgileri modern yaşamda rahatlıkla kullanabilmeleri önemlidir. Bilgisayar okuryazarlığını; bilgisayar ve bilgisayar yazılımını kullanabilme kapasitesidir şeklinde tanımlayabiliriz. Bu kapasite ile

kastedilen; bilgisayarın açılmasından kapanmasına kadar geçen sürede, bilgisayarda yapılabilen her şeydir.

Bilgisayar okuryazarı bir birey bilgisayar ve kullanım alanlarının neler olduğunu ve niçin kullanıldığını, özelliklerinin neler olduğunu çok iyi bilir. Diğer bir ifadeyle, bilgisayara her yönüyle teknik olarak hâkim durumdadır.

1.3.3.3. Medya Okuryazarlığı

Medya Okuryazarlığı; yazılı ve yazılı olmayan, büyük çeşitlilik gösteren formatlardaki (televizyon, video, sinema, reklâmlar, internet v.s.) mesajlara ulaşma, bunları çözümlenme, değerlendirme ve iletme yeteneği kazanabilmek olarak tanımlanmaktadır. Medya Okuryazarlığı; izleyicinin medyayı bilinçli okumasına katkı yapmakta, böylece izleyicinin kendini rahat ifade edebilmesi, toplumsal hayata daha aktif ve yapıcı iştiraki sağlanmaktadır (<http://www.medyakuryazarligi.org.tr/>).

1.3.3.4. İnternet (Ağ) Okuryazarlığı

İki ya da daha çok bilgi merkezi ya da örgütün bazı fonksiyonel amaçları gerçekleştirmek için iletişim kanalları aracılığı ile ortak bir bilgi platformunda yer almaları için kullanıcılara temin edilen ağlardır. Ağ teknolojileri içerisinde en kapsamlı ağ *internettir*. İnternet kısaca, birbirine bağlı birden fazla ağ ortamı demektir. İnternet okuryazarlığı ise, bilgi kaynaklarına erişmek, bu kaynakları kullanmak ve yeni bilgi kaynakları yaratmak amacıyla elektronik ağların kullanılmasıdır (Kızıl, 2007: 5).

1.3.3.5. Elektronik Okuryazarlık

Elektronik okuryazarlık (E-Okuryazarlık), bireylerin elektronik ortamlardaki bilgilere ulaşmalarını sağlayan becerileridir. Bu okuryazarlık türü, özellikle veritabanları, bilgi ağları ve elektronik bilgi kaynaklarının kullanılması ile ilgili becerileri kapsamaktadır (Kızıl, 2007: 15).

1.3.3.6. Eleştirel Düşünme Becerileri

Bilgi çağının gereksinimleri günümüz bireylerinin düşünme becerilerine sahip olmalarını bir zorunluluk haline getirmiştir. Artık öğretimde bilgi alıp verme yerine, düşünmeyi öğrenme önem kazanmaktadır. Bu nedenden ötürü günümüz eğitim kurumlarında düşünen, eleştiren, üreten, bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler

yetiştirilmeye çalışılmakta, öğrencilere düşünme becerilerini kazandırmaya yönelik müfredatlar hazırlanmaktadır.

Eleştirel düşünme, temelde bilgiyi etkili bir biçimde elde etme, değerlendirme ve kullanma yeteneğine ve eğilimine dayanır. Eleştirel düşünmenin beş temel boyutu vardır (Cantürk ve Başer, 2009, 453):

- Tutarlık: Eleştirel düşünen, düşüncedeki tezatlıkları ortadan kaldıracaktır.
- Birleştirme: Eleştirel düşünen, düşüncenin tüm boyutlarını ele alacaktır.
- Uygulanabilme: Kişi anlayabildiklerini de ekleyerek anladıklarını bir modele uygulayacaktır.
- Yeterlilik: Eleştirel düşünen kişi, deneyimlerini ve sonuçlarını sağlam bir şekilde oturacaktır.
- İletişim Kurabilme: Eleştirel düşünen kişi düşündüklerini birleştirerek anladıklarını çevresine anlaşılır bir şekilde iletacaktır.

1.3.3.7. Yaşam Boyu Öğrenme

Bilgi toplumunun başarılı bireyleri her konuda, sürekli, yani yaşam boyu öğrenen kişilerdir. Yaşam boyu öğrenme aktif ve sürekli bir bilgi kullanımını gerektirmektedir. Yaşam boyu öğrenme becerisine sahip olan bir kişi, karşılaştığı bir sorunun çözümünde ihtiyaç duyduğu bilgiye erişebilen, eriştiği bu bilgiyi de mevcut durumu için kullanabilen bir kişidir.

Yaşam boyu öğrenme; "resmi bir özellik taşıyan ya da taşımayan iş ile ilgili, bireysel ya da toplumsal açıdan bilgi ve beceri geliştirme amaçlı yaşam boyunca gerçekleştirilen öğrenme etkinliklerinin tümü olarak bilinmektedir. Öğrenme, okul öncesinden emeklilik sonrasına kadar; okul ve üniversitelerdeki resmi eğitimden, iş yerlerinde devam eden mesleki eğitime ya da ailelerin çocuklarından öğrendiği çeşitli teknolojilerin kullanımına, televizyon izlerken ya da müze ziyaretlerindeki öğrenmeye kadar yaşamın her evresine yayılabilmektedir. Yaşam boyu öğrenme, sınırsız bir öğrenmeyi ifade etmektedir" (Ersoy ve Yılmaz, 2009, 806). Bir başka ifadeyle, yaşam boyu öğrenme, herhangi bir zaman ve mekân kısıtlaması olmadan, ihtiyaç duyulan her türlü bilgi ve

becerilerin, deyim yerindeyse, beşikten mezara kadar öğrenilmesi ve hayata uygulanmasıdır.

1.3.4. Yüksek Öğretimde Bilgi Okuryazarlığı

Bilgi toplumunun ihtiyaç duyduğu bireylerin yetiştirilmesinde en büyük katkı kuşkusuz eğitim – öğretim merdiveninin son basamağını teşkil eden Yükseköğretim kurumlarının yani üniversitelerindir. Dolayısıyla en büyük sorumluluk da bu eğitim kurumlarına düşmektedir. Bu sorumluluğun yerine getirilmesi ancak, yaşanan değişim ve gelişmelerin zamanında takip edilerek ve doğru yorumlanarak eğitim ve öğretim programlarına intibak ettirilmesi ile mümkündür.

Bilgi toplumunda eleştirel bakış açısı, problem çözme, zamanında ve doğru kararlar alma gibi yeteneklerle donatılmış bireylerin yetiştirilmesi, eğitim kurumlarının başlıca hedefleridir. Söz konusu bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için, eğitim kurumlarının yeniden yapılandırılması ve bunu yaparken de bilgi okuryazarlığı becerilerinin bu değişimin merkezine oturturulması gerekmektedir. Nitekim eleştirel bakış açısı, problem çözme, zamanında ve doğru karar alma gibi yetiler bireyin etkin bir bilgi kullanıcısı olması ile mümkündür. Etkin bilgi kullanımı da bilgi okuryazar bir birey olmayı gerekli kılar. Üniversiteler için bu hedefler ayrıca önemlidir. Zira üniversiteler, Çakın'ın da ifade ettiği gibi, öğrencilerinin mesleki, entelektüel ve estetik şekillenmelerine ortam sağlayan, ayrıca insanın ve doğanın çözülmemiş sorunlarına ışık tutan ve bilimin sınırlarını zorlayıcı çalışmalar yapan eğitim-öğretim ve araştırma kuruluşlarıdır (Çakın, 1998, 37).

ACRL (Association College and Research Libraries/Kolej ve Araştırma Kütüphaneleri Derneği) tarafından 18 Ocak 2000'de "Yükseköğrenim İçin Bilgi Okuryazarlığı Yeterlilik Standartları" adı altında yayımlanan bir çalışmada üniversiteler için bilgi okuryazarlığı standartları şöyle belirlenmiştir (ACRL, 2000) :

Standart 1: Bilgi okuryazarı öğrenci, gereksinim duyduğu bilginin yapısını ve boyutunu belirler.

Standart 2: Bilgi okuryazarı öğrenci, gereksinim duyduğu bilgiye etkin ve verimli bir şekilde erişir.

Standart 3: Bilgi okuryazarı öğrenci bilgiyi ve bilgi kaynaklarını eleştirel bir biçimde değerlendirir ve seçilmiş olan bilgiyi kendi bilgi tabanı ve değer sistemi ile birleştirir.

Standart 4: Bilgi okuryazarı öğrenci, bilgiyi bireysel ya da bir grubun üyesi olarak, belirli bir amacın gerçekleştirilmesinde etkin olarak kullanır.

Standart 5: Bilgi okuryazarı öğrenci, bilgi kullanımına ve bilgiye erişime ilişkin ekonomik, yasal ve sosyal konuları anlar ve bilgiyi etik ve kanunlara uygun olarak kullanır.

Yaşam boyu öğrenmenin temeli olan bilgi okuryazarlığı becerileri, tüm disiplinler, tüm çevreler ve eğitimin her kademesi için önemli bir kavramdır. Birey söz konusu bu becerileri kazanarak, geniş bir araştırma ve içerik elde ederek öğrenecek, kendi kendine öğrenecek ve kendi öğrenimini daha iyi kontrol etme fırsatını yakalamış olacaktır.

Eğitimin son halkasını oluşturan üniversiteler, bireylerin toplumsal rolleri için büyük oranda belirleyici kuruluşlardır. Bu anlamda yaşam boyu öğrenen, yani bilgi okuryazarı bireyler yetiştirmede sorumlulukları büyüktür. Üniversiteler, öğrencilerin bilgi okuryazarı bireyler olarak mezun olmalarına yönelik programlar oluşturmalıdırlar. Bu programların oluşturulmasında kütüphaneciler öncelikli sorumlu iken, bu programların başarıya ulaşması kütüphaneciler, üst düzey yönetim, akademisyenler ve bilgi teknolojileri uzmanlarının işbirliği içinde çalışmalarına bağlıdır (Polat, 2005, 275).

Üniversitelerin tüm bunları yapabilmesi, kendilerinin en önemli destek üniteleri olan beyinlerinden yani, kütüphanelerinden destek almalarıyla mümkündür. Zira bireyi aktif bir bilgi kullanıcısı olarak tanımlayan çağdaş eğitim teorisinde birey; önemli bir bilgi tüketicisidir ve bireyin bu özelliği de bilgi kaynaklarını yoğun olarak kullanmayı gerekli kılar. Tam da bu noktada bilgi merkezleri/kütüphaneler devreye girerler ve söz konusu bu programların (bilgi okuryazarlığı, yaşam boyu öğrenme gibi), bireylerin ihtiyaç duydukları bilgileri hızlı ve etkin bir şekilde nasıl elde edebileceklerini göstermek amacıyla kullanıcı eğitimi, kütüphane eğitimi, kütüphane oryantasyonu, bibliyografik eğitim gibi kavramlarla içini doldurarak, bilgi kaynaklarından bilgiye erişim ve bu bilgiyi kullanma anlamında önemli bir katkı sağlamış olurlar (Polat, 2005, 273-274).

1.4. BİRİNCİ BÖLÜMÜN DEĞERLENDİRMESİ

Çalışmanın bu bölümünde, "Bilgi ve Bilgi Toplumu" ana başlığı altında; bilgi ve bilgi olgusuyla ilgili kavramlar; bilgi toplumu tanımı ve kapsamı; bilgili toplumun bilgili insanları; bilgi okuryazarlığı gibi konular irdelenmiş ve kavramsal bir çerçeveye oturtulmaya çalışılmıştır. Buna göre, "Bilgi ve Bilgi Olgusuyla İlgili Kavramlar" kısmında; bilgi kavramının çeşitli tanımları yapılarak, önemi ortaya konulmuş; bilginin türleri ve nitelikleri hakkında bilgiler verilmiştir. Bilginin üretilmesi, derlenmesi ve kullanılması, bilgiye erişim ve bilgi teknolojileri, bilgi yönetimi gibi kavramlar hakkında da bilgiler sunularak, söz konusu bu kavramlar bilgi merkezleriyle ilişkilendirilmiştir.

"Bilgi Toplumu Tanımı ve Kapsamı" kısmında ise; bilgi toplumunun ortaya çıkışı anlatılarak, söz konusu bu topluma yönelik yapılan çeşitli tanımlar verilmiştir. Bilgi toplumunun özellikleri; ekonomik, siyasi ve sosyal perspektiften sunulmaya çalışılmış ve hemen ardından "Bilgi Toplumu"na eğitim penceresinden bakılarak; bilgi toplumundaki bir okulun veya üniversitenin, bilgi toplumundaki bir öğrencinin, bilgi toplumundaki bir öğretmen veya akademisyenin profili çizilmeye çalışılmış ve ardından bilgi toplumunda araştırma – geliştirme ve yenilik ilişkisi incelenmiştir.

"Bilgi Toplumunda Bilgi Okuryazarlığı" kısmında ise; okuryazarlık kavramı açıklanarak, bilgi okuryazarlığı tanımı ve gelişimi hakkında bilgiler verilmiştir. Ardından bilgi okuryazarlığıyla ilgili bazı önemli kavramlar sunulmuş ve bilgi okuryazarlığı, yüksek öğretim kurumu olan üniversiteler açısından incelenmiş ve böylece çalışmanın birinci bölümü sonlandırılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

BİLGİ MERKEZLERİ

2.1. BİLGİ MERKEZLERİ, TARİHÇESİ VE İŞLEVLERİ

Bu kısımda bilgi merkezleri olgusu ele alınmış, bilgi merkezleri tarihsel perspektif içinde incelenmiş ve bu merkezlerinin işlevleri hakkında bilgiler sunulmuştur.

2.1.1. Bilgi Merkezleri

Bilgi merkez(ler)i; kütüphaneler, enformasyon merkezleri, arşivler ve dokümantasyon merkezleri, bilgi ve belge sağlayan diğer tüm kuruluşlar ile yöneltme merkezlerini kapsayan, şemsiye bir terimdir (Tamdoğan, 2009, 153). Söz konusu bu merkezler; kâğıt üzerine kaydedilmiş belgeler yanında "kitap dışı materyal" olarak tanımlanan ve kâğıt dışında başka kayıt ortamları kullanan (örneğin, ses kayıtları, plâklar, fotoğraflar, manyetik bantlar, video kasetleri vb.) belgeleri de bulundurmaktadırlar (Subaşıoğlu; Atılğan; Tamdoğan, 2006, 23). Bu nedenle önceleri sadece *kütüphane* olarak adlandırılan bu kurumlar, artık işlevleri gereği *bilgi merkezi* olarak adlandırılmaktadırlar.

Bilgi merkez(ler)i, toplumların bilgi ihtiyaçlarını karşılamada, bilimsel araştırmalara destek sağlama noktasında önemli görevler üstlenen; her türlü bilgi ve kültür birikimini toplayan, bunları işleyerek kullanıma hazır hale getiren, yeni bilgilerin üretilmesine katkı sağlayan ve mevcut bilgi kaynaklarının gelecek nesillere iletilmesinde kullanılan en önemli toplumsal bir kurumdur. Bu yönüyle bilgi merkez(ler)i, bilgiyle toplumu buluşturan; bilgiye toplumsal bir nitelik kazandıran yani bilgiyi toplumsallaştıran bir kurumdur.

Bilgi çağında, bilginin, toplumların ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimlerine sağladığı katkının büyüklüğü nispetinde bilgi merkezlerinin de söz konusu gelişimdeki rolü daha da belirgin bir hale gelmiştir. Uygarlığın başlangıcından bu yana, parçası olduğu toplumsal yapının gereksinimleri ve beklentileri doğrultusunda gelişmiş ve hizmetler

vermiş olan bilgi merkezlerinin toplumsal gelişmeye katkısını, söz konusu bu merkezlerin, toplumların kültürünü aktarmadaki işlevinde aramak gerekmektedir. Toplum tarafından oluşturulan bu kültür ürünleri sözlü ya da yazılı dille daha sonraki kuşaklara bu merkezler vasıtasıyla nakledilmektedir. Bilgi merkezlerinin bu iletim sürecindeki etkinliği ise, insanlığın kültür ürünlerine ilişkin kayıtlı bilgilerini ilerideki kullanımları için kontrol altında bulundurmasından kaynaklanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, kültürün evrimi ile doğrudan alakalıdır. Eğer bugün bizden önceki kuşakların yazılı ve basılı bilgilerine ulaşabiliyor, değerlendiriyor, dahası bunlara yenilerini de katarak toplumsal anlamda değişim yaşıyorsak bunu büyük ölçüde bilginin birikimi ve iletimi vazifesini üstlenen bilgi merkezlerine borçluyuz demektir (Subaşıoğlu; Atılgan; Tamdoğan; 2006, 23).

2.1.2. Bilgi Merkezlerinin Tarihçesi

Bilgi merkezlerinin en eski ve yaygın türü *kütüphane* kurumlarıdır. Ancak bu kurumların da tam olarak ne zaman ortaya çıktığı bilinmemektedir. Varlıklarını ilk kez Mısır ve Mezopotomya’da gösteren bilgi merkezleri, yaklaşık 4500-5000 yıllık bir geçmişe sahip olan kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, bilgi merkezleri –özellikle kütüphaneler- Doğu Dünyası’nda ortaya çıkarak gelişme göstermiş olan kurumlardır (Anameriç, 2008: 26).

Bilgi merkezlerinin tarihsel süreç içindeki genel görünümünü şu şekilde özetlemek mümkündür (Subaşıoğlu; Atılgan; Tamdoğan; 2006, 23):

- Mısır’daki kütüphaneler konusundaki en eski bilgi, M.Ö. (Milattan Önce) 3000 yıllarına aittir. O yıllardaki bir belgede “kralın rahibi, kralın dostu, kitaplar evinin kâtibi” olarak adlandırılan bir kişiden söz edilir. Bu da bir Kitaplar Evi’nin bulunduğunu göstermektedir. Mısır’da yapılan kazılarda papirüsün bilgi kayıt ortamı olarak kullanıldığı ve papirüslerin bir arada bulundurulduğu kütüphaneler ortaya çıkmıştır. El Amarna kazılarında M.Ö. 1800 yıllarına ait, Babil dilinde ve çivi yazılı 370 tablet bulunmuştur. Bunlar Mısır ile Mezopotamya arasındaki siyasal yazışmalara ait tabletlerdir. Eski Sümer ve Babil’de Hitit ve Asur şehirlerinde yapılan kazılarda büyüklü küçüklü tabletlere rastlanmıştır. Kil tabletler günümüze kadar gelmiştir, ancak kolay yıpranabilen bir malzeme olan papirüslerden çok azı günümüze ulaşmıştır.

- Öte yandan kütüphane olduğu kesinlikle kanıtlanabilen, dünyanın ilk kütüphanelerinden biri, M.Ö. VIII. yüzyılda kurulan Ninova kütüphanesi'dir. Asur kralı Asurbanipal (M.Ö. 668-626) tarafından kurulan ve 30.000 kil tabletin yer aldığı ünlü Ninova Kütüphanesi'nde, kil tabletlerin belli bir düzene göre sıralandıkları, kataloglarının hazırlandığı ve belli bir düzeydeki okuyucunun hizmetine sunulduğu bilinmektedir.
- Eski Çağ kütüphanelerinden en önemlisi ise İskenderiye Kütüphanesi'dir. M.Ö. IV. yüzyılda, zamanın üniversitesi durumunda bulunan Museum'un içinde kurulan ve 700.000 ciltten oluşan bu kütüphaneden bilim adamlarının ve yazarların yararlandığı bilinmektedir. Ancak ne yazık ki, M.Ö. 47'de Sezar'ın Mısır'ı alışı sırasında tahrip edilmiştir. İlk Çağ kütüphanelerine bir başka örnek de Bergama Kütüphanesidir. Mısır'dan papirüs alınamadığı için Bergama Kütüphanesinin koleksiyonu parşömeden oluşmuştur. Söz konusu bu kütüphanenin gelişimi M.Ö. 47'ye kadar devam etmiş ve İskenderiye Kütüphanesinin tahribatından sonra Mark Antonius tarafından 200.000 cilt yazma eser Kleopatra'ya hediye edilmiştir.
- Orta Çağa gelindiğinde ise, Roma İmparatorluğu'nun sona ermesi ile birlikte sayısız kütüphane yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. Batı dünyasında kitaba ilgi Hıristiyan inançları açısından değerlendiriliyordu. Batı dünyasında manastır çevresinde papazlar tarafından yönetilen kütüphanelerde kitap yazma ve süsleme sanatının ağır bastığı ve düşünce hayatına 12. yüzyıla kadar papazların yön verdiği bilinmektedir. Ancak bu yüzyılda Bologna kentinde ilk üniversitenin kuruluşu ile kültür hayatında üniversiteler rol oynamaya ve kütüphanelerde yer alan kaynaklarda dinî ağırlık ortadan kalkarak eğitim konuları ve pozitif bilimler yer almaya başlamıştır. Yine bu dönemde öğretim üyeleri ve öğrenciler için üniversite kütüphaneleri kurulmaya başlanmıştır. Bunlardan ilki ise, 1250 yılında Paris'te Sorbon Üniversitesinde kurulan kütüphanedir.

- Öte yandan Avrupa'da manastır ve üniversite kütüphaneleri yanında çok sayıda prenslik kütüphaneleri de kurulmuştur. Yazı aracı olarak kâğıdın ortaya çıkması ve parşömenin yerini alması ile de yazıcılık gelişmiş ve bu da kütüphanelerin eskiye oranla hızlı gelişmesi sonucunu doğurmuştur. Rönesans'la beraber kütüphanelerin halka açık olması fikri yeniden ortaya çıkmıştır.
- Öte yandan 18. yüzyılda pek çok kütüphane, dermeleri ve yönetimleri ile kütüphaneden çok müzeye benziyorlardı. Bu yüzyıl içinde günlük hayattaki işlemler için başvuru kütüphane fikri gelişmiş ve dünyanın ilk modern üniversitesi olan Göttingen Üniversitesinde bu anlayışa uygun bir kütüphane kurulmuştur.
- 19. yüzyılda ise kitap dermelerinin (koleksiyonun) sistemli olarak geliştirilmesi, kurallara bağlanmış olan bir yönetim, okuyucuya açık olma gibi nitelikleri ile bir kitap topluluğunun kütüphane sayılabileceği anlayışı genel olarak kabul edilmiştir.
- Endüstrileşme ile refahın artması ve eğitim olanaklarının geniş çevrelere yayılması, bilimsel bilginin hızla artmasına, araştırmanın yaygınlaşmasına ve araştırmacı sayısının artmasına ve yayın üretiminin bugüne kadar hayal bile edilememiş bir düzeye yükselmesine yol açmıştır. Bu hadiseler kütüphaneyi eskisinden çok daha önemli bir kurum hâline getirmiş ve kütüphaneye karşı duyulan ihtiyacın ve ilginin artmasına neden olmuştur. Nitekim bu ihtiyaç ve ilginin doğurduğu baskı ile Avrupa'da, Amerika'da ve diğer bütün uygar ülkelerde kütüphaneler ortaya çıkmıştır.
- Meseleye İslam dünyası cephesinden baktığımız zaman; Orta Çağda İslâm dünyasının kütüphanelerinin, başlangıçta hükümdarlar ya da meraklılar tarafından, bazen de bir tarikat çevresinin yararlanması için kurulduğu görülmektedir. Sonrasında ise vakıflar tarafından yönetilerek herkese açık hale (umumî kütüphane) getirilmiştir. *Umumî kütüphane* olarak kurulan ilk kütüphane ise, Abbasî Hâlifesi El-Me'mun tarafından Bağdat'ta kurulan Dar-ül-Hikme Kütüphanesi'dir. Burada Yunan bilim

eserleri Arapçaya çevrilmekte ve kitaplar çoğaltılmakta idi. Dar-ül-Hikme Kütüphanesi, 1258'de Moğollar tarafından yağma edilinceye kadar varlığını korumuştur.

- İlk büyük *umumî kütüphane* ise matematik ve astronomi gibi bilim konularında çok değerli eserlerin yer aldığı ve Batlamyus'un yaptığı söylenen bakırdan bir küreye sahip olan Kahire Kütüphanesi'dir. Bu kütüphane Mısır Fâtımî hükümdarları tarafından kurulmuş ve kitapların katalogları da hazırlanmıştır.
- Endülüs Emevî halifelerinin Kurtuba şehrinde kurdukları kütüphane de İslâm dünyasının önemli kütüphanelerinden biridir. İspanya'nın Murabitlar tarafından ele geçirilmesinden sonra dağıtılmıştır. Yine Gazneli Sultan Mahmut tarafından kurulan kütüphane de Müslümanların önemli kütüphanelerinden biri olarak bilinmektedir.
- Selçuklu Hükümdarı Melikşah'ın veziri Nizam-ül-Mülk'ün Nişapur'da, Bağdat'ta ve diğer şehirlerde açtığı medreseler, yeni kütüphanelerin kurulmasına yol açmıştır; buralarda en değerli yazmaların toplanabilmesi için emek ve para harcanmıştır.
- 13. yüzyılda Anadolu'da özellikle de Konya'da çok sayıda medrese ve kütüphane kurulmuştur. 1201 yılında İplikçi Medresesinde kurulan kütüphane Konya'daki ilk kütüphanedir ve ikinci büyük kütüphane olarak 1274'te kurulan Sadrettin Konevî Kütüphanesi gösterilmektedir. Bu kütüphanelerin Konya'da kurulmasının nedeni ise, o çağlarda Konya'nın İslâm uygarlığının *bilim merkezi* olması özelliğinden kaynaklanmaktadır.

2.1.3. Bilgi Merkezlerinin İşlevleri

Kuruluş amaçları ne olursa olsun bilgi merkezlerinin en temel işlevi; her türlü bilgi ve belgenin toplanması, kayıt altına alınması ve muhafaza edilerek, kullanıcının hizmetine sunulmasıdır. Bilginin ve bilimin birikimli ilerlemesi ilkesi ile kütüphane kurumu ve diğer bilgi merkezleri, sahip oldukları basılı ve e-kaynakları içeren dermeleri (koleksiyon) yanında ulusal ve uluslararası düzeyde hazırladıkları, üretilmiş bilginin bibliyografik denetimini sağlayan fiş/e-katalogları ve geleneksel ya da web tabanlı

sundukları bilgi hizmetleri aracılığıyla bilginin erişebilirliği ve kullanılabilirliği için kullanıcılarına eşsiz fırsatlar sunmaktadır (Tamdoğan, 2009, 164). Bununla birlikte bilgi merkezlerinin üç temel işlevinden bahsetmek mümkündür. Bunlar:

- Teknik İşlevler
- Kullanıcı İşlevleri ve
- Yönetmel İşlevlerdir.

Teknik İşlevler: birincisi, *Sağlama yani Derme Oluşturma ve Geliştirme* ve ikincisi, *Kataloglama-Sınıflama ve Yerleştirme* olmak üzere iki işlevi kapsamaktadır. Birincisinde, kütüphane ve/veya bilgi merkezi materyalinin (bilgi kaynağının) satın alma, değiş-tokuş, bağış, derleme yöntemlerinden biriyle ya da birden fazla yöntemle sağlanması; ikincinde ise okuyucuların yararlanabilmesi için bu materyallerin düzenlenmesi, işlenmesi ve yerleştirilmesi söz konusudur (Armağın, 2005: 23).

Kullanıcı İşlevleri: *Ödünç Verme ve Danışma* hizmetini kapsamaktadır. Ödünç Verme hizmetinde, bazı belgeler veya eserler (özel koleksiyon ve nadir eserler hariç) belirli bir süreliğine kullanıcıya, evine götürmek üzere ödünç verilir. Danışma hizmeti, bilginin kullanıcıya aktarılmasıdır. Burada kullanıcının ihtiyaç duyduğu bilgi doğru tanımlanmak zorundadır. Zira bu durum kaynak seçimine doğrudan etki eden bir husustur. Dolayısıyla önce kullanıcının meramı dinlenilir. Daha sonra, kullanıcıya yararlanacağı kataloglar, rehberler, kütükler, ikincil kaynaklar ve veri tabanlarının neler olduğu söylenir ve bunların nasıl kullanıldığı anlatılır. Kullanıcı bu bilgiler doğrultusunda taramayı yapar veya bizzat kütüphanede görevli bilgi uzmanından taramayı yapmasını talep edebilir (Armağın, 2005: 25).

Yönetmel İşlevler: yönetimle ilgili hizmet ve işlemlerdir. Söz konusu bu işlev, planlama, karar verme, örgütleme, eşgüdüm sağlama, denetim, personel alma ve yönetme gibi işlevleri kapsamaktadır (Armağın, 2005: 26).

2.2. BİLGİ MERKEZLERİ TÜRLERİ

Bu kısımda bilgi merkezleri türlerinden kütüphaneler; halk kütüphaneleri, okul kütüphaneleri, araştırma kütüphaneleri ve arşivler, dokümantasyon ve enformasyon merkezleri ele alınmıştır.

2.2.1. Kütüphaneler

2.2.1.1. Halk Kütüphaneleri

Halk kütüphaneleri, hiçbir fark gözetmeksizin, toplumdaki bütün bireylerin eğitim, kültür ve boş vakitleriyle ilgili bilgi gereksinimlerini herhangi bir ücret almaksızın karşılayan ve bulunduğu kentin/yörenin kalkınmasına katkıda bulunan demokratik kurumlardır (Ersoy ve Yılmaz, 2009, 809). UNESCO Halk Kütüphanesi Bildirgesinde, halk kütüphaneleri; "kullanıcılarına mevcut her türlü bilgi ve enformasyonu, gönüllü olarak sağlayan yerel bilgi merkezleridir" şeklinde tanımlanmaktadır. Yine aynı bildirmede halk kütüphanelerinin görevleri şu şekilde sıralanmaktadır (UNESCO, 1994):

- Çocuklara, erken yaşlarda başlamak üzere, okuma alışkanlığı kazandırmak ve bunu güçlendirmek;
- Bireysel ve kendi kendine eğitimi desteklemenin yanında aynı zamanda her düzeyde şekli eğitimin de desteklenmesi;
- Yaratıcı bireysel gelişim için fırsatlar sunmak;
- Gençlerin ve çocukların hayal kurma ve yaratıcılıklarının teşvik edilmesi;
- Kültürel miras farkındalığını sağlamak, sanatın, bilimsel başarıların ve inovasyonların değerlendirilmesini/ödüllendirilmesini teşvik etmek;
- Bütün uygulamalı sanatların kültürel ifadelerine/anlatımlarına erişimi sağlamak;
- Kültürler arası diyalogu teşvik etmek ve kültürel çeşitliliği desteklemek;
- Sözlü geleneği desteklemek;
- Vatandaşların her türlü toplumsal bilgiye erişimini garanti etmek;
- Yerel girişimcilere, derneklere ve çıkar gruplarına yeterli bilgi hizmetleri sağlamak;
- Bilgi ve bilgisayar okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesini kolaylaştırmak;

- Tüm yaş grupları için okur-yazarlık faaliyetlerini ve programlarını desteklemek ve bunlara katılmak ve gerekirse bizzat bu etkinlikleri başlatmak.

Bilgiye erişimin yerel kapısı olarak da nitelendirilen halk kütüphaneleri, yüzyıllardır halkın üniversiteleri olarak işlev görmekte ve tüm ülke vatandaşlarının bilgi kaynaklarına özgürce erişimini sağlayarak yaşam boyu eğitimlerine katkıda bulunmaktadır (Atılğan, 2003, 382). Yaşam boyu öğrenenler için toplum tabanlı/temelli eğitim açısından önemli bir erişim noktası olarak halk kütüphaneleri, yerel olarak desteklenen kütüphanelerdir ve bağımsız öğrenenler/araştırmacılar, materyaller, programlar ve diğer toplum kuruluşları arasında bağlantı kurarak; toplumun bütün katmanları için ortak bir mihenk taşı sağlamış olurlar (Fleet, 1995).

2.2.1.2. Okul Kütüphaneleri

Okul kütüphaneleri; içinde bulunduğu okulun eğitim ve öğretim amaçlarına ulaşabilmesine yardımcı olacak her türlü kütüphane materyalini toplayan, düzenleyen ve öğretmen ile öğrencinin, gerekirse çevre halkının da hizmetine sunan kuruluşlardır (Aksakal, 1983, 108). Bu tür kütüphaneler, örneğin bir yardımcı kütüphane servisi kadar kitaplara depoluk eden yerler değildir. Bir uzmanlık sahası yoktur fakat öğretmenler ve öğrencilerin tüm ilgi ve meraklarına cevap bulabilecekleri her türlü konu üzerinde kitap ihtiva eden genel bir koleksiyondur (Thompson, 1952, 101).

Bir okul kütüphanesi; bugünün bilgi ve bilgi tabanlı toplumunda başarılı faaliyetlerin gerçekleştirilmesine temel oluşturan bilgi ve fikirleri tedarik eder. Okul kütüphanesi, bir yandan öğrencilerin sorumlu bir vatandaş olarak yaşamalarını sağlayarak, onları yaşam boyu öğrenme becerileriyle donatırken; diğer yandan onların hayal güçlerini geliştirmelerine katkıda bulunmaktadır. Diğer kütüphaneler gibi okul kütüphanesi de, okul topluluğunun tüm üyelerine – yaş, cinsiyet, dil, din, ırk, milliyet, meslek ya da sosyal statüsü gibi durumlarına bakmaksızın – bilgi hizmetlerini eşit olarak sunmalıdır [UNESCO/IFLA – (International Federation of Library Associations/Uluslararası Kütüphane Dernekleri Federasyonu), 1999]. Etkin/verimli bir okul kütüphanesi (Schools Libraries Work, 2008):

- Okuldaki herkesin, yerinden veya uzaktan ulaşabildikleri bir yerdir,

- Bir kitap birçok kişi tarafından kullanıldığından dolayı, maliyet bakımından avantajlıdır,
- Esnek çalışma saatleri vardır ve öğrencilerin koleksiyonlara zamanında erişebilmelerini sağlar,
- Kaynak kitap ile kurgu kitaplardan, kurgusal olmayan kitaplara varana kadar öğrencilere çok çeşitli, çok geniş bir yelpazede koleksiyon sunar,
- Her düzeyden okuyucuya hitap eder,
- Etkin maliyet izleme sistemleri sayesinde zarara en aza indiri,
- Bilgilendirici ve yaratıcılık içeren metin ve literatür aracılığıyla, bireylerin okumayı öğrenmelerini ve öğrenmek için okumalarına destek olur,
- Mevcut koleksiyonun dinamikliğini korumak için dönem boyunca, koleksiyona yeni kaynaklar kazandırılır,
- Tüm okul tarafından paylaşılan bir sahiplenme duygusu uyandırır.

2.2.1.3. Araştırma Kütüphaneleri

2.2.1.3.1. Milli Kütüphaneler

Milli kütüphaneler, isimleri ne olursa olsun, bir kanun ya da diğer düzenlemeler çerçevesinde derleme işlevini yerine getiren ve ülkede basılı bütün önemli yayınların (ülke yayınlarının) birer nüshasını elde etmek ve muhafaza etmekle yükümlü olan kütüphanelerdir. Milli kütüphanelerin yerine getirdiği işlevleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür. Buna göre bir milli kütüphane (Lor and Sonnekus, 1997):

- Ulusal bir bibliyografi oluşturur ve yayınlar,
- Ülke hakkında yazılmış kitaplar da dâhil olmak üzere, yabancı literatürü de içeren geniş bir koleksiyon oluşturur ve bunu sürekli günceller,
- Bir ulusal bibliyografik bilgi merkezi olarak faaliyet gösterir,
- Toplu kataloglar hazırlar ve
- Geriye dönük ulusal bibliyografya yayınlar.

Milli kütüphaneler, halka açık değillerdir, sadece araştırmacı ve bilim insanlarına hizmet ederler. Milli kütüphaneler, diğer kütüphanelerden farklı olarak, görevleri çok daha fazla ve geniş kapsamlı olan kütüphanelerdir. Milli kütüphaneler ait oldukları ülkelerinin yayın durumunu yansıtan bir ayna gibidirler; ülkenin çeşitli alanlarda yaptığı gelişmeleri yansıtırlar. Milli kütüphaneler aynı zamanda, ait oldukları ülkelerinin fikir ve sanat ürünlerinin derlenip gelecek kuşaklara aktarılmasında ve kültürel mirasın oluşmasında ve korunmasında büyük ölçüde katkıda bulunurlar (Akbulut, 1984, 1). Denilebilir ki, Milli kütüphaneler, özgür ulusların bağımsızlık simgesidir. Nesiller, düşünce ve kültür miraslarını birbirlerine milli kütüphaneleriyle devreder (Subaşıoğlu; Atılğan; Tamdoğan, 2006, 38).

2.2.1.3.2. Üniversite Kütüphaneleri

Bir sonraki bölüm olan üçüncü bölümde üniversite kütüphanesi olgusu detaylı olarak işleneceği için burada sadece bir tanımla yetinilecektir. Üniversite kütüphanesi kavramını iki şekilde tanımlamak mümkündür. Buna göre; üniversite kütüphanesi, üniversite içinde öğretim ile bilimsel araştırma ve geliştirme çalışmalarını desteklemek üzere her türlü bilgi kaynağını amaç ve hedefleri doğrultusunda, imkânları ölçüsünde toplayan, bu kaynakları kullanıcılara ulaştırmak için çağdaş kütüphanecilik teknikleriyle örgütleyen ve en elverişli yararlanma ortamını sağlayan kurumdur (Ergen, 2003, 189). Bir diğer tanımda ise; üniversite içinde öğretim, üniversite içinde ve yakın çevresinde bilimsel araştırma ve geliştirme çalışmalarını desteklemek, her gün gelişip ilerleyen, yeni yayınlarla zenginleşen dünya biliminin son verilerini izlemekle görevli kitaplıklardır (Baysal, 1987, 12) şeklinde verilmektedir.

2.2.1.3.3. Özel Kütüphaneler

Özel kütüphaneler, diğer kütüphane türlerine oranla daha az tanınmakla beraber, sayıları bakımından kalabalık bir grubu oluştıran ve toplumsal açıdan oldukça önemli kütüphanelerdir. Özel kütüphaneler ne genelde tanımlanan kütüphane türlerinden (halk kütüphaneleri, okul kütüphaneleri, milli kütüphaneler ve üniversite kütüphaneleri) daha önemli veya bunlara göre daha yüksek bir düzeyde oldukları için ne de belirli bir kütüphane türünü oluşturamayacak kadar farklı ve özelliklerinden mahrum kütüphaneler oldukları için özeldir. Özel kütüphaneler, belirli bir veya birkaç konuda uzmanlaşmış olduklarından ve özel bir kullanıcı kesimine hizmet etmelerinden dolayı özeldirler veya özel kütüphane olarak adlandırılmaktadırlar (Çakın, 1991, 49).

Bu tür kütüphaneler, hizmet verdiği kuruluşun bilgi merkezidirler. Nitekim günümüzde birçok firma artık kendi özel kütüphanesini veya bilgi merkezini oluşturmakta; sanayi, iş, ticaret, ekonomi, finans alanlarında kitap, süreli yayın, belge vb. materyalleri toplamaktadır. Bu sayede bağlı buldukları kuruluşa ve personeline bilgi hizmeti vermektedirler. Söz konusu bu kütüphanelerin, amacı ve işlevi bağlı bulunduğu kuruluşun ilgilendiği konularda bilgi kaynaklarını elde ederek, bunları yararlanmaya hazır duruma getirmektir. Ayrıca kurumdaki çalışanların özel ilgi ve gereksinimlerini karşılamak üzere gerekli bilgi ve belgeleri bulundurlar. Özel kütüphanelere örnek olarak, holding, banka, gazete, film, müzik, tıp, dernek kütüphanelerini verebiliriz (Subaşıoğlu; Atılğan; Tamdoğan, 2006, 47). Kent İhtisas kütüphanelerini de bu kategoriye dâhil etmek mümkündür. Çünkü bu tür kütüphaneler, bulunduğu kente dair bilgi ve belgelerin derlendiği, kayıt altına alınarak muhafaza edildiği ve kent ile ilgili araştırmalara bilgi bankacılığı yapmaları yönüyle kente özel'dirler.

2.2.2. Arşivler

Uzmanlar tarafından, bazı ortak yönlere rağmen, değişik şekillerde tanımlanan arşiv teriminin bilimsel bir tanımını yapmak oldukça zordur. 1962 yılında Madrid'de gerçekleşen VII. Milletlerarası Arşiv Yuvarlak Masa Konferansı'nda öngörülen ve benimsenen tarife göre arşiv üç yönden tanımlanmaktadır (Binark, 1978, 70). Buna göre arşiv;

- Kurumların, gerçek ya da tüzel kişilerin faaliyetleri sonucu meydana gelen (toplanan, biriken) ve bir amaçla saklanan dokümantasyon;
- Söz konusu dokümantasyona bakan kurum;
- Bunları barındıran yerlerdir.

Kamu kurum ve kuruluşlarının ve/veya özel ya da tüzel kişilerin ellerinde bulunan ve söz konusu bu kurumların ve/veya kişilerin yazışmalarından doğan dosyalar, her türlü yazılı ve basılı belge ve kayıtlar, model, harita, plan-program, proje, damga, resim, fotoğraf, plak, film ve benzeri materyaller, ulusal ve uluslararası hukuk, uluslararası ilişkiler açısından idarî, askerî, siyasî ya da ekonomik; bilimsel herhangi bir konuyu aydınlatmaya ve/veya düzenlemeye yarayan her türlü belge, arşivlerin bilgi kaynağını oluşturmaktadır. Arşivlere örnek olarak; devlet arşivleri, kent arşivleri, bucak arşivleri, noter arşivleri, dini arşivler, hastane arşivleri, ekonomik arşivler, kartografik arşivler,

ikonografik arşivler, folklor ve odyo-vizüel arşivler verilebilir. Türü ne olursa olsun bir arşivin başlıca amaç ve işlevleri (Subaşıoğlu; Atılğan; Tamdoğan, 2006, 50-51):

- Arşiv belgesini saptamak ve ayırmak,
- Arşiv belgesini kayba uğramaktan kurtarmak,
- Arşiv belgesini uygun koşullarda saklamak,
- Arşiv belgesini yararlanmaya sunmak,
- Arşiv malzemesinin yeniden oluşumu aşamasında bunu denetim altına almaktır.

Ulusların idari, sosyal, kültürel ve siyasi hayatlarında, arşivlerin yeri ve önemi bütün devletlerce kabul edilmiştir. Bir devletin ve ulusun tarihi, devlet ve ulus hayatının ön çizgileri demek olan arşivlerde saklıdır. Zira arşivler, ulusların hafızası olan tarihlerinin temel dayanaklarıdır. Toplum hayatı ile ilgili iktisadi, idarî, siyasî, hukukî, dinî, ilmî, askerî, kültürel, biyografik, teknik ve istatistiksel araştırmalar, devletlerin uluslararası ilişkilerinde haklarının tespiti için gerekli vesikalar, döneminin ahlak, örf ve âdetlerini ve çeşitli sosyal özelliklerini belirten her türlü yazı, vesika ve diğer arşiv malzemesi ancak arşivlerden temin edilebilir (Binark, 1978, 69).

2.2.3. Dokümantasyon ve Enformasyon Merkezleri

Dokümantasyon bir diğer ismiyle belge bilim, hemen hemen her alandaki insan faaliyetlerine yönelik her türlü dokümanın (belgenin) toplanması, düzenlenmesi ve hizmete sunulmasıdır. Dokümantasyon merkezleri ise, düşün ürünü olan her türlü bilgi ve belgeyi kullanıma sunmak üzere; toplayan ve derleyen merkezlerdir. Bu merkezlerin amacı; kitap, süreli yayın, tez, rapor, ticaret ve endüstri katalogları, broşürler, rehberler, öz dergileri, bibliyografyalar, dizinler gibi yayınlardan oluşan derme ile kullanıcıya bilgi hizmeti sunmaktır (Subaşıoğlu; Atılğan; Tamdoğan, 2006, 51-54).

Enformasyon bir diğer ismiyle bilgi bilim ise, anlaşılabilir ve düzenlenmiş bilginin doğru, hızlı ve ekonomik bir şekilde iletilmesidir. Enformasyon merkezleri de, enformasyon bilimine ilişkin kuram, teknik ve uygulamaya yön veren merkezlerdir. Enformasyon merkezlerinin amaç ve işlevleri, kullanıcının araştırmasına yardımcı olabilecek tüm bilgileri sağlamasına yönelik olarak belgelerin temin edilerek, etkin biçimde sunulmasıdır (Subaşıoğlu; Atılğan; Tamdoğan, 2006, 52-54).

2.3. 21. YÜZYIL TOPLUMUNDA KÜTÜPHANELER

Bu kısımda kütüphanelerin bilgi toplumundaki önemi ve rolüne değinilerek, bilgi toplumunun kütüphaneler üzerindeki etkileri incelenmiş ve dijital/elektronik kütüphaneler olgusu ele alınmıştır.

2.3.1. Bir Bilgi Merkezi Olarak Kütüphane Kurumunun Bilgi Toplumundaki Yeri ve Önemi

Kütüphane kurumu, toplumun bilgi ihtiyacını karşılamak üzere; bilginin toplandığı, muhafaza edildiği ve kullanıma sunulduğu, odağında bilgi bulunan, kültürel ve toplumsal bir kurumdur. Bilgi toplumunda temel unsur "bilgi"dir ve bir bilgi merkezi olarak kütüphane kurumu da bilgi toplumunun temel kurumlarından birisidir. Diğer bir ifadeyle, bilgi toplumu ile kütüphane(ler) arasında *bilgi* bağlamında doğru orantılı bir ilişki söz konusudur. (Yılmaz ve Aydın, 2011, 50). Bilgi olgusu üzerine temellenen kütüphane kurumu, yalnızca bu özelliğiyle bile *bilgi toplumunun* organik bir parçası olarak kabul edilmek durumundadır. Nitekim bilginin üretiminden tüketimine kadar geçen süreçte önemli bir rol oynayan kütüphane kurumu, bir yandan bu yeni toplumun ürünü iken, diğer yandan bu yeni toplumu besleyen kurumlar arasında yer almaktadır. Kütüphane kurumunun *bilgi toplumunun* bir parçası olma özelliğinin altında yatan nedeni *Bilgi Toplumu – Kütüphane* arasındaki ilişkide aramak gerekmektedir. Bu anlamda, bu iki olgu arasındaki ilişkinin yoğunlaştığı noktalara bakmak yerinde olacaktır. Söz konusu bu ilişki noktalarının saptanmasıyla, kütüphane kurumunun bilgi toplumundaki işlevlerine de ışık tutulmuş olacaktır. Bilgi Toplumu – Kütüphane ilişkisinin yoğunlaştığı noktaları şu şekilde sıralayabiliriz (Yılmaz, 2010, 265-266):

- En başta söylenmesi gereken ve kuramsal nitelikli sayılabilecek ilişki; *Bilgi Toplumu* bilgi temelli bir toplumsal yapı, kütüphanenin de bilgiyi sağlayan, düzenleyen ve erişime sunan bir kurum olmasından kaynaklanan ilişkidir. Bir diğer ifadeyle, bilgi temelli bir toplumsal yapı ile bilgi üzerine temellenen bir kurum olan kütüphane doğal olarak örtüşmekte; *Bilgi Toplumu* kütüphane kurumunun varlığını zorunlu kılmaktadır. Kütüphane, *Bilgi Toplumu* altyapı koşullarından birisi anlamına gelmektedir; toplumsal yaşamın bütün alanları bilgi ve onun

ürünleri tarafından kuşatılırken kütüphanelerin bu toplum yapısının merkezinde olmaları zorunludur.

- Söz konusu ilişkiyi "bilgiye erişim" kavramı üzerinden analiz etmek de mümkündür. *Bilgi Toplumunda* temel hedef ve zorunluluk toplumun ve bireylerin "bilgiye erişimi"dir. Kütüphane kurumunun tarihsel süreç içinde hiç değişmeyen temel işlevi de "bilgiye erişirme"dir. Dolayısıyla, Bilgi Toplumu ve kütüphane kurumu "bilgiye erişim" olgusu çerçevesinde de kesişmektedir. Esasen *Bilgi Toplumu* olgusunun içeriğini oluşturan bilgi, bilgi teknolojileri, iletişim, bilgisayar, internet ve benzeri pek çok kavram kütüphane kurumu ile doğrudan ilişkilidir. Dolayısıyla, Bilgi Toplumu – Kütüphane ilişkisini temellendiren kuramsal altyapı oldukça güçlü görünmektedir. Bilginin üretiminden kullanımına kadarki sürecin her aşamasında kütüphane kurumunun varlığı, hem bu temellendirmeye hem de sözü edilen bu ilişkiye ışık tutmaktadır. Kuşkusuz, bilginin sağlanması sadece erişim sorunu açısından değil işlevsellik açısından da önem taşımaktadır. Üretilen bilginin işlevsel hale gelebilmesi bir başka ifadeyle, toplumsal yaşama katkı sağlayabilmesi için, elde edilmesine imkân sağlayacak koşulların da oluşturulmasını gerekli kılar. Kütüphane kurumu, bu koşulları oluşturacak başlıca kurumlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, *Bilgi Toplumunda* bilginin elektronik ortamda yayımı, iletişim araçları ve oluşturulan ağlar aracılığıyla talep edilen her yerde erişilebilir hale gelmesi de bilgi merkezlerine bağımlı hizmet anlayışını ortaya çıkarmıştır. Bilgi merkezlerine bağımlı "bilgiye erişim" olgusu kütüphaneyi doğal olarak bu erişimi gerçekleştiren kurumlar haline getirmiştir.
- Öte yandan, *Bilgi Toplumu*'nun bilgi teknolojilerine sahip olup – olmama anlamında toplumsal bir eşitsizliğe neden olacağı öngörülmektedir. Dünya nüfusunun %10'dan daha az bir kısmının internete erişebildiği; internete erişebilenlerin %85'inin, internet web sitelerinin yer aldığı alanların %90'ının da gelişmiş ülkelerde bulunduğu belirtilmektedir. "Dijital Uçurum/Bölünme" olarak da adlandırılan ve teknoloji ve teknolojiye erişim imkânlarına sahip olanlarla – olmayanların arasındaki farklar biçiminde ifade edilen bu eşitsizliğin giderilmesinde, kütüphane

kurumu sözü edilen teknolojiyi ücretsiz sağlama işleviyle öne çıkmaktadır. Bir diğer ifadeyle, *Bilgi Toplumunda* kütüphaneler "Dijital Uçurum"un kapatılmasında önemli rol üstlenmektedirler.

- Bilgi Toplumunda ekonomik gücün temelinde bilgi yer almaktadır. *Bilgi Toplumunda* bilgi ve teknolojinin üretime uygulanması ekonomik başarının anahtarıdır. Toplumsal refahın oluşumu için kullanılan kaynakların hiçbiri bilgi kadar önemli değildir. Bu yeni dönemde verimliliği artırmak, nitelikli istihdam yaratmak, istikrarlı büyüme sağlamak, ulusal rekabet avantajı elde etmek ve kalkınmayı sürdürülebilir kılmak, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmaktan, araştırma – geliştirme yapmaktan, yenilikçilikten (inovasyondan) ve bilgi ekonomisini yerleştirmekten; tüm bu gelişmeler ise *bilgiye erişmek*'ten geçmektedir. Hal böyle olunca, bilgiye eriştiren kurumlar olarak kütüphane kurumlarının bu süreç içinde üstlenecekleri rolün büyüklüğü de ortaya çıkmış olmaktadır.
- *Bilgi Toplumu* için altyapısal koşullardan ve aynı zamanda "Dijital Uçurum"un azaltılmasındaki koşullardan birisi de bireylerin bilgiye erişimlerini sağlayacak bilgi ve beceriyi kazandıracak eğitimidir. Kütüphane kurumu, toplumun *Bilgi Toplumuna* uyumu konusunda gerekli eğitimi ücretsiz sağlayarak katkıda bulunmaktadır.
- Öte yandan, *Bilgi Toplununun* toplumsal boyutu olarak görülen "küreselleşme" olgusu sonucu ortaya çıkan, kültürün tekleşmesi ve yerel kültürel mirasların yok olması tehlikesi, yerel kültür mirası ürünlerinin korunmasını ve evrensel düzeyde paylaşımını/erişimini zorunlu bir gereksinim olarak gündeme getirmiştir. Kütüphaneler bu anlamda da, yerel kültürel mirasın dijitalleştirilerek korunması ve erişime açılmasına yönelik doğrudan işlev yüklenmekte ve böylece *Bilgi Toplununun* bir parçası olmaktadır.
- *Bilgi Toplumu – Kütüphane* ilişkisinin ortaya çıktığı noktalardan birisi de kütüphanecinin değişen rolünde görülmektedir. *Bilgi Toplumunda* kütüphanecinin işlevi ve hatta kimliği değişmektedir. Kütüphaneci artık bilginin içeriği ile ilgilenmek ve bilgi kaynaklarının yanında bizzat bilginin kendisini yönetmekle sorumludur. Bu çerçevede kütüphaneci

veri tabanlarının oluşturulmasından bilgi sistemlerinin tasarımına kadar yeni sorumluluklar yüklenmeye başlamıştır.

- *Bilgi Toplumunda* bilgi artış hızı ile gündeme gelen bilgi kirliliği sonucu, güvenilir, doğru, nitelikli bilgi elde etme ve elektronik ortamdaki veri ve bilgilerin güvenliği konusu da büyük önem taşımaktadır. Kütüphaneler, sözü edilen konularda ortaya çıkan sorunların çözümüne doğrudan katkı sağlayan kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yukarıda farklı yönleriyle sıralanan *Bilgi Toplumu* ve *Kütüphane Kurumu* arasındaki söz konusu bu ilişki kütüphaneleri, bilgi toplumunda en önemli görev üstlenen kurumlardan biri haline getirmektedir. Zira kütüphaneler bilgi toplumunun hammaddesi olan *bilgi*'nin dağıtımından sorumlu olan temel kurumlardan birisidir.

2.3.2. Kütüphanelerin Değişen Yüzü: Bilgi Toplununun Kütüphaneler Üzerindeki Yansımaları

Bilgi toplumunun *kütüphaneler* üzerindeki etkileri, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kütüphanecilik anlayışında oluşturduğu önemli değişimlerle açıklanabilir. Kütüphanecilik anlayışında ciddi değişimler oluşturan bilgi ve iletişim teknolojileri, kütüphanelerin koleksiyon yapıları, hizmet sunuş biçimleri, teknik hizmetler, kütüphane binaları ve kütüphanecilerin sahip olması gereken nitelikler gibi pek çok konuda önemli değişimlere neden olmuştur. Özellikle uzaktan eğitim uygulamalarının giderek yaygınlaşması gibi bilgi ve iletişim teknolojilerinin getirdiği pek çok yenilik karşısında, kütüphaneler kullanıcı kavramını ve hizmetlerini yeniden ele almak ve hizmet felsefelerini de bu gelişmelere paralel olarak yeniden gözden geçirmek durumunda kalmışlardır (Yıldız, 2010, 185).

Kütüphaneler bu yeni dönemde (bilgi toplumunda) olduğu kadar başka hiçbir dönemde bu denli bir değişim geçirmemiştir. Teknolojinin kütüphane ve diğer bilgi merkezlerine girmesiyle yaşanan bu köklü değişimleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (Üstün, 1994, 219):

- Kütüphane ve bilgi merkezlerinde, basılı araç – gereçle birlikte elektronik biçimli bilgiye de geniş ölçüde yer verilmektedir. Buna bağlı olarak kütüphane fiziksel önemini yitirmiş; ancak bilgi hizmeti kavramı yeni bir anlam kazanmıştır. Geleneksel büyük örgütsel yapılanmalar,

yerlerini esnek, ufak, ancak hizmet ölçüsü geniş, birçok yaygın erişim noktası bulunan örgütsel birimlere bırakmıştır.

- Yeni bilgi dünyası; kanun, tüzük, yönetmelik ve kurallarla yeni protokol ve anlaşmalar getirmeye başlamıştır.
- Yazılım endüstrisi kolunun doğması ve gelişmesine neden olmuştur.
- Çevrimiçi kataloglar, çevrimiçi tarama, elektronik yayıncılık gibi olanaklarla seçimli bilgi hizmetleri verilerek, bilgi arzı ve bilgi talebi öğelerinin birbirine yaklaşması sağlanmaktadır.
- Kullanıcının ya da belgelerin dolaşması yerine bilgisayar ve iletişim teknolojilerinden yararlanılarak bilgi dolaşımına önem verilmekte, bilgi, kullanıcının masasına kadar ulaşmaktadır.
- Kütüphanelerde işbirliği standartlaşma ve kaynak paylaşımı ilkeleri yeni bir anlam kazanmakta, geleneksel kütüphane kaynakları örgütü, bilgi örgütü biçimine dönüşmekte, dizinleme, kavramlar listesi (thesaurus) gibi kavramlarla bu alanlardaki çalışmalar önem kazanmaktadır.

Öte yandan Li (2006), günümüz modern kütüphanelerini (21. yy kütüphanelerini), "*ubiquitous libraries*" (her zaman her yerde bulunan, hazır ve nazır olan kütüphaneler) olarak nitelendirmekte ve hızla ilerleyen üstün teknoloji gelişimine paralel olarak değişen kütüphanelerin şu 6 özelliğe sahip olduğunu ifade etmektedir (Li, 2006, 3):

- Günümüz modern kütüphaneleri web'e dayalı (web-based) kütüphanelerdir. Yani günümüz modern kütüphaneleri sahip oldukları bilgi kaynaklarını ve hizmetlerini, internet ve world wide web (WWW) teknolojilerini kullanarak her yere taşıyan ve ulaştıran kütüphanelerdir.
- Günümüz modern kütüphaneleri herhangi bir coğrafi kısıtlama olmaksızın, dünyanın dört bir yanına, 7 gün 24 saat bilgiyi ulaştıran/bilgiye erişimi mümkün kılan kütüphanelerdir.
- 21. yy kütüphanelerinde olması gereken en temel özelliklerden birisi de *açık erişimdir* (open access) ve günümüz modern kütüphaneleri de açık erişimli olmak durumundadırlar. Dolayısıyla kütüphaneler - belli bir grubun faydalanması için bilgi kaynaklarına erişimi şifre ile kısıtlamakla birlikte - uzun vadede küresel kullanıcıların ilgisini kaybetmek

istemiyorsa, sahip olduğu olanaklarından bu kullanıcıların da yararlanmasına imkân tanınmalıdır. Bu da ancak açık erişimle mümkündür.

- Günümüz modern kütüphanelerinin taşınması gereken bir diğ er temel özellik de, bilgiyi dinamik ve sorunsuz bir şekilde yaymak için farklı formatları bir arada tutmasıdır. İ nternet ve modern web teknolojileri sayesinde kütüphaneler, bilgiyi, *text*, *pdf*, *slayt*, *ses* ve *video* gibi çoklu formatlarda (multiformats) yayma ve sunma imkanı elde etmişlerdir. Bu durum kütüphanelere dinamik bir yapı kazandırmaktadır.
- Öte yandan bilgi hizmetlerini küresel ölçekte sunmayı hedefleyen günümüz modern kütüphaneleri, web'e dayalı yapılarıyla, farklı kültürel kimliğ e sahip ve farklı dilleri konuşan kullanıcılara hitap edebilmek için çoklu dil yapısına (multilanguage) sahip olmak durumundadırlar.
- 21. yy de dünyada bir bilgi ağ geçidi haline gelen/gelmesi gereken günümüz modern kütüphaneleri, dil, din, ırk ve cinsiyet ayrımı yapmaksızın küresel ölçekte bir kullanıcı topluluğ una hizmet (bilgi hizmeti) verecektir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmelere paralel olarak internet teknolojisinin kütüphanelerde kullanılması, *dünyayı kütüphaneye, kütüphaneyi de dünyaya* taşımıştır. Bilgi teknolojilerinin bilgi hizmetlerinde aktif kullanımı sonucu, kütüphanelerin bilimsel iletişimdeki rollerini değı şime uğ ramakta ve bu bağ lamda kütüphanelerin sundukları bilgi hizmetlerinde/bilgi kaynaklarında, kâğı da dayalı sistemden elektronik sisteme doğru bir geç iş yaşanmaktadır. Bunun anlamı kütüphanelerin, artık basılı kaynakların yanı sıra elektronik kaynaklarla (e-kaynak) da kullanıcılarına hizmet vermeleridir. Söz konusu bu e-kaynaklar arasında; e-kitaplar, e-dergiler, e-tezler, e-veri tabanları, e-sözlükler, e-ansiklopediler, e-raporlar, e-görüntüler, e-müzeler, e-görüntüler, e-müzik ve kütüphane kataloğ u (web üzerinden taranması) gibi örnekleri gösterebiliriz.

Bilgi hizmetlerinde ve bilgi kaynaklarında meydana gelen bu değı şim, kütüphane kavramına da yepyeni bir boyut kazandırmış ; kütüphaneyi geleneksel görünümünden sıyrarak *elektronik kütüphaneye* dönüştürmüştür.

2.3.3. Bilgiye Erişimin Yeni Adresi: Dijital/Elektronik Kütüphaneler

Bilgi toplumunda, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimi ile İnternet ve Web gibi araçlar sayesinde, zaman ve mekân engellerinin ortadan kaldırılmasıyla 7 gün 24 saat bilgi hizmetlerine erişebilmek artık çok kolay bir hale gelmiştir. Zira kütüphane koleksiyonu ve hizmetleri teknolojik gelişmeler aracılığıyla kütüphane duvarlarını aşarak; bilgiye gereksinim duyan kişilerin deyim yerindeyse ayaklarına kadar gitmektedir. Şöyle ki, kullanıcılar bilgi kaynaklarından yararlanmak için artık kütüphaneye kadar gitmek zorunda değillerdir. Çünkü kullanıcılar, masaüstü veya dizüstü bilgisayarlar ya da cep telefonlarını kullanmak suretiyle, kütüphanenin web sitesine kolayca erişebilmekte; makale, tez, araştırma raporları, görüntü ya da ses kayıtlarını indirebilmektedirler (Tonta, 2009, 743).

Henüz yaygın olarak kullanılan bir terim olmamasına rağmen son yıllarda üzerinde oldukça fazla konuşulan dijital kütüphane teriminin ortaya çıkışı çok da fazla eskiye dayanmamaktadır. 1993'te ortaya çıkan WWW'nin çok hızlı bir şekilde gelişmesi, bu kütüphanelerin yapılandırılmasında önemli bir etken olmuştur. Literatürde, *elektronik kütüphane*, *sanal kütüphane*, *duvarsız kütüphane*, *yeni kütüphane*, *ağ kütüphane*, *geleceğin kütüphanesi* gibi kavramlarla eş anlamlı olarak da kullanılan dijital kütüphane kavramı; The Council on Library Resources (Kütüphane Kaynakları Konseyi) tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmıştır (Subaşıoğlu, 2001, 46-49). Buna göre Dijital Kütüphane;

- Dijitalize edilmiş materyallerin koleksiyonu,
- Bu materyallerin denetimini sağlayan ve bunlara sahip olan kurum,
- Elektronik bilgiye erişimi sağlamak için, mevcut kurumlara bağlantıyı sağlayan, telif haklarını koruyan, erişim fiyatlarını belirleyen bir kurum, firma ya da ofis,
- Elektronik olarak erişilebilir dermesi bulunan ve herhangi bir yerden erişilebilen kütüphane,
- İnternet erişimi ve CD-ROM dermesi bulunan bir kütüphanedir.

Dijital kütüphaneler temelde, "dijital materyallere dayalı hizmetleri sunarlar ve iki tür bilgi kaynağını da içerebilirler. Bunlar:

- Dijital olarak doğmuş, orijinali dijital olan kaynaklardır
- Geleneksel bilgi kaynaklarının format dönüşümü ile dijital ortama kaydedilmiş kaynaklardır" (Subaşıoğlu, 2001, 50).

Dijital kütüphanelerde hiçbir fiziksel sınırlama yoktur. Diğer bir ifadeyle, bilgiye ulaşmak için kullanıcının kütüphaneye kadar gitmesine gerek kalmaz, kullanıcı internetin bağlı olduğu her yerden bilgiye erişebilir. Bu kütüphanelerin önemli bir avantajı da, bilgiye 7 gün 24 saat erişim ve çoklu erişim imkânı sağlamasıdır; aynı kaynaktan birden fazla kullanıcı aynı anda istifade edebilir (http://en.wikipedia.org/wiki/Digital_library).

Özetle dijital kütüphane denilince; kütüphanelerden uzak, her ne sebeple olursa olsun kütüphaneye gelme imkânı olmayan kullanıcılara ihtiyaç duydukları bilgiyi sağlamada; veri transferi işlemlerinde *internet* gibi ağların kullanılması anlaşılmaktadır. Bilgi çağında elektronik iletişimin ve bilgilenmenin can damarını oluşturan internet teknolojisi sayesinde, dünyanın bir ucundaki kütüphaneyi sanal ortamda dolaşmak; kütüphanede katalog taraması yapmak ve hatta bazı kaynakların tam metinlerine ulaşmak bile mümkündür. Nitekim sundukları ağ tabanlı hizmetler ve olanaklar (dijital referans, dijital koleksiyonlar, çevrimiçi veri tabanları, e-dergiler ve e-kitaplar gibi kaynakları kapsayan) ile kütüphaneler bugün; her yerde ve her zaman, yılın 365 günü 24 saat esasına dayalı olarak, kişilerin, internet yoluyla, söz konusu kaynakların içeriğine erişim imkânı tanımaktadırlar (Bertot; McClure; Davis ve diğerleri, 2004).

2.4. İKİNCİ BÖLÜMÜN DEĞERLENDİRMESİ

Çalışmanın bu bölümünde, "Bilgi Merkezleri" ana başlığı altında; bilgi merkezleri, tarihçesi ve işlevleri; bilgi merkezleri türleri incelenmiş ve 21. yüzyılda kütüphanelerin genel bir panoraması çizilmiştir. Buna göre, "Bilgi Merkezleri, Tarihçesi ve İşlevleri" kısmında; bilgi merkezlerinin tanımı yapılarak, tarihsel süreç içinde gelişimleri incelenmiş ve işlevleri ortaya konulmuştur.

"Bilgi Merkezleri Türleri" kısmında ise; bilgi merkezi türleri olarak nitelendirilen kütüphaneler, arşivler, dokümantasyon ve enformasyon merkezleri incelenmiştir ve kütüphane türlerinden; halk kütüphaneleri, okul kütüphaneleri, araştırma kütüphaneleri (milli/üniversite/özel kütüphaneler) hakkında bilgiler verilmiştir. Bu kısmın hemen ardından, kütüphanelerin bilgi toplumundaki yeri ve önemi ortaya konularak, bilgi

toplumunun kütüphaneler üzerindeki etkileri incelenmiştir. Ardından dijital/elektronik kütüphane kavramı irdelenmiş ve böylece çalışmanın ikinci bölümü sonlandırılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA FAALİYETLERİ, ÜNİVERSİTELER VE ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ

3.1. ARAŞTIRMA VE ARAŞTIRMA FAALİYETLERİ

Genel olarak araştırma kavramı, kullanıldığı ortamın nitelikleri çerçevesinde farklı şekillerde algılanmakta ve tanımlanmaktadır. Günlük hayatta, nerede olduğu anımsanamayan herhangi bir şeyin bulunmasını amaçlayan çabalardan, evrensel düzeyde geçerli olabilecek bilimsel yasalara ulaşma amacıyla gerçekleştirilen çalışmalara kadar birçok arayış, *araştırma* kavramı ile ifade edilmektedir. Son derece genel bir yaklaşımla "*gerçeği arama işlemi*" olarak ifade edebileceğimiz araştırma olayı, gerçekte öğrenmeyi ve aydınlanmayı hedefleyen bir arayıştır (Çakın, 1991, 153). Söz konusu bu arayışlar bazen *bilineni* anlamak için yapıldığı gibi bazen de *merak duygusunun* harekete geçmesiyle beraber, bireyin *bilinmeyene* doğru yönelmesi şeklinde de yapılabilir.

Maddesel ya da düşünsel bir problemin çözümlenmesi amacını taşıyan araştırma faaliyetlerini iki genel grup içinde düşünebiliriz. Bunlardan ilki temel araştırmalar, diğeri ise uygulamalı araştırmalardır. Temel araştırmalar; bilgi üretmek ya da teori geliştirmek amacıyla yapılan araştırmalardır. Uygulamalı araştırmalar ise; pratikte karşılaşılan sorunları çözme veya uygulamaları geliştirme amacıyla yapılan araştırmalardır. Her ne sebeple gerçekleştiriliyor olursa olsun araştırma faaliyetinin karşılaşılan problemlerin veya sorunların çözümlenmesinde etkin bir araç olarak kullanıldığı bir gerçektir. Söz konusu bu faaliyetler üç ana grup tarafından gerçekleştirilir: Üniversiteler, devlet ve özel sektör (Çakın, 1991, 154).

Hangi kurum tarafından gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin araştırma faaliyetlerinin (kurumların kendi içinde bazı farklılıklar olsa da) nihai hedefi bellidir; nihayetinde hepsi de ülke kalkınmasına hizmet etmektedir. Söz konusu bu amaçları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

- Ulusal ekonomik ve sosyal kalkınmanın gerçekleştirilmesi,
- Savunma sanayinde dışa bağımlılığın azaltılması ve dolayısıyla savunma gücünün yükseltilmesi,
- Ülkede eğitim ve sağlık kalitesinin yükseltilmesi,
- Ülke insanlarının müreffeh bir hayat sürmelerinin sağlanması; refah düzeyinin artması.

3.2. ARAŞTIRMA – KÜTÜPHANE İLİŞKİSİ

Yaşamakta olduğumuz bilgi çağında gelişmiş ülkeler en basit görünen meselelere dahi bilimsel bir bakış açısıyla yaklaşmakta ve söz konusu bu meselelerin çözümünü de bu çerçevede ele almaktadırlar. Bunun içindir ki gelişmiş ülkelerde araştırma ve geliştirme faaliyetlerine, her yıl bütçeden oldukça yüksek bir meblağ ayrılmaktadır. Çünkü bu tür ülkeler, bilgi çağında bilginin elde edilmesi için sürekli araştırma ve geliştirme yapmanın gerekliliğinin çok iyi farkındadırlar.

Araştırma hadisesi ile kütüphane kurumu arasındaki ilişkinin özünde, "birinin bilgiye olan bağımlılığı, diğerinin ise bilgi kaynakları aracılığı ile bilginin sağlandığı, düzenlendiği ve kullanıma sunulduğu yer olması yatmaktadır. Sağlıklı bir araştırma için en önemli koşullardan biri, hiç kuşkusuz, araştırma yapılan konuda o güne değin elde edilmiş ilgili tüm bilgilere ulaşılmış olunmasıdır. Araştırma yapılan konuda daha önce nelerin yapılmış olduğunu bilmemek, yapılmışını yeniden yapmak gibi gereksiz bir çabayı da beraberinde getirir. Bu boşuna zaman, emek ve para kaybı demektir" (Çakın, 1991, 157). Hal böyle olunca, bilginin temin edildiği, düzenlendiği ve hizmete sunulduğu yerler olan kütüphaneleri araştırma hadisesinin dışında tutmak ve/veya onsuz nitelikli-başarılı bir araştırma gerçekleştirmek mümkün değildir.

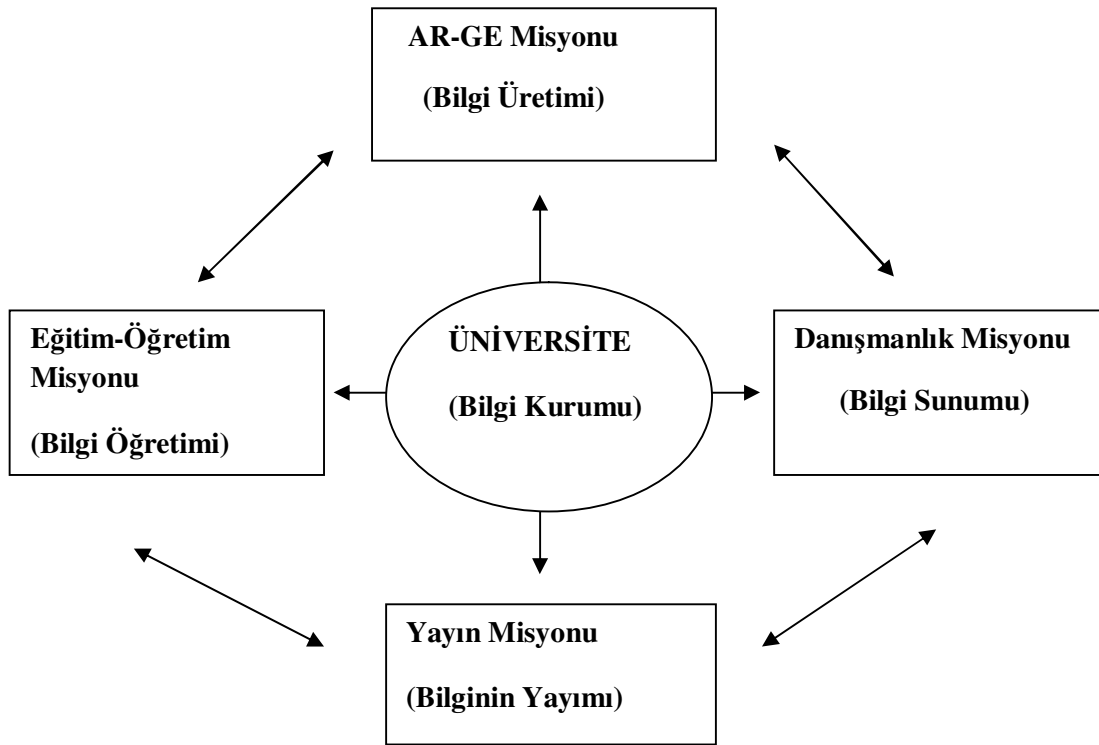
3.3. ÜNİVERSİTE – KÜTÜPHANE İLİŞKİSİ

Üniversiteler aklın kurumsallaştığı, bilimin yapıldığı; insanlığın bilgi birikimine, üretilmiş yeni bilgilerle, katkının sağlandığı yerlerdir. Üniversitenin anlamı *bilgi* ile

olan ilişkisinde ortaya çıkmaktadır; üniversite adeta bilgi için var olan bir kurumdur. Burada *bilgi* ile kastedilen; bilimi de kapsamı içine alan, sistematize edilmiş bir bilgidir. Üniversite bilgi(yi) inşa eden bir kurumdur. Esasında üniversiteler bilimsel faaliyetlerinde, herhangi bir çıkar gözetmeksizin, doğru bilginin bir diğer ifadeyle hakikatin peşindedir. Şu halde üniversite (Günay, 2004);

- Bilgiyi üretir,
- Bilgiyi öğretir,
- Bilgiyi sunar,
- Bilgiyi yayar.

Bu dört önemli fonksiyon, aynı zamanda üniversitenin varoluş sebebidir. Üniversite bu fonksiyonlarından birincisini, araştırma ve geliştirme faaliyetiyle; ikincisini, eğitim ve öğretim faaliyetiyle; üçüncüsünü, topluma danışmanlık hizmetiyle; dördüncüsünü ise, yayın yapmak suretiyle gerçekleştirir. Üniversitenin söz konusu bu fonksiyonları aşağıda şematik olarak gösterilmiştir (Şekil 1). Şemadan da anlaşıldığı üzere, üniversitenin bu fonksiyonları çift taraflı döngüsel ve de karşılıklı olarak birbirini etkilemektedir. Dolayısıyla tüm bu fonksiyonlar birbiriyle karşılıklı etkileşim yani, interaktif bir ilişki içindedirler (Günay, 2004).

Şekil 3.1: Üniversitenin Misyonu.

Kaynak: Günay, D, 2004.

Bilgi çağına yönelişin öngördüğü yeniden bir yapılanma ortamında, vasıflı insan gücünün yetiştirilmesi kadar bilimsel ve teknik bilgi seviyesinin de yükseltilmesi vazifesini üstlenen üniversiteler, öyle görülmektedir ki, 21. yüzyılın bilgi toplumunda geçmişte olduklarından çok daha fazla öneme sahip gözde kuruluşlar olarak varlıklarını sürdürecektir (Çakın, 2000, 26). 21. yüzyılın üniversitesi; bünyesinde bulundurduğu programlarda, yüksek düzeyde eğitim-öğretim vererek ülkenin ihtiyaç duyduğu uluslararası niteliklere sahip insan gücü yetiştiren, uluslararası ölçütlerde araştırma-geliştirme ve inovasyon [yenile(n)me] yapabilen, bilim ve teknoloji üreten; ulusal ve uluslararası yayın organlarında yayım yapan ve toplumun sorunlarına bilgi ve danışmanlık desteği verebilen, fakülte, enstitü, bölüm ve benzeri birimlerden oluşan, kamu tüzel kişiliğine sahip; özerk, özgür, yetkin ve etkin bir yükseköğretim kurumu (Günay, 2004) olarak karşımıza çıkmaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere üniversitelerin dört temel hedefi vardır:

- Yüksek seviyede kalifiye insangücü/işgücü yetiştirmek.

- Araştırma-geliştirme ve inovasyon yaparak, bilim ve teknoloji üretmek ve bu sayede ülke kalkınmasına katkı sağlamak. (Üniversite – Sanayi işbirliği bu durumun somut bir örneğidir).
- Ulusal ve uluslararası sahada nitelikli bilimsel çalışmalar/yayınlar ortaya koymak. Bu sayede de,
- Ulusal ve/veya uluslararası çaptaki sorunlara bilimsel çözümler getirmek ve toplumun sorunlarına bilgi ve danışmanlık desteği vermek.

Üniversitelerin, belirlenen bu hedefler doğrultusunda, üstlendikleri sorumluluklarını/işlevlerini yerine getirebilmeleri ise ancak güçlü bir kütüphanelerinin varlığına bağlıdır. Zira bu kütüphaneler, ülke kalkınmasına katkıda bulunmayı hedefleyen üniversitelerin en önemli ve en büyük destekçisidirler. Dolayısıyla kalkınma hedefi içinde olan ülkelerin, üniversitelerin büyük yardımcısı olan kütüphanelerin öneminin bilincinde olmaları şarttır.

Dünya çapında en önemli ve en nitelikli araştırmalar üniversitelerde yapılmaktadır. Bilgiye bağımlı bir süreç olan araştırma, "gerekli bilginin yer aldığı çeşitli kayıt ortamlarının toplanıp düzenlendiği ve yarara sunulduğu birim olan kütüphaneden yararlanmayı gerektirir. Önceden yapılmış bir araştırmayı tekrarlayıp boşuna zaman ve emek harcamamak için konunun önceden araştırılmadığından emin olunmalıdır ki, bu sorun da ancak kütüphaneye başvurularak giderilebilir. Ayrıca kütüphanede bulunabilecek konuyla ilgili her türlü bilgi, yapılacak özgün araştırmaya temel oluşturur" (Alkan, 1997, 235).

Günümüzde bilimsel ve teknik gelişmede o kadar hızlı bir yayın patlaması yaşanmaktadır ki, araştırmacılar, araştırma yaptıkları ve/veya yapacakları herhangi bir konuda nelerin yayınlanmış olduğunu izleyememektedirler. Araştırmacının söz konusu literatürü tararken harcadığı zamandan geriye çok az bir vakit kalmaktadır ve zaten bu süre içinde yeterince yorulan araştırmacı kendisinden beklenen performansı sergileyemez duruma gelmektedir. "Bilgi kaynaklarının sayılarında ve hacimlerinde görülen bu artışı literatüre geçen bir örnekle vurgulayacak olursak; 30 dil bilen bir kimyacı, kendi konusundaki yayınları izlemek amacıyla Ocak ayının birinci günü okumaya başlarsa, saatte 4 makale hesabıyla haftada 40 saat okursa, aynı yılın Aralık ayının son günü bu kimyacının kimya dalındaki literatürün sadece 1/10'ni okumuş

olacağı hesaplanmıştır. Bu kimyacının elde ettiği bilgiyi kullanmaya zamanı da kalmayacağından kazancı hiç olmayacaktır." (Çakın, 1991, 158). Bu olumsuz durum ise, kütüphanelerin araştırma sürecine aktif katılımlarıyla ortadan kaldırılabilir. Şöyle ki, kütüphaneler tarafından gerçekleştirilen; yayın taraması, bibliyografya hazırlama, güncel duyuru, izin ve özet hazırlama gibi hizmetler vasıtasıyla araştırmacının emek, zaman ve maddi kaybı asgariye indirilebilmektedir.

Üniversite ile kütüphane arasındaki ilişkinin önemi Çakın (1998) tarafından şu sözlerle ifade edilmektedir:

"Uluslararası düzeyde tanınmış hiçbir üniversite yoktur ki, kütüphaneleri gelişmemiş olsun. Tanınmayan hiç bir üniversite yoktur ki, kütüphaneleri gelişmiş olsun" (Çakın, 1998, 40).

3.4. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ OLGUSUNUN ANLAMI VE KAPSAMI

Bu kısımda üniversite kütüphanesi kavramının tanımı yapılarak, üniversite kütüphanelerinin önemi, amaçları, işlevleri ve görevleri ele alınmıştır.

3.4.1. Üniversite Kütüphanesi

Bir önceki bölümde ifade ettiğimiz gibi, *üniversite kütüphanesi* kavramını iki şekilde tanımlamak mümkündür, buna göre; üniversite kütüphanesi, üniversite içinde öğretim ile bilimsel araştırma ve geliştirme çalışmalarını desteklemek üzere her türlü bilgi kaynağını amaç ve hedefleri doğrultusunda, imkânları ölçüsünde toplayan, bu kaynakları kullanıcılara ulaştırmak için çağdaş kütüphanecilik teknikleriyle örgütleyen ve en elverişli yararlanma ortamını sağlayan kurumdur (Ergen, 2003, 189). Bir diğer tanımda ise; üniversite içinde öğretim, üniversite içinde ve yakın çevresinde bilimsel araştırma ve geliştirme çalışmalarını desteklemek, her gün gelişip ilerleyen, yeni yayımlarla zenginleşen dünya biliminin son verilerini izlemekle görevli kitaplıklardır (Baysal, 1987, 12) şeklinde verilmektedir.

Bir üniversite kütüphanesinde, araştırmacının ihtiyaç duyduğu ve/veya ihtiyaç duyacağı varsayılan bilgiye erişebilmesi için, kütüphanecinin araştırmacıyla işbirliği içinde çalışması ve araştırmacıyla sorumluluğu paylaşması gerekmektedir. Uygulamada üniversite kütüphaneleri (Tunçkanat, 1989, 191):

- Araştırmacının talep ettiği ve/veya talep edeceği varsayımından hareketle ilgili tüm kaynakları takip eder,

- Araştırmacıyı talep ettiği ve/veya talep edeceği varsayılan tüm kaynaklardan haberdar eder,
- Bilgi kaynakları arasından, araştırmacının problemiyle ilgili olanların seçilmesinde, araştırmacıya rehberlik eder ve
- Araştırmacının ihtiyaç duyduğu bilgiye hızlı ve kolay bir şekilde erişmesini sağlar; bunun için de, elzem olan bütün araç, gereç ve yöntemleri belirler ve bu amaçla gerekli düzenlemeleri yapar.

Elbette burada yani üniversite kütüphanelerinin yukarıda sıraladığımız sorumluluklarını yerine getirmede, kütüphanecinin (yeni ismi ile bilgi ve belge uzmanı) de rolü büyüktür. Şöyle ki; ancak, yüksek öğretim düzeyinde eğitim görmüş; üniversitenin ilgili alanından mezun olmuş, araştırmacının ve kütüphanenin bilgi erişim sorunlarına bilimsel yöntemlerle yaklaşabilen ve üniversitenin çeşitli akademik birimleriyle sürekli bir işbirliği içinde çalışabilen (Tunçkanat, 1989, 191) bir kütüphanecinin varlığı halinde söz konusu bu sorumluluklar tam anlamıyla yerine getirilir.

3.4.2. Üniversite Kütüphanelerinin Önemi

Üniversite eğitim ve öğretiminin en önemli destek ünitesi olarak görebileceğimiz üniversite kütüphaneleri bir bakıma, ait olduğu üniversitenin bilim ve araştırma ile ilgili anlayışının da eseridir. Üniversite kütüphaneleri, ilk üniversitelerin oluşumundan itibaren, üniversite yapılanması içinde her zaman yer almışlardır. Nitelikleri gereği, ihtiyaç duyulan her türlü bilgiyi, bilgi talebinde bulunan herkese, bilhassa üniversite öğrencilerine, akademisyenlere ve üniversite içindeki diğer araştırmacılara, ulaştırma durumunda, hatta zorunluluğunda olan başlıca bilgi merkezleridir.

Daha önce araştırma hadisesi ile kütüphane kurumu arasındaki ilişkiye yönelik kullanılan ifadeleri, üniversite ve kütüphane arasındaki ilişkiye uyarlayarak diyebiliriz ki; üniversite ile kütüphane arasındaki ilişkinin özünde, birinin bilgiye ve dolayısıyla bilgi kaynaklarına olan bağımlılığı, diğerinin ise bilginin sağlandığı, düzenlendiği ve kullanıma sunulduğu yer olması yatmaktadır (Çakın, 2000, 27).

Kütüphane üniversitenin kalbidir diyen Grieder (1956), üniversitenin kütüphaneye olan ihtiyacının her şeyden üstün olduğunu belirtmiştir. Yine Harvard Hukuk Fakültesi Dekanı Langdell 1873'te, Rektörüne; bir kütüphanenin Fakülte için en gerekli unsur olduğunu ve kütüphane hariç, her şeyin yerine başka herhangi bir şeyin geçebileceğini

hatta bundan vazgeçilebileceğini, fakat kütüphanesiz bir fakültenin en önemli karakteristiğini, dahası kimliğini kaybedeceğini söylemiştir (Grieder, 1956, 93). Kütüphanelerin üniversiteler için bu denli önemli olması ise, onların bilgi altyapısını oluşturmadaki rolleriyle açıklanabilir:

Bilindiği üzere günümüzde bilgi; ya kitap ve süreli yayın gibi basılı kaynaklar şeklinde ya da video, ses kaseti, mikrofilm, CD-ROM ve internet gibi ortamlarda elektronik olarak muhafaza edilebilmektedir. Bilginin bu şekilde değişik ortamlarda saklanmasında, kütüphanelerin önemli bir rolü vardır. Kütüphanelerin, bilgi altyapısı oluşumundaki rolünün görülmesi bakımından Tablo 3'ün incelenmesi faydalı olacaktır (Saatçioğlu; Özmen; Özel , 2003, 47-48).

Tablo 3.1: Bilgi Döngüsünün Bir Parçası Olarak Bilgi Altyapısı ve Bileşenleri

Bilgi Üreticileri	Bilgi Ürünleri	Bilgi Dağıtıcıları	Bilgi Paylaşma Ortamları	Bilgi Kullanıcıları
Yazarlar	Kitaplar	Yayın Evleri	Okullar	Bireyler
Sanatçılar	Magazinler	Aracılar	Kütüphaneler	Araştırmacılar
Veri Tabanları	CD-ROM	İnternet Servis Sağlayıcılar	Üniversiteler	Öğrenciler
Kurumlar	Veri Tabanları		Müzeler	İşverenler
	Web Sayfaları		İşletmeler	Çalışanlar
			Devlet Kurumları	

Kaynak: Saatçioğlu, Ö., Ö. Ömür ve P. S. Özel, 2003: 47

Tablo 3.1'de görüldüğü üzere, çeşitli kişi ve kurumlar tarafından üretilen bilginin, farklı ihtiyaçlara sahip kullanıcılara değişik ortamlar aracılığıyla iletilmesi söz konusudur. Bilgi iletiminde rol oynayan en önemli ortamlardan ikisi üniversiteler ve kütüphanelerdir. "Üniversiteler gerçekleştirdikleri eğitim ve araştırma faaliyetleriyle; ülkelerin ekonomik gelişmelerine katkıyı sağlamaktadırlar. Dolayısıyla; üniversitelerin eğitim ve araştırma kalitelerinin artması, ülkelerin gelişmelerine önemli bir ivme kazandırmaktadır. Üniversite ve ülkenin gelişmişlik düzeyi arasındaki ilişkisinin belirlenmesinin ardından cevaplanması gereken soru, üniversitelerin gelişimine katkıda bulunan öncelikli faktörlerin neler olduğudur. Bu faktörlerden birinin, üniversitenin

temel işlevlerinden olan eğitim ve araştırmaya sağladıkları destek nedeniyle kütüphaneler olduğu söylenebilir" (Saatçioğlu; Özmen; Özel, 2003, 48).

3.4.3. Üniversite Kütüphanelerinin Amaç ve İşlevleri

Bir üniversite kütüphanesinin amaçları, bağlı olduğu üniversitenin amaçları göz önüne alınarak belirlenmek zorundadır. Dolayısıyla üniversite kütüphaneleri, bağlı oldukları üniversitelerin değişen misyon ve vizyonu karşısında, kütüphane amaçlarının da değişime uğraması söz konusudur. Çünkü üniversite kütüphanesinin var olma nedeni bağlı olduğu üniversitenin bizzat kendisidir ve kendisi de bu kuruma hizmet için oluşturulmuştur. Dolayısıyla üniversite kütüphaneleri, yayınlarını seçerken bağlı olduğu üniversitenin eğitim, öğretim ve araştırma – geliştirme politikalarına uygun olmasına özen göstermelidir.

Bir üniversite kütüphanesinin amaçlarını şu iki madde ile ifade edebiliriz (Çelik, 2000, 54):

- Üniversite öğretim elemanları ile öğrencilerin eğitim ve öğretimine ilişkin gereksinimlerini karşılamak,
- Üniversitenin amaçları doğrultusunda araştırma için en iyi bilgi kaynaklarını toplamak ve bunlardan yararlanmak için en uygun ortamı sağlamak.

Üniversiteler yalnızca kütüphaneleri aracılığıyla ulusal ve uluslararası bilimsel çalışmalarından haberdar olurlar ve böylece dinamik yapılarını da korumuş olurlar. Nitekim iyi bir şekilde örgütlenmiş ve bilimsel alandaki gelişmeleri yakından takip edebilen bir üniversite kütüphanesi, bilim camiası için çok önemlidir. Tıpkı amaçları gibi işlevlerini de bağlı bulunduğu üniversitenin işlevlerini göz önüne alarak belirlemek zorunda olan üniversite kütüphanesinin işlevlerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Çelik, 2000, 55):

- Amaç/amaçlarını gerçekleştirmek için yeter sayı ve nitelikte eleman sağlamak,
- Kullanıcıların eğitim – öğretim ve araştırma etkinliklerinden dolayı gereksinim duydukları çeşitli bilgi kaynaklarını sağlamak,

- Bilgi kaynaklarından daha etkin bir şekilde yararlanılmasını sağlayacak ödünç verme, danışma, enformasyon vb. hizmetlerin yanı sıra çeşitli bibliyografik kaynak ve araçları hizmete sunmak,
- Değişik amaçlı okuma ve çalışma alanlarını sağlamak ve düzenlemek,
- Kullanıcı grubun okuma alışkanlığının geliştirilmesi ve boş zamanlarının değerlendirilmesinde yardımcı olmak,
- Kütüphane ve kütüphane kaynaklarından yararlanmayı artırmak amacıyla, kullanıcı eğitimi programlarını planlamak ve geliştirmek,
- Üniversite yayınları ve diğer kaynakların kaydını oluşturmak,
- Diğer kütüphane ve kuruluşlarla işbirliğine gitmek,
- Dermeyi gelecek kuşaklar için korumak.

3.4.4. Üniversite Kütüphanelerinin Görevleri

Bir üniversiteyi diğer öğretim kurumlarından farklı kılan en belirgin özelliği öğretim için elzem olan bilimsel ve teknik bilgi seviyesinin yükseltilmesi için araştırma ve geliştirme çalışmalarına önem vermesidir. Daha önce de değişik şekillerde ifade ettiğimiz gibi, üniversitelerin bu etkinliklerinin (araştırma ve geliştirme) başarısı büyük oranda bünyelerindeki (üniversite) kütüphanesine bağlıdır (Alar, 2001, 329). "Bir üniversitede araştırma yapılabilmesi ve eğitimin üst düzeyde tutulabilmesi, çok iyi bir kütüphane ve kütüphane hizmetinin varlığını gerektirir. Bu kapsamda bir araştırma kütüphanesi olan üniversite kütüphanesi, üniversitenin amaçları doğrultusunda çeşitli kayıt ortamlarında mevcut bilgi birikim ve tecrübelerini toplamak, bunları en kolay yararlanılabilecek şekilde organize etmek ve kullanıcı hizmetine sunmakla görevlidir. Üniversite kütüphanelerinin başlıca görevleri ise şunlardır" (Kayan, 1992, 195):

- Üniversitelerin çeşitli faaliyetleri için ilgi ve ihtiyaç duyduğu bilgi taşıyıcıların sağlanması,
- Bu materyallerin arandıklarında en kısa zamanda ve kolay bulunabilecek şekilde organize edilmesi,
- Bu işlerin rahatça yapılmasını sağlayacak yeterli mali desteğin sağlanması,

- Hizmetlerin rahatça yürütülebilmesine imkân verecek bina ve diğer donanımın elde edilmesi,
- Bütün bu işleri yürütebilecek meslekten ve diğer personele sahip olunması,
- Kütüphanenin takip etmesi gereken politikayı, üniversitenin tayin ve tespit etmiş olduğu idare ve eğitim politikası ile bağdaştırmak.

3.5. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ İÇİN STANDARTLAR

IFLA'nın üniversite kütüphaneleri ve öteki genel araştırma kütüphaneleri bölümü tarafından hazırlanan üniversite kütüphaneleri için standartlar bildirim, Leipzig'deki 1981 IFLA Genel Konferansı'nda ileri sürülmüştür. Üniversite kütüphanesi standartlarına ilişkin bu bildirim amacını; bir üniversiteye hizmet eden kütüphanenin niteliğinin değerlendirilebileceği bir ortam sağlamak, kütüphanedeki gelişimler için bir kılavuz sunmak veya ülkelerin yahut bölgelerin kendi standart bildirimleri içinde geliştirebilecekleri bir çerçeve metin ortaya koymaktır (IFLA, 1987).

Üniversite kütüphaneleri için standartlar hakkında bildirim, üniversite kuruluş amaçlarını gerçekleştirme hakkına ve öğretim üyeleri ile öğrencilerin serbestçe öğretme, öğrenme, araştırma, inceleme ve yayınlama haklarına IFLA'nın saygısı bağlamında yazılmaktadır (IFLA, 1987). Söz konusu bu standartlar aşağıdaki gibidir:

1. Standart: Amaç

- 1.1. Her üniversite kütüphanesi amacını açıkça tanımlamalı ve bu tanımlama birimi bulunduğu kuruluşun amaç ve hedefleri ile uyumlu olmalıdır.
- 1.2. Amaç anlatımının biçimlendirilmesi önemli bir karardır; temel değişiklikler ancak üniversite yöneticilerinin ve/veya yönetim kurulunun görüş ve onayları alındıktan sonra yapılmalıdır.
- 1.3. Üniversitenin belirtilen amaçları bağlamında kütüphane, kurumların belirtilen amaç ve hedeflerine ulaştıracak yeterli ve uygun kadroya, mali kaynaklara, fiziksel kolaylıklara, dermelere ve hizmetlere sahip olmalıdır.

2. Standart: Kuruluş ve Yönetim

- 2.1. Kütüphanenin iç düzenlemesi onun materyallerini, beşeri, mali ve teknik kaynaklarını bir araya getirmeli ve onları amaçlarına etkili bir biçimde ulaştırmak üzere koordine etmelidir.

- 2.2. Kütüphanenin düzenleniş ve yapısı yönetime ilişkin işlevleri iyi tanımlamalı ve iyi anlaşılmalıdır.
- 2.3. Kütüphanenin yönetim yapısı içindeki yeri açık olarak tanımlanmalı ve kütüphane yönetimi baş yöneticisinin sorumluluk ve yetkileri belirlenmelidir.
- 2.4. Kütüphanenin başlıca politikaları ve işlemleri tanımlanmalı, yazılı biçimde kaydedilmeli, isteyerek edinilebilir duruma getirilmeli ve muntazam olarak gözden geçirilmelidir.
- 2.5. Öğretim üyeleri temsilcilerinin, üniversite yönetiminin, kütüphane baş yöneticisinin oluşturduğu bir kütüphane kurulu, dermenin gelişim ve kullanılmasına ilişkin bütçe ve politikalarla ilgili hususlarda tavsiyelerde bulunmalıdır.

3. Standart: Hizmetler

- 3.1. Kütüphaneye sağlanan hizmetler kesinlikle üniversitenin amaçlarına uygun olmalıdır.
- 3.2. Kütüphanenin hizmetleri, bütün biçimlerdeki bilgilerin, kütüphanenin okuyucularının hepsi tarafından etkili kullanımını ilerletecek ve kolaylaştıracak şekilde düzenlenmelidir.
- 3.3. Kütüphaneye sunulan hizmetler, konulmuş hizmet saatlerinde, yeterli olarak tanınan ve belirlenmiş noktalarda elde edilebilen danışma ve bilgilendirme hizmetlerini içermeli ve kütüphane kaynaklarının kullanılmasında kişilere yardım için ihtisaslaşmalı ve derinleşmelidir.
- 3.4. Kütüphane toplam dermenin kabul edilmiş kataloglama ve sınıflama standartları ile sabit ve uygun hale gelen kayıtlarını sürdürmeli ve kullanılabilir yapmalıdır.
- 3.5. Kütüphane dermesindeki eserlerin büyük çoğunluğu kütüphanede incelenmek için edinilebilir olmalı ve yetkili okuyuculara kütüphanenin amaç ve hedefleri bağlamında edinilebilmelidir.

3.6. Kütüphane dermesinin bütün kullanıcı kategorilerine ödünç verilmesi ve dermeye ulaşım şartları tanımlanmalıdır. Dolaşım şartları etkili ve elverişli olmalıdır.

4. Standart: Dermeler

4.1. Kütüphanenin dermesi üniversitenin toplam öğretim ihtiyaçlarını desteklemeye ve araştırma programlarını kolaylaştırmaya elverişli büyüklükte ve kapsamda olmalıdır.

4.2. Kütüphane dermesi, gereken ve ayrılmış olan okuma, danışma ve bibliyografya kaynakları, temel dergi ve sürekli yayınlar yanında öğrencilerin öğrenimleri veya tezlerinin hazırlanması sırasında düzenli olarak başvurmayı bekledikleri başka kütüphane materyallerini içerir.

4.3. Kütüphane materyallerinin seçimine ve sağlanmasına kılavuzluk edecek derme geliştirme politikaları belirlenmelidir. Bu politikalar üniversitenin öğretim üyelerine ve yönetimine danışılarak, kütüphaneye geliştirilmelidir.

4.4. Kütüphane dermesi kayıtlı bilginin bütün biçimlerini içermelidir.

4.5. Kütüphane dermesi, üniversite ihtiyaçlarına uygunluğunu sağlamak için, sistemli olarak elden geçirilmelidir.

4.6. Kütüphane, araştırma ihtiyaçları için mahalli kaynakların eklenmesini kütüphane materyallerinin edinilebilirliğini sağlamak üzere, değişik kütüphaneler arası işbirliği yöntemleri geliştirilmesine ve uygulanmasına katılmalıdır.

5. Standart: Personel

5.1. Kütüphane dermelerini geliştirmek, düzenlemek ve sürdürmek, üniversitenin ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli olan bilgilendirme ve danışma hizmetini sağlamak üzere yeterli sayı ve farklılıkta personele sahip olmalıdır. Görevli kadrosunun büyüklüğü ve nitelikleri, dermenin büyüklük ve kapsamı, bağımsız kütüphane birimlerinin sayısı, hizmet noktalarının sayısı, hizmet saatlerinin miktarı, sağlama miktarı, ödünç

verme sayısı, işin özelliği, istenen hizmetin özelliği gibi unsurlara göre belirlenmelidir.

- 5.2. Kütüphaneciler, kütüphanenin temel akademik ve mesleki işlevlerini yerine getirmelidirler. Bunlar derme geliştirme, danışma ve bilgilendirme hizmeti, materyallerin bibliyografik denetimine ilişkin adlandırılmış etkinliklerdir.
- 5.3. Meslekten kütüphanecilerin memur ve öteki görevlilere oranı kütüphaneye sağlanan iş ve hizmetlerin derecesi ile kütüphanenin toplam ek ihtiyaçlarına bağlı olarak değişecektir.
- 5.4. Kütüphanecilerin çalıştırılma süreleri ve şartları üniversitedeki öğretim üyelerinin belirlenmiş çalıştırma süreleri ve şartları ile uyumlu olmalıdır. Kütüphanenin memurları ile öteki görevlilerin çalışma süreleri ve şartları, bir bütün olarak üniversitedeki benzer görevlilerinkine paralel olmalıdır.
- 5.5. Kütüphaneler, bütün görevlilerini mesleki gelişmeleri ve ilerlemeleri için özendirme ve kendilerine bu hususlarda yardımcı olmak için programlar düzenlemelidir.
- 5.6. Görevlilerin başarısını, büyük ölçüde, kütüphane dermelerinin ve hizmetlerinin nitelikliliği belirler. Üniversite politikalarının ve işlemlerinin bağlamı içinde kütüphane, görülen işin sürekli değerlendirilmesi ve görevli etkinliğinin adil olarak belirlenmesi için donatılmalıdır.

6. Standart: Kolaylıklar

- 6.1. Üniversite kütüphanelerinin yerleştiği yapılar, dermenin yerleştirileceği ve öğrenciler ile öğretim üyeleri ve görevliler tarafından kullanılmalrı için uygun ortamın sağlanabileceği elverişli büyüklük ve nitelikte olmalıdır.
- 6.2. Kolaylıkla çekici olmalıdır ve kullanımının işleyişe ilişkin etkililik ve elverişliliğini sağlayacak biçimde tasarlanmalıdır. Özel unsurlara yapının planı, ışık, havalandırma, ısı ve nem denetimi, depolar, sergi alanları, okuyucu duraklarının sayısı dâhildir.

6.3. Görevliler için elverişli yerler sağlanmalıdır.

6.4. Üniversitenin eğitim amaçlarının bağlamı içinde kütüphane, üniversitenin öğrencilerini, öğretim üyelerini ve görevlilerini azami kullanıma özendirmek için, iyi donatılmalıdır.

7. Standart: Bütçe ve Mali Kaynak

7.1. Kütüphanenin mali kaynak payı üniversitenin temel amacına, üniversite akademik programının kapsamına ve öğrencilerin sayısına bağlı olarak tahmin edilir. Kütüphaneye, elverişli dermeler geliştirmeye, uygun personel almaya ve tutmaya, yeterli hizmetleri sağlamaya, gerekli işleri yürütmeye ve kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamaya muktedir kılacak yeterlilikte ödenek verilmelidir.

7.2. Kütüphane bütçesi üniversite bütçesinin ayrı bir kesimini oluşturmalıdır. Bütçe, bir kuruluşun sabit bir zaman süresine, genellikle bir mali yıla ilişkin tahmini gelirlerinin ve giderlerinin bir anlatımıdır.

7.3. Kütüphanenin bütçesi baş yöneticisi tarafından geliştirilmeli ve yönetilmelidir.

8. Standart: Teknoloji

Üniversite kütüphanesi, elektronik veri işlem ve telekomünikasyon sistemleri de içinde, elde edilebilen ve uygun olan bütün teknolojileri kullanmalıdır.

9. Standart: Koruma ve Saklama

Kütüphane, kütüphane materyallerinin korunması ve saklanması için bir politika ve program geliştirmelidir.

10. Standart: İşbirliği

Amaç anlatımına uygun olarak, üniversite kütüphanesi başka kütüphaneler ile derme geliştirme, kaynak paylaşımı, birleşik (toplu) kataloglar oluşturulması ve kütüphane materyallerinin geliştirilmesine ilişkin ortak çalışmalara girilmelidir.

3.6. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN GELECEĞİ

Kütüphaneleri, 21. yüzyıl itibariyle etkileyen en önemli unsur şüphesiz bilgisayar ve iletişim araçlarındaki ve/veya teknolojilerindeki gelişmeler olmuştur. Nitekim kütüphanelerin ve kütüphanecilerin geleceğine yönelik yapılan tartışmalar da hep bu çerçevede cereyan etmektedir. Bu yeni dönemde (Çelik, 2000, 44):

- Elektronik ürünler, kâğıdı ve buna bağlı olarak kitabı ortadan kaldıracak mı?
- Gittikçe artan uzman sistemler yüzünden kütüphanecilerin varlığına gerek kalacak mı?
- Merkezi kütüphane sistemine gerek olacak mı?
- Yayınların büyük çoğunluğu çevrimiçi olursa, büyük kütüphane binalarının yapımına gerek var mı?
- Kütüphane bütçelerinin gelecekteki kullanımı nasıl olacak? gibi sorular kütüphane ve kütüphanecinin geleceğine dair tartışılan sorulardan bazılarıdır.

Kütüphane ve kütüphanecinin geleceğine yönelik sorulan bu soruların altında yatan nedenin, insanlığın yaşamakta olduğu büyük evrim olarak görülen; bilgi çağı olarak adlandırdığımız yeni dönemde; bu dönemin beraberinde getirdiği değişimin olduğu aşikârdır. Özellikle bilgi teknolojilerinin kütüphanecilik üzerindeki tesiri; bilginin elektronik biçimde hazırlanmasını ve dağıtımını sağlamaya başlamasından sonra görülmüştür. Elektronik yayın şeklinde ortaya çıkan bu yenilik, klasik kütüphane tarzını büyük ölçüde değiştirme yolundadır. Elektronik yayıncılıkta, yayınlar için herhangi bir fiziki alan sıkıntısı olmadığı gibi yayınlar üzerinde, gerekli düzeltme ve eklemeler de rahatlıkla yapılabilmektedir. Bu anlamda esnek bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca, bu yayınlardan her seferinde çok sayıda kullanıcı faydalanabilir, kullanıcı açısından bir zaman ve/veya mekân sınırlaması yoktur; her zaman ve her yerden erişilebilir (Çelik, 2000, 48).

Peki, üniversite kütüphanesinde geleceğe yönelik eğilimler ve beklentiler ne yönde olacaktır?

Bu soruya kütüphaneyi oluşturan beş farklı unsur açısından cevap vermek mümkündür. Bilindiği üzere bir kütüphane; bina, bütçe, koleksiyon, personel ve kullanıcı olmak

üzere beş önemli unsurdan oluşmaktadır. Çelik (2000), kütüphanelerde beklenebilecek değişimleri, kütüphaneyi oluşturan bu unsurlar kapsamında şu şekilde özetlemiştir:

Bina: Geleceğin kütüphane binası, her şeyden önce teknolojik araçlara bağımlılık gösteren bir yapıda olacaktır. Dolayısıyla, binanın fiziki planlamasında ilk önce ele alınacak olan da; bilgisayarların ve iletişim araçlarının gereksinimleri olacaktır. Elektronik yayınlar, basılı yayınlar gibi fazla bir fiziki alan gerektirmediklerinden dolayı, mevcut binaların genişletilmesiyle idare edilecektir.

Bütçe: Kütüphane bütçesi gelecek yıllardaki değişimlerden en fazla etkilenecek unsurlardan birisidir. Şöyle ki; yayın patlaması neticesinde ortaya çıkan durum, kütüphanelerin kendilerine yeterli anlayışını ortadan kaldırmıştır. Hiçbir kütüphanenin kendi kendine yeterli olamayacağı anlayışı, kütüphanecilik kesiminde ortak bir düşünce olarak benimsenmiştir. Bu sorunun çözümü ise kütüphaneler arası işbirliğinde görülmektedir. Yani, önümüzdeki dönemde, işbirliğini esas alacak programların artacağı da beklentiler arasındadır.

Koleksiyon: Basılı kaynaklara dayalı kütüphane koleksiyonunun büyümesi önümüzdeki dönemde sürmekle beraber, artış hızının düşmesi beklenmektedir. Yakın gelecekte, kütüphane koleksiyonunu etkileyecek olan en önemli faktör elektronik yayıncılıktır. Kâğıda dayalı geleneksel yayın sistemi ciddi bir sıkıntı içerisindedir. Mevcut durum, ne bilim adamlarını ne de yayıncıları memnun etmektedir. Bilim adamları sistemin yavaşlığı, yayıncılar da telif haklarındaki kayıplar nedeniyle mevcut durumun değişmesini istemektedirler. Görünen o ki, bilimsel dergi ve referans kaynakları başta olmak üzere, koleksiyonda elektronik yayınların payı giderek artacağına benzemektedir.

Personel: Üniversite kütüphanesinin geleceği, büyük ölçüde, personelinin niteliğine bağlı olacaktır. Bu anlamda iyi yetişmiş, çağdaş teknolojiyi kullanabilen elemanların var olduğu bir kütüphane ortamına duyulan gereksinimin artması sonucu, yalnızca geleneksel kütüphaneciliğe dayalı hizmetler varoluş nedenlerini yitirecekleridir. Dolayısıyla personelin gerek üniversite düzeyinde aldığı meslek eğitiminin, gerekse yenilikleri izlemesi için gerekli olan hizmet içi eğitimin önemi gittikçe artması beklenmektedir.

Kullanıcı: Üniversite kütüphanelerinin iki temel kullanıcı grubu vardır: Öğrenciler ve öğretim üyeleri. Kütüphane hizmetleri de bu grupların gereksinimlerini karşılamaya yöneliktir. Kütüphanecilik literatürüne bakıldığında görülecektir ki, geleneksel kütüphane, çeşitli nedenlerle akademisyenler için bilgi sağlamada kullanılan birincil kaynak değildir, ancak yeni teknoloji bu durumu değiştirme yolundadır. Bilgiye kolay ve hızlı erişimi sağlayan sistemlerle, çağdaş üniversite kütüphanesi araştırmacıların öncelikli bir tercihi durumuna gelmektedir. Bu eğilimin gelecekte artması beklenmelidir.

Son olarak şunları söyleyecek olursak; üniversite kütüphanelerinin geleceğini, bağlı buldukları kurumların yani üniversitelerin geleceği belirleyecektir. Üniversite bilgi çağının gereklerine karşılık verebildiği ölçüde bunun, üniversite kütüphanesine olumlu yansımaları söz konusu olacaktır. Bilgi çağının üniversitesi; öğrencisini, hem özel hem de mesleki hayatlarında, yaşam boyu destekleyecek, onlara zaman ve mekân olarak çeşitli alternatifler sunan, onların birbirleriyle ve öğretim üyeleriyle rahatça iletişim kurabildiği, sadece sınıfta eğitim ve hazır ders notlarından ziyade kişisel gelişimi ve araştırmayı destekleyen bir yapıda olacaktır (Çelik, 2000, 54).

3.7. ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜN DEĞERLENDİRMESİ

Çalışmanın bu bölümünde, "Araştırma Faaliyetleri, Üniversiteler ve Üniversite Kütüphaneleri" ana başlığı altında; araştırma ve araştırma faaliyetleri; araştırma – kütüphane ilişkisi; üniversite – kütüphane ilişkisi; üniversite kütüphaneleri olgusunun anlamı ve kapsamı; üniversite kütüphaneleri için standartlar; üniversite kütüphanelerinin geleceği gibi konular irdelenmiş ve kavramsal bir çerçeveye oturtulmaya çalışılmıştır. Buna göre, "Araştırma ve Araştırma Faaliyetleri" kısmında; araştırma kavramının tanımı yapılmış ve bu tür faaliyetlerin nihai hedeflerinin neler olduğundan bahsedilmiştir.

"Araştırma – Kütüphane İlişkisi" kısmında; araştırma olgusu ile kütüphane arasındaki ilişkiye ve bu ilişkinin önemine değinilmiştir. "Üniversite – Kütüphane İlişkisi" kısmında ise; üniversitenin tanımı yapılarak, hedeflerinden ve fonksiyonlarından söz edilmiştir. Üniversite(ler)in misyonu ortaya konularak, 21. yüzyıl üniversitesinin profili çizilmiştir. Ve bu kurumların söz konusu misyonundan, hedeflerinden hareketle taşıdığı sorumluluklar ve bu sorumluluklarını yerine getirebilmedeki başarıları kütüphane ile ilişkilendirilmiştir.

"Üniversite Kütüphaneleri Olgusunun Anlamı ve Kapsamı" kısmında ise; üniversite kütüphanesi kavramının tanımı yapılarak, amaç, işlev ve görevlerinden bahsedilmiş ve bir üniversite kütüphanesinin, ait olduğu üniversite için taşıdığı öneme değinilmiştir.

"Üniversite Kütüphaneleri İçin Standartlar" kısmında; IFLA'nın üniversite kütüphaneleri ve öteki genel araştırma kütüphaneleri bölümün'ce hazırlanan; üniversite kütüphaneleri için belirlenmiş standartlardan bahsedilmiştir. Söz konusu bu standartlar; *amaç, kuruluş ve yönetim, hizmetler, derme (koleksiyon), personel, kolaylıklar, bütçe ve mali kaynak, teknoloji, koruma ve saklama, işbirliği* gibi farklı perspektiflerden ele alınmıştır. Son kısım olarak, "Üniversite Kütüphanelerinin Geleceği"; *bina, bütçe, koleksiyon, personel ve kullanıcı* unsurları kapsamında ele alınarak, üçüncü bölüm sonlandırılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME: ERCİYES ÜNİVERSİTESİ İ.İ.B.F. KÜTÜPHANESİ VE KOLOMBİYA ÜNİVERSİTESİ İŞLETME VE EKONOMİ KÜTÜPHANESİ

4.1. ERCİYES ÜNİVERSİTESİ İ.İ.B.F. KÜTÜPHANESİ

Bu kısımda Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Kütüphanesi tarihsel perspektifte incelenerek, kütüphane hakkında genel bilgiler verilmiş ve kütüphanenin kullanıcılarına sunduğu hizmetler ele alınmıştır.

4.1.1. Genel Bilgiler

Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (ERÜ İ.İ.B.F.) Kütüphanesi'nin kuruluş çalışmalarına, fakültenin kuruluşundan yaklaşık olarak 17 yıl sonra, 1995 senesinde başlanmıştır. Başlangıçta, birkaç öğretim üyesinin kişisel çabalarıyla, fakülte öğrencilerinin okuma, ders çalışma gibi etkinliklerini gerçekleştirebilecekleri bir ortam sağlama amacıyla kurulmuş olan ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi, yine aynı dönemde daha da geliştirilerek, kaynaklar açısından zenginleştirilmeye ve oluşturulan bu ortama gerçek manada bir kütüphane niteliği kazandırılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda kuruluş aşamasında gerçekleştirilen çalışmaları içeren süreci ve bugüne kadar gelinen noktayı şu şekilde özetlemek mümkündür;

- Kütüphane tefrişinde Kayserili iş adamı İlker Horoz tarafından maddi destek sağlanmıştır.
- Bir kampanya düzenlenerek Amerika'daki hocalarla temasa geçilip; onların kullanmadıkları eski kitaplar, kargo ücreti ERÜ İ.İ.B.F. tarafından ödenmek suretiyle getirilmiştir.
- Yine Amerika'da eğitim görmüş ve orada yaşamış olan Prof. Dr. Metin Gürol'un bütün kitapları, ailesi tarafından vefatından sonra bağışlanmıştır.

- ERÜ İ.İ.B.F. İşletme Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Cemal Özgüven tarafından çok sayıda roman bağışlanmıştır.
- Kaynakların tasnifi amacıyla bir kütüphane memuru istihdam edilmiş ve bu memur ile beraber 10'a yakın öğrenci çalıştırılarak; kitaplar alfabetik sıraya konulmuş, süreli yayınlar *tarayıcıdan (scanner)* geçirilmiş ve yayınların künyeleri, *Dewey Sistemi* kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve ilgili yayınlar raflara yerleştirilmiştir.
- 1997 yılına gelindiğinde ise kütüphane, yerel basın davet edilerek, resmi olarak kullanıma açılmıştır.
- Kütüphanenin resmen açılmasından sonra bağış yolu ile ve fakülte içinde oluşturulan kitap stantlarından elde edilen gelirlerle kütüphane koleksiyon açısından zenginleştirilmeye çalışılmıştır.
- 2005 yılında bir komisyon oluşturulmuş ve yapılan çalışmalar neticesinde, süreli yayınlar için oluşturulan; Periyodikleri Tarama Sistemi (PETAS) adı altında yeni bir sisteme geçilmiştir (Söz konusu bu sisteme ileride değinilecektir).
- 18 Mayıs 2011'de Boydak Holding tarafından yeniden düzenlenen ve tefriş edilen ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi, deneyimli mimarlar eşliğinde tasarlanmış ve kütüphane hem mekân hem de görsel anlamda daha modern, daha geniş ve daha rahat bir yapıya kavuşturulmuştur.

Kütüphanede toplamda 11.070 adet kitap ve 5080 adet süreli yayın bulunmaktadır. Buna göre; konularına göre kitap sayılarına baktığımız zaman; Genel türde 199 adet kitap, Felsefe ve Psikoloji türünde 311 adet kitap, Din İlimleri türünde 50 adet kitap, Sosyal Bilimler türünde 7.566 adet kitap, Din ve Dil Bilimleri türünde 212 adet kitap, Doğa Bilimleri ve Matematik türünde 460 adet kitap, Uygulamalı Bilimler ve Teknoloji türünde 1.066 adet kitap, Sanat türünde 196 adet kitap, Edebiyat ve Retorik türünde 920 adet kitap, Coğrafya, Tarih ve Yardımcı Bilimler türünde ise 86 adet kitap mevcuttur.

Kütüphanede akademik dergilerin yanı sıra aktüel süreli yayınlar da mevcuttur. Söz konusu bu yayın türleri ise şu şekildedir: Para Dergisi, Ekonomist Dergisi, Genç Beyin Dergisi, Atlas Dergisi, PC Net Dergisi, Bilim Teknik Dergisi, National Geographic

Dergisi, İki Bin Yirmi Üç (2023) Dergisi, Newsweek Dergisi, Jeopolitik Dergisi, Savunma ve Havacılık Dergisi, İktisat İşletme Finans Dergisi.

Öte yandan kütüphanede; videokaset, disket, slâyt, mikro fiş, mikrofilm gibi kitap dışı materyaller bulunmamaktadır. Kütüphane koleksiyonunun büyük bir kısmı bağış yoluyla oluşturulmuştur.

Kütüphanede biri kütüphane sorumlusu, diğeri kütüphane memuru olmak üzere toplamda iki personel istihdam edilmektedir. Her iki personel de günlük, rutin işleri yürütmektedir. Kütüphane sorumlusu kataloglama ve sınıflama gibi teknik işlemleri ve idari işleri yürütmekte ve gerektiğinde diğeri rutin işlere yardımcı olmaktadır. Diğeri memur ise kitap yerleştirme işleri ve ödünç alıp – verme işlemleri gibi okuyucu hizmetleri ile ilgilenmektedir.

Kütüphanenin sürekli olarak hizmet vermeye yükümlü olduğu kullanıcılar; fakülte lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri, fakülte öğretim üyesi ve yardımcılardır. Diğeri üniversitelerden gelen akademik kariyer mensuplarının teşkil ettiği grup olan misafir öğretim üyeleri de diğeri gruplar kadar sık olmasa da kütüphaneden hizmet alan kullanıcılar arasındadır. Ayrıca fakülte dışından kütüphaneye başvuran her kullanıcıya koleksiyonun kütüphane içinde kullanılması imkânı verilmektedir. Bu grup ise "diğeri" şeklinde adlandırılmaktadır. Kütüphanenin hedef okuyucu kitlesi ise 2.841 öğrenci ve yaklaşık olarak 79 öğretim üyesi ve yardımcılardır.

Kış dönemi hafta içi 8.00 – 19.00 saatleri arasında, yaz döneminde ise 8.00 – 17.00 saatleri arasında hizmet vermeye olan ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi esas hedef olarak, fakülte öğrencilerinin ders saatleri dışında vakitlerini verimli bir şekilde değerlendirebilecekleri, rahatça ders çalışabilecekleri, kitap okuyabilecekleri ve araştırma yapabilecekleri uygun bir ortamı hazırlama ve sunma ve tabii ki fakülte öğrenci ve öğretim üyelerinin bilgi ihtiyacını karşılamak amacı ile hizmet vermektedir.

4.1.2. Kütüphane Hizmetleri

4.1.2.1. Katalog Tarama Hizmeti

Katalog tarama hizmeti ile kullanıcıların, kütüphanedeki yayınları tarayabilecekleri 6 adet bilgisayar bulunmaktadır. Kullanıcılar bilgisayar üzerinden gerek kitap gerekse makale tarama işlemi gerçekleştirebilirler. Bilgisayar aynı zamanda internet erişimlidir. Kullanıcılar ihtiyaç duymaları halinde internet üzerinden de araştırma

yapabilmektedirler. Katalog tarama hizmetine bir diğer yol olarak; ERÜ İ.İ.B.F.'nin web sayfası üzerinden *kütüphane* bağlantısına girilerek de ulaşılabilmektedir. Kullanıcılar burada aradığı konulara yönelik kaynakları *basit arama* şeklinde tarayabilmektedirler. Kütüphanede ayrıca kablosuz ağ hizmeti de bulunmaktadır. Bu hizmetten diz üstü bilgisayarında wireless ethernet kartı olan herkes yararlanabilmektedir

Kütüphane koleksiyonuna katmak üzere sağlanan her kaynak demirbaşa kaydedilmesinin ardından, bilgisayar ortamında kataloglama ve sınıflama işlemleri gerçekleştirilmektedir. Kataloglama hizmeti kapsamında her kaynağa, kütüphane raflarındaki adresini gösteren sınıflama işlemi uygulanmaktadır. Sınıflama hizmeti ile aynı ve/veya benzer konulu kaynaklar bir arada tutulmaktadır. Kütüphane bu işlemler için '*Dewey Onlu Sınıflama Sistemi (Dewey Decimal Classification System)*'ni benimsemiştir.

Önceleri kapalı raf sistemi uygulanan kütüphanede, 18 Mayıs 2011 tarihi itibariyle açık raf sistemi uygulanmaya başlanmıştır. Açık raf sistemi sayesinde kullanıcılar, raflar arasında serbestçe dolaşarak, diledikleri yayınları seçme ve rahatça inceleme imkânına da sahiptirler.

4.1.2.2. Ödünç Verme Hizmeti

Kütüphanenin verdiği bir diğer hizmet ödünç verme hizmetidir. Bu hizmet ile fakülte lisans, yüksek lisans, doktora öğrencileri ile fakülte akademik ve idari personeline ihtiyaç duydukları kitaplar ödünç verilmektedir. Buna göre öğrencilere 3 adet kitap ilk başta 15 gün süreyle ödünç verilmekte, talep edilmesi halinde bir 15 gün kadar da bu süreyi uzatma imkânı tanınmaktadır (15+15). Akademik personel ve idari personel için de 5 adet kitap ilk başta 30 günlüğüne ödünç verilmekte ve talep edilmesi halinde bu süreyi bir 30 gün daha uzatma imkânı tanınmaktadır (30+30). 2010 yılı Aralık ayı itibariyle ödünç verilen materyal sayısı aşağıdaki gibidir:

Tablo 4.1. ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'nin 2010 Yılı Aralık Ayında Kayıtlı Kullanıcı ve Ödünç Verilen Kitap Sayısı

Kayıtlı Kullanıcı	Kayıtlı Kullanıcı Sayısı	Ödünç Verilen Kitap Sayısı
Akademik Personel	94	835
İdari Personel	22	210
Öğrenci	1436	4750
Toplam	1552	5795

Kaynak: ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi

Öte yandan Fakülte dışından gelen kullanıcılar ödünç verme hizmetinden yararlanamamaktadırlar, bu gruptaki kullanıcılar sadece kütüphane içerisinde ihtiyaç duydukları kitapları inceleyebilmektedir. Ayrıca ödünç verme hizmetine (her grup kullanıcıyı kapsayan) süreli yayınlar dâhil değildir. Kullanıcılar ihtiyaç duymaları halinde söz konusu bu yayınları, kimliklerini kütüphaneye bırakmak suretiyle ve aynı gün içerisinde iade etmek şartıyla fotokopilerini çekebilemektedirler.

4.1.2.3. Periyodikleri Tarama Sistemi (PETAS)

ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesinin bir diğer hizmeti de *PETAS*'dır. Kullanıcılar bu sistem sayesinde, anahtar kavramları girerek süreli yayınları tarayabilmekte ve ihtiyaç duydukları yayınları; derginin adı, yılı, sayısı ve varsa cilt numarası ile başvurarak kütüphaneden temin edebilmektedirler.

PETAS, ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi için oluşturulmuş bir tarama sistemidir. Söz konusu bu sistem, 7 öğretim elemanı eşliğinde, kısmi zamanlı çalışan 8 öğrenci ile beraber yaklaşık olarak 1,5 senelik bir çaba sonucu kurulmuştur. Bu süre zarfında toplam 35000 adet makale, oluşturulan anahtar kavramlar ve künyeler şeklinde bilgisayar ortamına aktarılarak, kayıt altına alınmıştır. Projede kullanılmak üzere, bu işe özel olarak, fakülte bünyesinde bir bilgisayar programı oluşturulmuştur. Netice olarak ERÜ'nün diğer fakültelerinde ve diğer üniversitelerin pek çoğunda bulunmayan bir sistem ortaya çıkmıştır. Söz konusu bu sistem ile makale, tebliğ, sempozyum ve benzeri yayınlar taranabilmektedir. PETAS kullanılarak yapılabilecek farklı arama yöntemlerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Yıldırım ve Yıldız, 2010, 44):

- PETAS bünyesinde kayıtlı 2500 anahtar kavramın listesi ile arama yapılabilmesi,
- Makale başlığına göre yapılan arama yöntemi (burada başlıkta geçen kelimeler söz konusu),
- Periyodiğin ismi kullanılarak arama yapılması (burada kullanıcının arzu etmesi halinde yıl sınırlaması yapma imkânı da vardır),
- Bir diğer yöntem ise yazar adına göre tarama yapılması şeklindedir. Bu yöntem, bilhassa araştırma yapılan konuda çalışma yaptığı bilinen yazarların varlığı durumunda işe yararlıdır.

Kütüphane bu sistemle beraber daha işlevsel ve daha etkin bir hale gelmiştir. Nitekim gerek fakülte içinden gerekse fakülte dışından ve diğer üniversitelerden gelen pek çok kullanıcı bu sistemde tarama yapmaktadırlar. Bu sistem bir anlamda fakülte dışındaki ve diğer üniversitelerdeki kullanıcıları (yüksek lisans, doktora öğrencileri gibi araştırmacıları) da kendine çekerek, kütüphanenin cazibesini artırmıştır.

4.2. KOLOMBİYA ÜNİVERSİTESİ İŞLETME VE EKONOMİ KÜTÜPHANESİ – THOMAS J. WATSON KÜTÜPHANESİ

Bu kısımda Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi – Thomas J. Watson Kütüphanesi hakkında genel bilgiler verilerek, kütüphanenin kullanıcılarına sunduğu hizmetler ele alınmıştır.

4.2.1. Genel Bilgiler

Kolombiya Üniversitesi Thomas J. Watson İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi, yönetim, finans, ekonomi, endüstri ve ilgili alanlardaki yapılacak araştırmalar için oluşturulmuş olan bir kütüphanedir. Kütüphane, ABD'deki en geniş koleksiyona sahip kütüphanelerden birisidir (<http://library.columbia.edu/indiv/business/about.html>).

Kütüphane koleksiyonunun özel olarak odaklandığı araştırma sahaları ise şu şekildedir: İşletme ekonomisi, işletme tarihi, organizasyon yönetimi, yönetim bilimi, faaliyet (operasyon) yönetimi, kurumsal ve uluslararası finans, uluslararası ekonomi, kurumsal ilişkiler, güvenlik analizleri, pazarlama, para ve finansal piyasalar ve işgücü piyasasıdır.

Bu bağlamda koleksiyon, İşletme Fakültesinin ve Ekonomi Bölümünün ilgilendiği, üzerinde durduğu konular olan; ekonomisi gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler, uluslararası iş koşulları ve uygulamaları, küresel ticaret, yükselen piyasalar, uluslararası menkul kıymet ticareti gibi konuları yansıtmaktadır (<http://library.columbia.edu/indiv/business/about.html>).

Kapsamlı bir referans koleksiyonu hizmeti sunan kütüphane koleksiyonuna, finans, ekonomi, pazarlama ve iş/işletme alanlarda sunduğu, son derece kapsamlı bir içeriğe sahip veritabanları da dâhildir. Söz konusu bu veritabanlarının birçoğu web-erişimlidir ve kullanıcılara yerleşke (kampüs) dışından veya içinden erişme imkânı da tanımaktadır. Bazı veritabanlarına ise ancak kütüphane içinden ulaşılmaktadır (<http://library.columbia.edu/indiv/business/about.html>).

Kütüphanede, 400,000'den fazla kitap, 700,000 mikro form, 1,200 çeşit dergi ve hükümet yayınları ile ilgili kapsamlı dosyalar yer almaktadır. Dergi koleksiyonu, ABD ve uluslararası süreli yayınları, ticaret dergileri ve sivil toplum kuruluşlarının dergilerini de içermektedir. Kütüphane koleksiyonunun büyük bir kısmı da, işletme ve ekonomi tarihi alanında çalışma yapan araştırmacılara yararlı olacak, geniş ve eşsiz kaynaklardan oluşmaktadır (<http://library.columbia.edu/indiv/business/about.html>).

Kütüphanede; kütüphane müdürü, kütüphane bibliyografya ve araştırma sorumlusu, kütüphane elektronik servis ve araştırma sorumlusu, erişim ve teknik hizmetler bölümü müdürü, erişim ve rezervlerden sorumlu şef, erişim ve kitaplıkların bakımından sorumlu şef, erişim ve teknik destek şefi olmak üzere toplamda 7 personel istihdam edilmektedir. Kütüphane çalışma saatleri aylık takvimler şeklinde belirlenmekte ve sürekli olarak yeniden (tatil günleri, özel günler, sınav günleri gibi durumlar göz önüne alınarak) düzenlenmektedir (<http://library.columbia.edu/indiv/business/staff.html>). Kütüphanenin ayrıca kendine ait bir web sayfası da - <http://library.columbia.edu/indiv/business.html> - mevcuttur. Kütüphane sunduğu hizmetlerin büyük bir bölümünü internet üzerinden, web sayfası aracılığıyla kullanıcılarına ulaştırmaktadır. Böylece araştırmacılar, üniversite öğretim üyeleri kütüphane koleksiyonunda bulunan herhangi bir kaynağa ofislerindeki bilgisayarlardan erişebilmekte ve ödünç almak istedikleri kaynakları da e-posta kanalıyla karşılayabilmektedirler. Hatta elektronik ortama aktarılmış olan bazı kaynakları da kendi bilgisayarlarına indirme imkânı elde etmektedirler.

4.2.2. Kütüphane Hizmetleri

4.2.2.1. Elektronik Kaynak Hizmeti

Thomas J. Watson İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi, araştırmacılara elektronik kaynak (e-kaynak) hizmetini web sayfası aracılığı ile ulaştırmaktadır. E-Kaynak hizmeti başlığı altında 12 farklı hizmeti internet üzerinden araştırmacıların hizmetine sunmaktadır. Söz konusu bu hizmetler ise şu şekildedir (<http://library.columbia.edu/eresources.html>):

- Akademik Paydaşlar (Academic Commons)
- Veri ve CBS (Coğrafi Bilgi Sistemi) Kaynakları (Data ve GIS Resources)
- Veritabanları (Databases)
- Dijital Koleksiyonlar (Digital Collections)
- E-Kitaplar (E-Books)
- E-Görüntüler (E-Images)
- E-Dergiler (E-Journals)
- E-Müzik (E-Music)
- Kütüphane Araçları (Library Tools)
- Çevrimiçi Sergiler (Online Exhibitions)
- Tema Rehberi (Subject Guides)
- Atıf Bulucu/Arama (Citation Finder)

Akademik Paylaşımlar (Academic Commons): Kolombiya Üniversitesi'nin tezlerine, araştırma raporlarına, tutanaklarına çevrimiçi erişimi sağlamaktadır. Kolombiya Üniversitesi öğretim üyeleri, öğrencileri, üniversite personeli ve üniversiteye bağlı kurum ve kuruluşların bilimsel çalışma ve araştırma sonuçlarını gösteren bir dijital bilgi bankasıdır. Söz konusu bu kaynak, Kolombiya Üniversitesi'nin bütün fakültelerindeki/

bölmelerindeki öğretim üyelerinin çalışmalarını içermektedir. 168 bölüm (Ekonomi, İşletme, Hukuk, Politik Bilimler, Mimarlık, Mühendislik gibi) ve 240 konu başlığının (Muhasebe, Finans, Ekonomi Tarihi, Ekonomi Teorisi, Yönetim, Kentsel Planlama, Nanoteknoloji gibi) yer aldığı *Akademik Paydaşlar (Academic Commons)* bölümünde çalışmaların pdf formatında indirilebilmesi mümkündür. Araştırmacılar bu bölümde araştırma yaptıkları konularla ilgili; makale, monografi, tezler (yüksek lisans, doktora), araştırma raporları, teknik raporlar, konferans dokümanları ve sunumları, veri setleri, resim ve video gibi kaynaklara ulaşma imkânına sahiptirler (<http://academiccommons.columbia.edu/>). Örneğin araştırmacı *Akademik Paydaşlar (Academic Commons)* arama motoruna, "Para Politikası" anahtar kavramını girdiği zaman karşısına, üniversite/fakülte öğretim üyelerinin ve eğer varsa öğrencilerin ve personelin bu konu ile ilgili yapmış oldukları çalışmaları çıkmaktadır. Araştırmacı dilerse bu çalışmaları indirebilme ve çıktı olarak alabilme imkânına da sahiptir.

Veri ve CBS Kaynakları (Data ve GIS Resources): Veri ve CBS Kaynakları (Data ve GIS Resources), istatistiksel uygulamalar için hazırlanmış, bölgesel ve mekânsal veri kataloğudur. Kolombiya Üniversitesi CBS Çalışma Grubu tarafından oluşturulan bu e-kaynak ile amaçlanan; araştırmacıların coğrafi bölge verilerine daha hızlı ve daha kolay erişimlerine imkân sağlamaktır. Söz konusu bu hizmet sayesinde araştırmacılar, New York şehri istatistikleri ve ABD'deki nüfus, ekonomi, finans, ticaret ve sağlık istatistikleri gibi verilere ulaşma imkânına sahiptirler (<http://library.columbia.edu/indiv/dssc/data.html>).

Veritabanları (Databases): Periyodik indeksler, özetler, dizinler, ansiklopediler, sözlükler ve diğer referans kaynaklarının yer aldığı bu kısımda araştırmacıların ilgilendikleri konu ile ilgili elektronik ortamda tarama yapabilecekleri, oldukça geniş bir yelpazede içeriğe sahip veritabanları bulunmaktadır (http://library.columbia.edu/indiv/business/elect_serv.html). Söz konusu bu veritabanları Tablo 4.2.'de sunulmuştur

Tablo 4.2: Thomas J. Watson İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi'nde Bulunan Elektronik Kaynaklar/Veritabanları

A	
---	--

ABI/INFORM Dateline (ProQuest Direct)	ABD ve Kanada şirketlerinin binlerce operasyonunun gün-gün kronolojisini veren, önemli iş trendleri ve vakaların, yüzlerce yerel ve bölgesel araştırmalara dair yayınların/makalelerin yer aldığı bir veritabanıdır (1985'den günümüze kadar olan çalışmaları kapsamaktadır).
ABI/INFORM Global (ProQuest Direct)	İşletme literatüründe uzmanlaşmış bir periyodik veritabanıdır. 2.890 adet bilgilendirme başlıkları ile 1.920'nin üzerinde tam metin yayın/makale mevcuttur. Tüm konu başlıkları endeksli ve özetlenmiştir. Aynı zamanda gazeteler ve genel süreli yayınları da içermektedir (1971'den günümüze kadar olan çalışmaları kapsamaktadır).
ABI/INFORM Trade ve Industry (ProQuest Direct)	İşletme alanında 1.200'den fazla süreli yayın içeren ve ticaret ve endüstri odaklı haber bültenlerini içeren bir veritabanıdır. En son sektör haberleri, ürün ve rekabetçi bilgi, piyasa trendleri ve diğer pek çok konuda kullanıcılara çok geniş bir yelpazede bilgi sağlar. Finans, sigorta, ulaşım, inşaat gibi alanlara yönelik çalışmalar da dâhildir (1971'den günümüze kadar olan çalışmaları kapsamaktadır).
Accounting ve Tax	Ünlü/tanınmış muhasebe dergileri ve ticari yayınlar, referans raporları, tutanaklar ve doktora tezlerine erişimi sağlayan bir veritabanıdır.
AdSpender	Bir çevrimiçi veritabanıdır. Sektöre göre, kaynağa göre, markaların üst harcamalarının bilgisini sunar. Ayrıca Avrupa'daki kamu ve

	özel şirketlerin mali bilgilerini de içermektedir.
American FactFinder (AFF)	AFF, dört temel veri programının sonuçlarını gösteren; nüfus, konut, ekonomik ve coğrafik verileri içeren çevrimiçi bir veritabanıdır. Söz konusu bu programlar: Konut ve Nüfus Sayımı (1990-2000 yılları), Ekonomik Sayım (1997-2002 yılları), ABD Toplum Araştırması (1996-günümüze kadar), Nüfus Tahmin Programları (Temmuz 1 den-2003 yılına kadar).
Associations Unlimited	Dünya çapında organizasyonların 456.000'den fazlasını kapsayan bir veritabanıdır. Aynı zamanda bölgesel, eyalet ve yerel bazdaki kuruluşları, dernekleri de içermektedir. Söz konusu bu organizasyonların ve kuruluşlar hakkında tanımlayıcı nitelikte bilgiler sunar. (Örneğin, organizasyon profili, konferans programları gibi bilgiler.) Söz konusu bu veritabanındaki bilgiler yılda 5 kez güncellenmektedir.
B	
Balance of Payments Statistics [IMF]	Dünyadaki ülkeler ve coğrafi bölgeler arasındaki ödemeler dengesi verileri hakkında bilgiler sunan bir veritabanıdır. 170'den fazla ülke ve bölgeleri içeren (yaklaşık olarak) 100.000 zaman serisini içerir.
Barclay Hedge Fund Directory	Yılda iki kez yayınlanır. 1.800'den fazla hedge fonu ve fonların performansı hakkında derinlemesine bir analiz sunar. Getiri oranları, beklenen aylarda zirveye çıkma ve düşme olasılıkları, kıyaslama gibi istatistiksel verileri

	içermektedir.
Barclays Capital Live	Barclays sermayesi endekslerine, küresel tahminlere, piyasa monitörlerine, analitik araçlara ve araştırmalara erişimi sağlar.
Bloomberg	Dünya çapında 52.000'nin üzerinde şirketin güncel ve tarihi mali fiyatları, ticari haber merkezleri, açıklayıcı bilgiler, araştırma ve istatistikler hakkında bilgi sağlayan, çevrimiçi bir veritabanıdır.
BoardEx	Şirketler ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar hakkında bilgiler sunan bir veritabanıdır. Kullanıcılara, şirketler, bireyler, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ve diğer özel sektör kuruluşları arasındaki bağlantıları (güncel ve tarihi olarak) analiz etme imkânı sağlar. Bu kaynağa giriş üniversite iştirakleri ile sınırlıdır.
Business and Company Resource Center	Bu veritabanı çeşitli küresel iş/işletme bilgilerini bir araya getirmiştir. Kullanıcı bu veritabanında şu bilgilere ulaşma imkânına sahiptir: Şirket profilleri, sanayi sıralamaları, ürün ve markalar, stok fiyatları, yatırım raporları, sanayi istatistikleri, (şirketlerin) kurumsal kronoloji ve geçmişlerine dair bilgi, tüketici piyasası verileri, gelişmekte olan teknoloji raporları, sanayi haber bültenleri ve analizleri ve iş dünyası haber ve analiz dergileri.
Business Plan Handbook	Aktif iş dünyası planlarının/programlarının derlemesini sunar.
Business Source Complete	İşletmenin bütün disiplinlerine (pazarlama, yönetim, muhasebe, finans, uluslararası

	işletme, ekonometri ve ekonomi...gibi) dair çalışmaları içeren bir veritabanıdır. Ayrıca Harward Business Review, Califronia Management Review ve diğer önemli dergilere tam metin erişimi de sağlamaktadır.
C	
Capital IQ	Araştırmacıların çalışmalarında başvurabileceği çok güçlü bir kaynaktır. Bu kaynak ile araştırmacılar, 2.640.000 kamu ve özel şirket yöneticileri, yönetim kurulu üyeleri, küresel yatırım uzmanlarının profilleri hakkında bilgiye ve daha pek çok diğer bilgilerine ulaşma imkânına sahiptirler.
CEIC Data Manager	Ekonomik, endüstriyel ve finansal zaman serisi verilerini içeren ve Çin ile ilgili ayrıntılı veriler de dâhil olmak üzere 117 ülke ve bölgeyi kapsayan bir veritabanıdır. Söz konusu bu veritabanı, analistlerden, önemli ulusal ve bölgesel istatistik kurumlarından ve her bir ülke kuruluşlarından gelen devasa endüstri verilerini içermektedir.
CEPR Discussion Papers	Dergilerde yayınlanmış, konferans ya da atölye çalışmalarında sunulmuş olan, 3.000'den fazla tartışma metnini/raporunu içeren bir veritabanıdır.
China Data Online	Çin üzerinde oluşturulmuş geniş kapsamlı ekonomik ve istatistiksel verileri (il ve ilçe bazında veriler gibi) içeren bir veritabanıdır. Ekonomik ve endüstriyel nüfus sayımı verilerini de kapsamaktadır (1982, 1990, 1995 ve 2004 yıllarını kapsayan). Bunlara ilaveten, Çin ile ilgili eşsiz bir CBS veri ürün serisi sunmaktadır. (İl, ilçe, kasaba, köy, bucak gibi

	idari sınırları kapsayan).
CIAO: Columbia International Affairs Online	Üniversitede araştırma enstitüleri tarafından hazırlanan çalışma metinlerini/raporlarını içeren, kullanıcılara geniş bir bilgi yelpazesi sunan bir veritabanıdır.
Conference Board Business Knowledge Research	İşletme yönetimi alanında güncel konularda ve ABD ve küresel ekonomi konularında yapılmış olan konferanslarda sunulan tartışma metinlerini, araştırma raporlarını tam metin içeren bir veritabanıdır. Araştırmacılara şu konularda da bilgi sunar: Genel bakış (işletme), liderlik kararları, performans mükemmelliği, kurumsal yönetim, insan kaynakları yönetimi, ekonomik göstergeler ve analizleri (bölgesel, ulusal ve uluslararası ekonomik koşulların analizlerini) ve tahminler.
CountryWatch	Ansiklopedik bilgiler içeren bir veritabanıdır. Dünyada 191 ülkeye dair bilgiler sunar. Bu bağlamda araştırmacıya çalışmalarında yararlanabileceği, makaleler, haritalar, seçilmiş güncel haberler, istatistiksel veriler, finansal veriler ve analizler sunar.
CountryWatch Forecast	Dünyadaki her bir ülke (küresel olarak entegre olmuş) için 5 yıllık yapılmış makroekonomik tahminleri içeren bir veritabanıdır.
D	
Datamonitor 360	200'ün üzerinde küresel piyasalardaki; 3.000'nin üzerinde endüstri ve 30.000'nin üzerinde şirket analizlerini içeren bir veritabanıdır. Bu veritabanındaki konu

	başlıkları şu şekildedir: Piyasa bakışları, pazar eğilimleri analizi, şirket ve sanayi vaka çalışmaları, çeşitli raporlar, SWOT analizleri, şirket raporları ve analizleri.
Datastream	Stokları, bonoları, malları ve çok sayıda ülke için oluşturulmuş ekonomik verileri içeren (şirket profilleri ile beraber) geniş bir istatistiksel zaman serileri sunan bir veritabanıdır.
DealScan	Küresel ticari kredi pazarı hakkında geniş ve güvenilir bilgi içeren bir veritabanıdır. Borç fiyatlandırması ve sözleşme detaylarını, ücretlerini ve sözleşme şartları hakkında geniş kapsamlı bilgiler sunmaktadır..
Direction of Trade Statistics [IMF]	180 ülke ve coğrafik bölgeler hakkında 1948'den 1999'a kadar yıllık, aylık, üç aylık ticaret verilerine erişim sağlayan bir veritabanıdır. Mal ihracat ve ithalat değerleri ile ilgili rakamları da sunmaktadır.
Dow Jones LP Source Basic	Dünya çapında 4.000'nin üzerinde aktif sınırlı ortaklıklar ve yatırım firmalarının (yatırım kriterleri, ödenek hedefleri, tercih edilen endüstriler, fon geçmişleri, yöneticileri ve daha pek çok bilgi) profilleri hakkında bilgiler sunan bir veritabanıdır.
E	
EconLit	Geniş kapsamlı, dünya çapında ekonomi literatüründe endeksli bibliyografya sunan bir veritabanıdır (300 büyük ekonomi dergisi, kitaplar, ciltler).
Economist Intelligence Unit	Bölgesel haber bültenlerinin yanı sıra ülke

	<p>raporları, ülke monitörü, ülke tahmini, ülke ticareti hakkında ve 190 ülke üzerinde veri ve bilgi sağlayan bir zaman serisi veritabanıdır. Bilgiler, brifing, yorum ya da tahmin olarak sunulmaktadır.</p>
EIU Country Data	<p>Dünya çapında ekonomik gösterge ve tahminlerin analitik veritabanıdır. 115 ülkeden her biri için 270'den fazla istatistiksel değişkenleri kapsamaktadır. Veriler manipüle edilebilir, görüntülenebilir, grafiklerle ifade edilebilir ve çeşitli formatlarda indirilebilir. Üç aylık göstergeler şeklinde; ekonomik yapı, dış ödemeler, dış borç stoku, dış borç servisi, dış ticaret, dış ticaret trendleri gibi önemli veri kategorilerini içermektedir.</p>
Eurekahedge	<p>Dünya çapında 20.000 hedge fonları ve alternatif fonlar hakkında geniş kapsamlı veri hizmeti sağlayan bir veritabanıdır. Şu konuları kapsamaktadır: İç tüzük, stratejiler, aktifler, endüstri eğilimleri ve istatistikleri ve hedge fonları ile ilgili haberler, özel sermaye fonları, gayrimenkul fonları, İslami fonlar gibi özel fonlar.</p>
F	
Factiva	<p>Şirketlerin rakamsal verilerini ve analizlerini sunan, sanayi ve finansal piyasalar ile ilgili bilgiler sağlayan, güncel ve ayrıntılı gerçekleri veren, tam metin bir veritabanıdır.</p>
Faulkner's Advisory for IT Studies	<p>Bu veritabanı; bilgi teknolojileri alt yapı sistemleri, telekom, bilgi ağları, kablosuz iletişim, güvenlik, girişim sistemleri, internet ve world wide web (WWW) ve teknoloji sağlayıcıları ile ilgili raporların/çalışmaların</p>

	sunulduğu sanal bir kütüphane niteliğindedir. Ayrıca Nando Net, The New York Times, Financial Times, NewsBytes ve BBC gibi teknoloji ve iş haber kaynaklarına bağlantısı vardır.
Forrester Research	Forrester Research yayınları, yeni medya, bilgisayar, software, networking (ağ), telekomünikasyon ve internet gibi teknoloji sahalarını analiz eder ve teknoloji trendlerinin işletmeleri, tüketicileri ve toplumu nasıl etkileyebileceğini araştırır. Forrester raporları, güncel endüstri istatistiklerinin yanı sıra açıklayıcı grafik ve çizelgeleri de içermektedir.
Foundation Directory	Foundation Directory, özel yardım kuruluşları da dâhil olmak üzere, cemaat vakıfları, işletme kurumları ve kurumsal hibe vericiler hakkında ve bunların açıklamaları hakkında bilgiler sunmaktadır.
Foundation Grants to Individuals	Bireylere, yardım kuruluşları/hibe vericiler hakkında kapsamlı bir dizin/rehber sunar.
G	
Gartner Intraweb	Bilgi teknolojisi hakkında derinlemesine piyasa araştırması raporlarını içeren bir veritabanıdır. Konu alanları: Bilgisayar donanım, yazılım altyapısı, bilgi teknolojisi hizmetleri, iletişim, yarıiletkenler ve işletme hedefleri.
Global Development Finance Online (GDF)	GDF, Dünya Bankası Borçlu Raporlama Sistemi ile kamu ve kamuya garantili borç raporları; 134 ülkeye yönelik 200 den fazla dış borç ve finansal akım göstergeleri

	hakkında bilgi sunar.
Global Financial Data (GFD)	GFD, 200 ülke üzerinde kronolojik mali ve ekonomik verileri içerir. Veriler şu alanları kapsamaktadır: Hisse senedi piyasaları üzerinde uzun vadeli tarihsel endeksler, hisse senetlerinin toplam getirileri, tahvillerin ve bonoların toplam getirileri, faiz oranları, döviz oranları, enflasyon oranları, tahvil endeksleri, emtia endeksleri ve fiyatları.
Global Insight	ABD ve uluslararası ekonomiler için hazırlanmış, zaman serileri, ekonomik veriler ve işletme verilerini içerir. Verileri elektronik tablo programına indirmek mümkündür.
Global Market Information Database (GMID)	GMID, dünya çapında 205 ülkenin bir milyonun üzerinde demografik, ekonomik ve piyasa istatistiklerini içerir.
Governmental Accounting Research Sysytem (GARS)	GARS, bir çeşit devlet muhasebe literatürüdür. Orijinal bildirimleri, devlet muhasebe ve finansal raporlama standartlarını, kodifikasyonunu ve uygulamalarını içerir.
Government Finance Statistics (IMF)	Merkezi devletin, gelir, harcama, varlık ve yükümlülük kalemleri ve stokları hakkında yıllık, ayrıntılı istatistiksel bilgiler sunan bir veritabanıdır.
H	
Hoover's Company Capsules ve Profiles	Hoover firmasının kapsadığı 40.000 şirket hakkında bilgi sunan bir veritabanıdır. Buna göre, şirketin konumu, özet finansallar, başlıca rakipleri, üst düzey yöneticileri ve daha pek çok şey hakkında bilgi içerir.

I	
IMF eLibrary	IMF periyodiklerine, kitaplarına, çalışma raporlarına, araştırmalara ve verilere ve istatistiksel araçlara doğrudan erişim imkânı sağlayan bir veritabanıdır. Makro Ekonomi, küreselleşme, kalkınma, ticaret ve yardım, teknik yardım, demografi, yükselen piyasalar, politika önerileri ve yoksulluğun azaltılması gibi konuları içeren bir veritabanıdır.
Indiastat	Hindistan'daki sağlık istatistikleri, yüksek öğretim, zirai ve endüstriyel üretim bilgileri, ekonomik istatistikler ve turizmle ilgili verilere, banka ve finans kurumları, şirketler, kooperatifler, suç ve hukuk, nüfus, dış ticaret, işgücü ve emek, konut, medya, enerji, ulaşım, kentsel ve kırsal yerleşim gibi konular hakkında bilgilere erişimi sağlayan bir veritabanıdır.
Infoshare Online	1980'den günümüze New York eyaleti hakkında (nüfus istatistikleri, göç eğilimleri, sosyo-ekonomik göstergeler, doğum ve ölüm verileri, hastaneye yatış oranları gibi) istatistiklerin sunulduğu bir veritabanıdır.
International Financial Statistics [IFS], (IMF)	Uluslararası istatistiğin standart bir kaynağıdır. 200 ülke ve alandan fazlasını kapsayan, 32.000 zaman serisi analizlerini içeren bir veritabanıdır.
iRatings [Innovest]	Çevresel, sosyal ve stratejik kontrol yönetimi gibi faktörler üzerine, şirketlerin performanslarının analiz edildiği yatırım araştırmalarını içeren bir veritabanıdır.

ISI Emerging Markets	Tam metin haberler, yükselen piyasa ülkeleri ile ilgili finansal ve ekonomik bilgiler sunan bir veritabanıdır.
J	
JSTOR	Çeşitli disiplinlerde 600'den fazla bilimsel dergilerin (tam metin olarak) makalelerine erişim imkânı sağlayan bir veritabanıdır.
Jupiter Communications	Avrupa, Latin Amerika, Japonya gibi bölgeleri ve otomotiv, tüketim malları, finansal hizmetler, sağlık ve medya ve eğlence gibi endüstrileri kapsayan; internetin ve yeni teknolojilerin ticaret ve pazarlama üzerindeki etkilerini araştıran çalışmaları içeren bir veritabanıdır.
L	
Leadership Library on the Internet	14 Liderlik Rehberleri, 'yellow books' olarak anılan sarı kitapları içerir: Kongre sarı kitap, Federe sarı kitap, Eyalet sarı kitap, Kurumsal sarı kitap, Haber-Medya sarı kitap, Belediye sarı kitap, Federe Bölgesel sarı kitap, Yargı sarı kitap, Finansal sarı kitap, Kuruluşlar sarı kitap, Hukuk firmaları sarı kitap, Devlet işleri sarı kitap, ABD'deki yabancı temsilcilikler sarı kitabı, kâr amacı gütmeyen sektörler sarı kitabı.
LexisNexis Academic	6.000'in kaynağın üzerinde tam metin indirilebilir bir veritabanıdır (Uluslar arası şirket raporları, içtihatlar, hükümet belgeleri, seçilmiş referans çalışmalarını içermektedir).
LexisNexis Statistical	ABD Hükümeti, uluslararası, hükümetlerarası kuruluşlar, eyalet hükümetleri ve özel

	kaynaklar hakkında istatistiksel bilgilerin bibliyografik künyelerinin yer aldığı bir veritabanıdır (Amerikan İstatistikler Endeksi, Uluslararası İstatistik Endeksi, İstatistiksel Referans Endeksinden oluşmaktadır).
Life Science Analytics Report Center	2500 ilaç, biyoteknoloji üzerinde ve dünya çapında biyomedikal şirketler hakkında geniş kapsamlı finansal bilgileri içeren bir veritabanıdır.
M	
MRI+	ABD’de 230’un üzerinde derginin okuyucu ölçümünü yapan ve 27.000 hane halkı örneğinden elde edilen ulusal olasılık verilerinden oluşan kilit okuyucu kitlesi ve ürün kullanım verileri özel tabloların yer aldığı, Mediamark Reports veritabanına da erişimi sağlayan bir veritabanıdır.
Mintel Global Navigator	Dünya çapında tüketici malları kategorilerinin binlercesi için oluşturulmuş olan tahmini verileri içermektedir (Pazar büyüklüğü, pazar payı gibi konular hakkında bilgiler sunar).
Mintel Oxygen	İngiltere, Avrupa ve ABD’yi kapsayan yıllık piyasa/pazar araştırmalarını sunan bir veritabanıdır.
N	
NBER Working Papers	Ulusal Ekonomi Araştırma Bürosu tarafından yapılan çalışma raporlarını içeren bir veritabanıdır. NBER dört deneysel araştırma alanını kapsar: Yeni istatistiksel ölçümler geliştirme, niceleyici (kantitatif) ekonomik davranış modelleri tahmini, ABD ekonomisi

	üzerinde uygulanan kamu politikalarının etkilerinin değerlendirilmesi ve alternatif politika önerilerinin etkilerinin projelendirilmesi.
O	
Orbis	Küresel ölçekte milyonlarca kamu ve özel sektör şirketlerinin verilerini içermektedir.
OSIRIS	OSIRIS, dünya çapındaki kuruluşların, bankaların ve sigorta şirketlerinin (gelir tablosu, bilanço, nakit akışı ve oranlar, haberler, mülkiyet, derecelendirme, kazanç tahminleri ve stok verileri gibi) listelendiği geniş bir veritabanıdır.
P	
PAIS International	İşletme, finans, hükümet, uluslararası ilişkiler, bankacılık, çevre, sağlık, sosyal bilimler, siyasi bilimler, hukuk ve mevzuat gibi sahalarda yapılmış olan araştırma raporları, süreli yayınlar, kitaplar ve hükümet dokümanlarına dair atıfları içeren bir veritabanıdır. Uluslararası ve çok dillidir. Aylık olarak güncellenmektedir.
ProQuest Direct	Disiplinlerarası bir veritabanıdır. 2000'den fazla profesyonel, bilimsel, ticaret ve genel süreli yayınları kapsamaktadır. Ayrıca, ABD'de 27 birincil ve ikincil gazetelerin (11 tanesini tam metin olarak) özetlerini, başlıklarını kullanıcının hizmetine sunmaktadır.
R	

Ratings Direct	Küresel kredi derecelendirme, araştırma ve risk analizleri için gerçek-zamanlı bir veritabanıdır. Ayrıca, tarihsel değerlendirme, araştırma makaleleri ve son dakika haberleri de bu veritabanında yer almaktadır.
ReferenceUSA	Amerikalı ve Kanadalı firmalar üzerinde dizin bilgilerini içermektedir. Firmalara dair bütün bilgileri sunar: Şirket adı, coğrafi alan, işletme türü, işçi sayısı, adresi, telefon numarası, çalışan memur ve unvanları gibi.
RGE Monitor	Birçok küresel ve ekonomik ve jeostratejik konularda bilgi toplayan ve sunan bir veritabanıdır.
S	
Source OECD	OECD'nin yayın portalı (çevrimiçi). Tüm OECD kitaplarını, raporlarını, periyodiklerini içeren istatistiksel bir veritabanıdır (1988'den günümüze kadar – haftalık olarak güncellenmektedir).
Sports Business Research Network: SBRnet	Tam metin veritabanıdır. Spor malzemeleri ve spor piyasası endüstrisi üzerine odaklanır. Pazar araştırmaları ve endüstri haberlerini, spor ekipmanları satışları, iştirakler, sponsorluk gibi sektörü tüm yönleriyle inceleyen raporları sunan bir veritabanıdır (1996 dan günümüze kadarki dönemi kapsamaktadır).
SDRS: Local Market Audience Analyst	Güncel tüketici demografik özellikleri, yaşam tarzı analiz raporları, bölgesel pazar profilleri bilgilerini sunan bir veritabanıdır.
SDRS: Standart Rate and Data Service	Güncel medya bilgilerini sunan bir

	veritabanıdır. .
SSRN: Sociel Science Research Network	Sosyal bilimler alanında uzmanlaşmış bir dizi araştırma ağlarından oluşur. Muhasebe, ekonomi, finansal ekonomi, yönetim gibi alanlara yönelik çalışmaları kapsamaktadır.
Standart ve Poor's Execucomp	Asya, Avrupa ve Latin Amerika'yı kapsayan, endüstriyel genel bakış ve trendleri, küresel sanayi anketlerini içeren bir veritabanıdır. Her bir anket şu bölümleri içermektedir: Mevcut çevre, sanayi eğilimleri, endüstrinin nasıl çalıştığı, temel endüstri oranları ve istatistikleri sözlüğü, endüstri referansları ve karşılaştırmalı şirket analizleri.
Standart ve Poor's Leveraged Commentary ve Data	Kaldıraçlı finans haberleri ve analizleri, kredi ve yüksek getirili tahviller hakkında bilgiler sunan bir veritabanıdır.
Standart ve Poor's Net Advantage	Computstat stok raporları, Standart ve Poor's Tear Sheet raporları, küresel sanayi endeksleri ve yatırım fonları hakkında veri içerir.
T	
TheDeal Pipeline	Banka iflasları ve fırsatlar hakkında bilgiler sunan bir veritabanıdır.
Thomson ONE Banker	Halka açık şirketlerin finansal verilerine erişimi sağlayan, birleşme ve satın alma bilgilerini ve piyasa verilerini sunan bir veritabanıdır.
Thomson Research	Şirketlerin yıllık raporlarını ve döviz başvurularını içeren bir veritabanıdır.
U	

ULI Development Case Studies	300'den fazla ayrıntılı vaka çalışmalarına erişimi sağlar. Düşük gelirli konut projelerinden karma kullanımlı şehir kalkınmalarına kadar tamamlanmış ticari ve endüstriyel projeleri içeren bir veritabanıdır (Vaka çalışmaları; projenin fotoğrafları ve saha planları, maliyet ve kira bedelleri gibi bilgileri içerir).
UN Comtrade	Dünya çapında ülkelerin ticari verilerini (ithalat, ihracat, yeniden ihraç edilen mallar) içerir.
UNdata	Ekonomik ve sosyo-demografik konularda geniş bir yelpazede bilgi sunan ve dünyanın dört bir yanındaki ülkeler için hazırlanmış 450'den fazla istatistiksel zaman serilerini içeren bir veritabanıdır.
USA Trade Online	ABD ve ticaret ortakları arasında ayrıntılı ticaret verilerine uzaktan erişim sağlayan bir veritabanıdır. Bu veritabanında, belirli ürünlerin ihracat ve ithalat verilerinin Excell ya da ASCII formatında indirilmesi de mümkündür.
V	
Value Line Historical Reports	1997 yılı öncesi Value Line yatırım etütlerinin PDF sürümlerini içerir.
Value Line Research Center	Cari yıl yatırım araştırması konularını içeren; yatırım fonları, stoklar, opsiyon, dönüştürülebilir menkul kıymetler, özel durum stokları hakkında bilgiler sunan bir veritabanıdır.
VentureXpert Web	Bir girişim sermayesi ve özel sermaye

	araştırma aracıdır. ABD, Avrupa ve Asya'da girişim sermayesi ve özel sermaye fiyatlarının detaylı bilgisini içermektedir.
W	
Wharton Research Data Service (WRDS)	WRDS, bazı önemli veritabanlarına girişi sağlar. Finans, muhasebe, bankacılık, ekonomi, yönetim, pazarlama ve kamu politikaları gibi alanlara ve konulara yönelik çalışmaları içerir
Wilson Business Full Text	İngilizce dilinde, iş dergileri, ticaret ve araştırma dergileri ve tam-metin olarak seçilmiş periyodikler gibi 800'den fazla makalelerin endekslendiği ve özetlerinin sunulduğu bir veritabanıdır.
World Bank e-Library	Çevrimiçi bir veritabanıdır. 5.000'nin üzerinde Dünya Bankası belgelerinin tam çapraz aranabilir portalıdır. Koleksiyon; 2.000'nin üzerinde Dünya Bankası yayınları ve 3.200'ün üzerinde Politika Araştırma Çalışma Raporları, yayınlanan her bir yeni kitap ve raporları içermektedir (Dokümanlar PDF formatında indirilebilir).
World Development Indicators	Çevrimiçi bir veritabanıdır. 575 gösterge, 225 ülke ve 18 bölgesel ve gelir gruplarını kapsayan kalkınma verilerini sunan geniş kapsamlı bir veritabanıdır. Kapsamlı kalkınma verisi koleksiyonudur: 40 yılı aşkın nüfus, gelir, sosyal, ekonomik, finansal, doğal kaynaklar ve çevresel göstergeleri içerir.

Kaynak: http://library.columbia.edu/indiv/business/elect_serv.html

Dijital Koleksiyonlar (Digital Collections): Bu kısımda, bazı önemli olay ve olguların dijitalize edilmiş görüntüleri ve dosyaları yer almaktadır (Örneğin, 45 eyalette 350'den

fazla şehir ve kasabaları kapsayan, 1850 – 1920 yılları mimari görüntüleri). Yine Kolombiya Üniversitesi tarafından yayınlamış dergiler ve kitaplar ve özellikle İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi koleksiyonundan seçilmiş (bankalar, demiryolları gibi) bazı öğelerin de dijitalize edilmiş görüntüleri bulunmaktadır. Amerikan Devlet adamları tarafından yazılmış günlükler, notlar ve yazışmalar; New York valisi ve ABD Senatörü Herbert H. Lehman'na ait, seçilmiş yazışmalar gibi bazı önemli metinlere de bu bölümde rastlamak mümkündür (<http://library.columbia.edu/digital/collections.html>).

E-Kitaplar (E-Books): Tam metin kitap koleksiyonlarına bağlantıyı sağlayan bölümdür. Bu kısımda yer alan E-Kitap koleksiyonu veritabanları şu şekildedir (<http://library.columbia.edu/eresources/ebooks.html>):

- ***ACLS Humanities E-Book:*** Beşeri bilimler alanındaki bilimsel kitaplara erişimi sağlayan, yaklaşık 2.800 koleksiyondan oluşan, yüksek kalitede bir çevrimiçi katalogdur.
- ***Books 24 x 7 (IT Pro Collection):*** Bu kaynakta, bilgi teknolojisi konusuna odaklanan, tam metin elektronik kitaplar yer almaktadır.
- ***Ebrary:*** Çeşitli alanlarda, binlerce tam metin kitapların ve diğer materyallerin yer aldığı bir koleksiyondur.
- ***Knovel Scientific and Engineering Interactive Books and Databases:*** Toplulaştırılmış mühendislik ve uygulamalı bilim el kitapları, veritabanları ve tam metin erişilebilir veri, Knovel tescilli tablo analiz araçlarının yer aldığı bir kaynaktır.
- ***NetLibrary:*** 24.000'nin üzerinde kaynaktan oluşan çevrimiçi kitap (özel yayınevleri ve üniversite yayınevi tarafından basılmış kitaplar) koleksiyonudur.
- ***Oxford Scholarship Online:*** Bir tür çapraz aranabilir kütüphanedir. Biyoloji, klasik çalışmalar, ekonomi ve finans, matematik, müzik, nörobilim, felsefe, fizik, siyaset bilimi, halk sağlığı ve epidemiyoloji alanlarındaki çalışmalara, klasik ve güncel Oxford Üniversitesi yayınlarına tam metin erişimi sağlayan ve din, işletme, yönetim, tarih,

hukuk, dilbilim, edebiyat, psikoloji ve sosyal çalışma gibi alanlara dönük yayınların da özetlerini içeren bir koleksiyondur.

- **Safari Tech Books Online:** Orijinal yayıncılar ile birlikte dijitalize edilmiş bilgi teknolojisi kitaplarının yer aldığı bir koleksiyondur.
- **SpringerLink:** Springer yayınevi ve diğer yayınevleri tarafından basılmış tam metin dergi ve kitaplardan oluşan bir koleksiyondur. Bu kaynakta yer alan konu başlıkları ise şu şekildedir: Yaşam bilimleri, kimya bilimleri, çevre bilimleri, yer bilimleri, bilgisayar bilimleri, matematik, tıp, fizik, astronomi, mühendislik, işletme, maliye ve ekonomi.

E-Görüntüler (E-Images): Kolombiya Görüntü Bankası ve ARTstor gibi veritabanlarından oluşan bir kaynaktır. Kolombiya Görüntü Bankası; çok geniş bir yelpazede; çeşitli temaları, kültürleri ve dönemleri kapsayan bir dijital görüntü kütüphanesidir. Kullanıcılar söz konusu bu kaynaktan, performans parçalarının resimleri, fotoğrafları, çizimleri, mimari kaplamalar gibi dünyanın en büyük koleksiyonlarından görsel sanatlar ve malzeme kültürünün seçkin örneklerine erişme imkânına sahiptirler (<http://library.columbia.edu/eresources/eimages.html>).

ARTstor ise, yılda birkaç kez eklenen yeni resim koleksiyonları ile dijital görüntüler ve ilgili katalog verilerinin aranabilir bir veritabanıdır. ARTstor, pek çok dönem ve görsel kültürlerin yanı sıra; mimarlık, resim, heykel, fotoğraf, dekoratif sanatlar, tasarım, antropoloji, etnografik çalışmalar gibi alanlardaki dokümanları içermektedir. Kullanıcılar bu kaynakları tarayabilir, indirebilir ve isterlerse görüntüleri düzenleyebilirler (<http://www.columbia.edu/cu/lweb/eresources/databases/4269375.html>).

E-Dergiler (E-Journals): JSTOR, Project Muse, Science Direct gibi elektronik dergileri içeren bir koleksiyondur (<http://rd8hp6du2b.search.serialssolutions.com/>).

E-Müzik (E-Music): Klasik Müzik Kütüphanesi, Noxos Müzik Kütüphanesi ve Smithsonian Küresel Sesi gibi ses kayıtlarının yer aldığı bir koleksiyondur. Amerikan müziğini belgeleyen ses kayıtları, her kıtadan tüm bölgelerin seslerini içeren kayıtlar, Alexandre sokak müziği, cazz müziği, mimarların resmettiği görüşmelerin görsel-

işitsel kayıtları gibi çeşitli ses kayıtlarını içeren bir kaynaktır (<http://wwwapp.cc.columbia.edu/ldpd/rti/results>).

Kütüphane Araçları (Library Tools): LibX, Endnote, Zotero gibi araçlarla kullanıcının daha rahat bir şekilde araştırma yapmasını ve daha etkin çalışmasını sağlayan, bir anlamda kullanıcıya kütüphane hizmetlerini getirerek, onun kütüphane deneyimini özelleştiren araçlardır. LibX araç çubuğu, çevrim içi katalog taramayı kolaylaştıran bir araç çubuğudur. Zotero araç çubuğu ise, bir bibliyografya düzenleme yazılımıdır. Endnote araç çubuğu ise, makale, tez ve benzeri çalışmaların yazımı aşamasında kullanıcının kendi bilgi veritabanını oluşturmasına, bibliyografik bilgilerini saklamasına, yönetmesine izin veren bir araçtır (<http://library.columbia.edu/services/tools.html>).

Çevrimiçi Sergiler (Online Exhibitions): 1968 yılında Kolombiya Üniversitesi'nde çıkan öğrenci protestoları, bir Kolombiya geleneği olan Varsity Show'dan eski sahne fotoğrafları, Rus ve Doğu Avrupa Tarih ve Kültür Sergisi, New York Ticaret ve Sanayi Odasına dair kayıtlar ve nadir kitap ve el yazmaları, Kore Kurtuluş Hareketi gibi daha birçok tarihi ve önemli olay ve olguların dijital görüntülerini/fotoğraflarını içeren ve söz konusu olaylarla ilgili kronolojik bilgi sunan bir bölümdür (<http://library.columbia.edu/digital/exhibitions.html>).

Tema Rehberi (Subject Guides): Dijital ve basılı kaynaklara dair bir kılavuzdur. Bu bölümde yer alan konu başlıklarından bazıları şu şekildedir: Alternatif Yatırım, Uygulamalı Güvenlik Analizleri, Tahviller, Ekonomik ve Politik Kalkınma, Ekonomik Göstergeler, Enerji Kaynağı Rehberi, Çevre, Avrupa Birliği Çalışmaları, Zorunlu Göçler, Genel İstatistik Kaynakları, Gelir Vergisi Formları ve Kaynakları, Hükümetlerarası Organizasyonlar, Uluslararası Şirket Bilgileri, Pazarlama ve Reklam Kaynakları, Kâr Etmeyen Kuruluşlar, Kamu Yönetimi, Kobiler, Kalkınmada Kadının Rolü, ABD'deki Şirketler (<http://wwwapp.cc.columbia.edu>).

Atıf Bulucu/Arama (Citation Finder): Spesifik makale taramasının yapıldığı bir bölümdür. Kullanıcı bu kısımda ilgili yerlere gerekli atıf bilgilerini girerek istediği makaleye doğrudan ulaşabilmektedir (http://rd8hp6du2b.search.serialssolutions.com/?SS_Page=refiner).

4.2.2.2. Katalog Tarama Hizmeti

Kütüphanedeki mevcut materyallere ait bilgilere katalog tarama servisi ile ulaşılabilmektedir. Kolombiya Üniversitesi, T. Watson İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi kullanıcıları söz konusu bu hizmete kütüphane web sayfası üzerinden, CLIO (Columbia University Libraries Online Catalog – Kolombiya Üniversitesi Kütüphaneleri Çevrimiçi Kataloğu) vasıtasıyla ulaşabilmektedirler

CLIO, Kolombiya Üniversitesi kütüphaneleri için oluşturulmuş olan çevrimiçi bir katalogdur. Kullanıcılar bu servis vasıtasıyla, kitap, dergi, gazete, e-kaynak, hükümet belgeleri, mikro form, ses kayıtları, video kayıtları, arşiv koleksiyonu gibi farklı formattaki bilgi kaynaklarını tarayabilir ve kitap ve dergilerden elektronik olanlarına tam metin olarak erişebilirler. Söz konusu bu hesaba kampüs dışından erişim imkânı da mevcuttur (<http://library.columbia.edu/help/cli/about.html>).

Kütüphanede kullanıcılar için iki farklı hesap seçeneği mevcuttur: My CLIO (CLIO Hesabım) ve My Library Account (Kütüphane Hesabım). My CLIO, kullanıcıların varsayılan/saptanmış ayarlar olarak, arama yöntemleri tercihlerini özelleştirmesine ve saklamasına izin veren bir hesaptır. Söz konusu bu hesaptan yararlanabilmek için üyelik ve şifre gerekmektedir (http://library.columbia.edu/help/cli/my_clio.html). My Library Account (Kütüphane Hesabım), bir CLIO kullanıcısı olarak kullanıcının, kullanıcı hesabıyla ilgili bütün bilgilerini görüntüler. Kişisel bilgiler, ödünç alınan öğeler, talep edilen öğeler, teslim alınan kitapların listesi ve ödünç süreleri, cezalar ve ücretler gibi bilgiler yer almaktadır. Söz konusu bu hesap için de üyelik ve şifre gerekmektedir (http://library.columbia.edu/help/cli/my_library_account.html). Bu araçlar aynı zamanda kullanıcının kütüphaneye yeni gelen kaynaklar hakkında da bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır.

Kullanıcılar ayrıca "Bookbag Screen (Bookbag Ekranı)" ve "Saved Searches (Kaydedilen Aramalar)" özelliklerini kullanarak araştırmalarını daha etkin ve daha fonksiyonel hale getirebilirler. Bookbag Screen özelliği sayesinde kullanıcı tarama yaptığı konu ile ilgili arama sonuçlarını, daha sonra kullanmak üzere kayıt altına

alabilmekte ve isterse daha sonra bu kayıtlara "Bookbag" ekranından ulaşabilmektedir. Söz konusu bu kayıtlar silinebilir, düzeltiler, çıktısı alınabilir, saklanabilir veya e-posta kanalıyla başka bir hesaba gönderilebilir (<http://library.columbia.edu/help/cliobookbag.html>). "Saved Searches" özelliği ile de kullanıcı, arama stratejilerini, daha sonra kullanmak üzere saklayabilir ve sonrasında arama stratejilerini görüntüleyebilir veya düzeltebilir ve daha önceki arama sonuçlarını bulup getirebilir (http://library.columbia.edu/help/cliosaved_searches.html).

4.2.2.3. Ödünç Verme Hizmeti

Kullanım kuralları doğrultusunda kütüphane materyalleri ödünç olarak verilmektedir. Kullanıcının, bunun için öncelikle ödünç alma kartına sahip olması gerekmektedir. Kolombiya kimlik kartı olmadan kütüphanedeki materyaller ödünç verilmemektedir. Ödünç verilen materyalin süresi dolmaya yaklaştığında, kütüphane tarafından kullanıcıya e-posta kanalıyla uyarı mesajı gelmektedir. E-posta kanalıyla yapılan hatırlatmalar rutin olarak kullanıcılara gönderilir. Söz konusu bu hatırlatmalar ödünç alınan kitap ve diğer materyaller ile ilgili; zamanı gelen, süresi çoktan bitmiş olan ve iade edilmesi gerekenlere dair bilgileri içermektedir. Kullanıcı bu mesajı alsın ya da almasın süresi dolan materyali getirmekle yükümlüdür. Gecikmesi halinde kullanıcıya, gerekli maddi yaptırım uygulanmaktadır (<http://library.columbia.edu/indiv/business/access.html>).

Ödünç verme hizmetinden fakülte öğrencileri, öğretim üyeleri ve personelinin yanı sıra, emekli öğretim üyelerinin çocukları ile üniversitede çalışanların, lisansüstü öğrencilerin, kütüphanede veya fakültede yarı-zamanlı çalışan öğrencilerin, lisans öğrencilerin ve fakülte personelinin eşleri ve mezunlar, misafir öğretim üyeleri, üniversite/fakülte dışından gelen ve diğer misafirler olarak adlandırılan araştırmacılar veya kullanıcılar da istifade edebilmektedirler (<http://library.columbia.edu/services/lio/borrowing.html>). Ödünç verme politikaları (ödünç verme süreleri gibi) her bir kullanıcı grubu için ayrı ayrı belirlenmiştir.

4.2.2.4. Fotokopi ve Yazıcı Hizmeti

Kütüphanede fotokopi ve yazıcı hizmeti ücretli olarak verilmektedir. Kullanıcılar kartlarına yükleyecekleri kontör veya kota karşılığında, fotokopi makinelerinden

fotokopi çekebilmekte ve yazıcılardan çıktı alabilmektedirler. Yazıcılara wireless veya kablosuz bağlantıdan da ulaşılmaktadır. Yani kullanıcı kendi diz üstü bilgisayarından da çıktı alabilmektedir (http://library.columbia.edu/services/print_copy.html).

4.2.2.5. Kütüphanelerarası İşbirliği

Kullanıcıların talepleri doğrultusunda, kütüphane koleksiyonunda bulunmayan ancak diğer bilgi merkezlerinde bulunan kitap, dergi ve makale ve benzeri yayınları, akademik çalışmaları desteklemek amacıyla, Kütüphanelerarası Ödünç Alma (ILL – Inter-Library Loan) hizmeti ile sağlanmaktadır (<http://library.columbia.edu/requestit/ill.html>).

4.2.2.6. Grup Çalışma Odaları

Grup Çalışma Odaları, fakülte öğrencilerine rahatça çalışabilecekleri şekilde dizayn edilmiş, kapasiteleri asgari 3 azami 6 kullanıcı ile sınırlı olan odalardır. Odaları kullanmak için önceden ayırt ettirmek (rezervasyon) gerekmektedir. Söz konusu bu odalar her hafta kütüphane personeli tarafından takvime bağlanmakta ve ayırt edilmiş olan odalar kapılarının üzerinde bir yazıyla ilan edilmektedir. Her öğrenci, 8 gün içinde maksimum 3 oda ayırt ettirebilir. Öğrenciler aynı çalışma odasını arka arkaya iki kez ayırt ettirme seçeneğine sahiptirler. Elbette bu durumda kota uygulaması da buna göre yansımaktadır. Odalarda ayrıca; veri jakları, bir adet ekranlı monitör, bir adet beyaz tahta ve bir adet telefon şeklinde ekipmanlar da mevcuttur (<http://www4.gsb.columbia.edu/students/mba/watsonroomsched>).

4.2.2.7. 24 Saat/7 Gün Yardım

Kütüphane 24 Saat/7 Gün Yardım (Business ve Economics 24/7 Help) hizmeti vasıtasıyla, kullanıcıyı, araştırma yaptığı konuda, konuya dönük en iyi veritabanına veya kaynağa yönlendirmekte ve böylece kullanıcının en iyi sonuçları elde etmesini sağlamaktadır. Burada arama çubuğuna belirli bir sözcük ya da deyim girilmesi gerekmektedir. Örneğin, tahviller, hedge fonları, temettü gibi. Ya da *ekonomi, şirket ve endüstri, finans, genel işletme, uluslararası işletmecilik, vergi ve muhasebe* gibi çeşitli kategorilere girilerek arama yapılabilir. Söz konusu bu kategoriler, kullanıcıları araştırdıkları konularla ilgili veritabanlarına doğrudan yönlendirmektedir. Kullanıcı bu sayede zamandan da tasarruf etmiş olmaktadır (http://faq.cul.columbia.edu/recordList?library=col_business&institution=Columbia).

Eğer kullanıcı aradığını hâlâ bulamadıysa; bu durumda da e-posta veya telefonla arayarak yardım isteyebilmektedir. Gönderilen e-postalara Pazartesi ve Cuma günleri (sabah 9.00 – akşam 17.00’a kadar) cevap verilmektedir (<http://library.columbia.edu/indiv/business/refservices.html>).

Kullanıcıların (genel anlamdaki sorularında da) yardım alabilecekleri bir diğer yardım yöntemi de, çevrimiçi soru – cevap şeklindedir. Çevrimiçi soru – cevap hizmeti, kütüphane kullanıcılarının, kütüphane ve kütüphane kaynakları hakkındaki genel referans sorularını bir kütüphaneciye sorarak, anında (aynı anda) cevap almasını sağlayan bir hizmettir. Bu hizmet hafta içi saat 10.00 – 17.00 arası açıktır. Kullanıcıların sorunları ile ilgili yardım alma konusunda bir diğer seçeneği, bizzat kütüphaneye gelerek, danışma masalarına başvurmaları şeklinde olmaktadır. Böylece kullanıcı sorununu yüz yüze anlatma imkânı bulmuş olmaktadır. (<http://library.columbia.edu/services/askalibrarian.html>).

4.2.2.8. Kütüphane Elektronik Günlüğü

Kütüphane Elektronik Günlüğü (Library Blog), kütüphane ile ilgili haberlerin (örneğin, kütüphanenin hafta içi ve hafta sonu çalışma saatleri, kütüphanenin kapalı olduğu günler ve saatler, kütüphaneye gelen yeni kitaplar gibi) ve araştırma ipuçlarının verildiği (örneğin, kullanıcıların Watson kütüphanesinde araştırma yapmaya nereden ve nasıl başlayacağı, google akademik arama motorunun nasıl kullanılacağı gibi konulara dair ipuçları) kısımdır (<https://blogs.cul.columbia.edu/business/>). Bu kısımda ayrıca, kullanıcı yorumları da yer almaktadır.

4.2.2.9. Bloomberg Terminalleri

J. Watson İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi'nin kullanıcılara sunduğu bir diğer bilgi hizmeti de - Bloomberg Terminalleri (Bloomberg Terminals) aracılığıyla - 24 saat veri (ekonomi ve finans bilgileri) erişimine ve analizine izin veren *Bloomberg* programıdır. Bu hizmetten faydalanabilmek için öncelikle yer ayırt ettirmek (rezervasyon) gerekmektedir. Söz konusu bu programı (programa giriş için bir oturum açmak gerekmekte) kullanmaya yönelik, gerekli olan temel navigasyon ve arama becerileri de ayrıca öğretilmektedir (<https://blogs.cul.columbia.edu/business/2011/08/03/fall-2011-bloomberg-introduction-sessions/>).

4.2.2.10. Diğer Hizmetler

Kütüphanede, kullanıcıların kütüphane koleksiyonundan en iyi şekilde faydalanmalarını, gerek kütüphane kataloğu gerekse elektronik kaynakların kullanımı hususunda ve diğer kütüphane hizmetleri konusunda kullanıcıları bilgilendirmek için kütüphane oryantasyon eğitimi verilmektedir (<http://library.columbia.edu/services/lfo/disability.html>).

Kütüphanede, araştırmacılara (kullanıcılara) yardımcı olması amacıyla hazırlanmış kısa video eğitimleri de mevcuttur. Burada görüntülü olarak katalog taramanın nasıl yapılacağı, CLIO sisteminin nasıl kullanılacağı, LibX, Endnote gibi programların nasıl kullanılacağı gibi konular görüntülü (video tutorials) olarak anlatılmaktadır. Söz konusu bu videolara kütüphanenin web sayfası üzerinden ulaşılabilir. (<http://library.columbia.edu/services/workshops/essentials.html>).

Bir diğer hizmet, kütüphane bilgi ofisidir. Kütüphane bilgi ofisi bütün kullanıcı grupları (öğrenci, öğretim üyeleri, personel ve bunların eşleri, misafir öğretim üyeleri, ziyaretçi okuyucular gibi) için geniş yelpazede hizmet vermektedir. Kullanıcılar, kütüphane ile ilgili her türlü sorunlarını bu ofise danışabilmektedirler. Ofis ayrıca kullanıcı ayrıcalıklarını da (kullanıcı eşlerinin de kütüphaneden faydalanması gibi) yönetmektedir (<http://library.columbia.edu/services/lfo.html>).

Kütüphanede kablosuz ağ hizmeti de bulunmaktadır. Bu hizmetten diz üstü bilgisayarında wireless ethernet kartı olan herkes yararlanabilmektedir. Kütüphanede sessiz çalışma ve toplu çalışma bölümleri ve daha önce de söz ettiğimiz üzere grup çalışma odaları mevcut olup, geç saatlere kadar da açıktır. (http://library.columbia.edu/services/study_spaces.html).

4.3. ERCİYES ÜNİVERSİTESİ İ.İ.B.F. KÜTÜPHANESİ VE KOLOMBİYA ÜNİVERSİTESİ İŞLETME VE EKONOMİ KÜTÜPHANESİ'NİN KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZİ

Bu kısımda Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Kütüphanesi ve Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi kullanıcılara/araştırmacılara sundukları hizmetler yönünden karşılaştırılmıştır.

4.3.1. Kıyaslama Kriterinin Belirlenmesi

Literatürde üniversite kütüphaneleriyle ilgili *merkez kütüphanelere* yönelik pek çok çalışma mevcut iken (söz konusu bu çalışmalara giriş bölümünde yer verilmiştir), üniversite kütüphaneleri içinde birim bazında yer alan *fakülte kütüphanelerini* inceleyen bir çalışmaya rastlanılamaması; konuya dönük teorik ve ampirik alt yapının yeterince oluşturulmamış olması, araştırmamıza konu ettiğimiz söz konusu fakülte kütüphanelerini kıyaslama aşamasında bir zorluk yaşamamıza neden olmuştur.

Karşılaştırmaya konu ettiğimiz; ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi ve Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi, gelişmişlik düzeyi farklı olan iki ülkeye (Türkiye ve ABD) ait kütüphaneler olması nedeniyle, ilk bakışta eşitlerarası bir karşılaştırma olup olmadığı ile ilgili de şüpheleri beraberinde getirebilir. Zira bir tarafta ekonomisi son derece gelişmiş olan ve bilgi toplumuna ulaşmış bir ülkenin (ABD'nin) kütüphanesi söz konusu iken, diğer tarafta ekonomisi gelişmekte olan ve henüz bilgi toplumu olamamış bir ülkenin (Türkiye'nin) kütüphanesi söz konusudur. Bunun doğal sonucu, iki kütüphane arasında, ait oldukları ülkelerin konumlarından dolayı kaynaklanan büyük farklılıkların bulunmasıdır. Zaten bizim buradaki hedefimiz de bu farklılıkları ortaya koymak suretiyle, özellikle *bilgi toplumunun bilgi dağıtan kurumları* olarak kütüphanelerin, bu yeni toplumun beraberinde getirdiği değişime nasıl bir refleks geliştirdiğini ve/veya geliştirmesi gerektiğini, dünyadaki bir örneğiyle ortaya koymaktır. Eğer kıyaslamaya, eşitlerarası bir karşılaştırma olması için ülkemizdeki bir başka kütüphane örneğini dâhil etseydik, söz konusu bu hedefe ulaşamazdık. Dolayısıyla ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'nin hizmetler yönünden bir değerlendirmesini ortaya koymak için uluslararası bir kütüphaneyi, bilgi toplumuna ulaşmış bir ülkenin kütüphanesini seçtik ve doğrudan gözlem yöntemini kullanarak karşılaştırmalı bir analiz yapmış olduk.

Söz konusu kütüphaneleri, sundukları hizmetler açısından karşılaştırmamızın nedeni, iktisatçı mantığından başka bir şey değildir. Yani gelişim aşamalarının, 21. yüzyıl itibarıyla en son basamağını teşkil eden bilgi toplumunda modern araştırmacı neyi talep ediyor ve nasıl talep ediyor; bilgi toplumunun önemli kurumları olarak (bilginin kaynağı

olan) kütüphaneler bu ihtiyaca nasıl cevap veriyor veya nasıl cevap vermelidir; bu konuda dünyadaki kütüphaneler neler yapıyor gibi ifadelerden yola çıkarak; bilgi toplumunda bir hizmet işletmesi olarak, bilgi sektöründe önemli bir görev üstlenen - bilgi hizmeti veren- kurumlar olarak iki fakülte kütüphanesi; ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi ve Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi, sundukları hizmetler yönünden karşılaştırmalı olarak analize tabi tutulmuştur.

4.3.2. Kütüphanelerin Hizmetler Yönünden Bir Karşılaştırması: Bulgular ve Değerlendirme

Bu kısımda ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi ve Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi, sundukları hizmetler bakımından karşılaştırılmalı olarak analiz edilmektedir.

Her iki kütüphanede de mevcut materyallere ait bilgilere *katalog tarama hizmeti* ile ulaşılabilmektedir. Ancak bu hizmetin niteliği her iki kütüphanede farklılık arz etmektedir. Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi'nin katalog tarama hizmeti, ERÜ İ.İ.B.F Kütüphanesi katalog tarama hizmetine göre daha fonksiyonel ve etkin olduğu görülmektedir. Şöyle ki, ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'nin söz konusu bu hizmetine, kütüphane binasında bulunan bilgisayarlar ve ERÜ İ.İ.B.F. web sitesinin üzerinden verilen *Kütüphane* bağlantısına girilerek, arama motorunda *basit tarama* şeklinde ulaşabilmektedir. Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi ise bu hizmetini özelleştirerek, web sayfası üzerinden CLIO (Kolombiya Üniversitesi Kütüphaneleri Çevrimiçi Katalog) şeklinde sunmaktadır. Kullanıcılar bu servis aracılığıyla koleksiyondaki her türlü farklı formattaki bilgi kaynaklarını (kitap, dergi, kaset, mikroform gibi) tarayabilmekte ve elektronik olanlarına tam metin olarak ulaşabilmektedirler. Kullanıcılar CLIO ile hem basit hem de gelişmiş arama yapabilmektedirler. Ayrıca My Library Account (kütüphane hesabım), My CLIO (CLIO Hesabım), Bookbag Screen (Bookbag Ekranı) ve Saved Searches (Kaydedilen Aramalar) gibi araçlarla CLIO daha fonksiyonel hale gelmekte ve böylece kullanıcı açısından araştırma süreci daha dinamik ve daha verimli geçmektedir.

Her iki kütüphanede de ödünç verme hizmeti mevcuttur. ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi kullanıcısı istediği kaynakları doğrudan kütüphaneye giderek, eğer kütüphanede mevcut ise, sağlayabilmektedir. Kullanıcı ödünç aldığı kaynağın süresini kendisi takip etmek ve

süre dolduğunda da getirmek zorundadır. Ayrıca ödünç verme hizmeti fakülte öğrencileri, öğretim üyeleri ve personeli ile sınırlıdır. Öte yandan Kolombiya Üniversitesi, İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi kullanıcısı talep ettiği kaynakları kütüphaneye gitmeden, internete bağlanarak, web sayfası üzerinden CLIO Hesabını kullanmak suretiyle; kaynağa dair bilgilere bakarak (mesela ilgili kaynağın rafta olup olmadığı gibi bilgiler), talep ettiği kitabın kütüphanede mevcut olması halinde, o kaynağı ayırt ettirebilmekte ve daha sonra kütüphaneye giderek o kaynağı ödünç alabilmektedir. Ya da ilgili kaynak elektronik ortama aktarıldıysa tam metin olarak indirebilmektedir. Ödünç verilen materyalin süresi dolmaya yaklaştığında, kütüphane tarafından kullanıcıya e-posta kanalıyla uyarı mesajı gelmektedir. Ödünç verme hizmetinden, fakülte öğrencileri, öğretim üyeleri ve personelin yanı sıra, bunların eşleri, mezunlar, misafir öğretim üyeleri ve fakülte dışından gelen diğer okuyucular da yararlanabilmektedir. Buradan hareketle, Kolombiya Üniversitesi, İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi'nde verilen ödünç verme hizmetinin daha geniş bir kullanıcı grubunu kapsadığını ve sunulan hizmetin daha nitelikli olduğunu söylemek mümkündür.

Her iki kütüphanede de mevcut olan bir diğer önemli hizmet, kablosuz ağ hizmetidir. Kullanıcılar bu sayede kişisel bilgisayarları üzerinden çalışma ve araştırma yapma ve internete bağlanma imkânı da elde etmiş olmaktadır.

Öte yandan Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi'nde, ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'nden farklı olarak pek çok hizmet sunulmaktadır. Bunlardan birisi E-Kaynak hizmetidir. E-Kaynak hizmeti altında kullanıcıların araştırmalarında yararlanabilecekleri; dijital koleksiyonlardan, onlarca veritabanlarına, e-kitaplardan, e-dergilere, e-görüntülerden, e-müzik dosyalarına, yönlendirici tema rehberinden, atıf bulucuya, coğrafi bilgi sistemi kaynaklarına kadar çok çeşitli arama motorları ve araçlar bulunmaktadır. Böylece kullanıcı çok çeşitli bilgi kaynağı seçeneklerine erişme imkânı elde etmiş olmaktadır. Ayrıca LibX, Endnote ve Zotero gibi kütüphane araçları ile de kullanıcının daha etkin bir araştırma yapması sağlanmaktadır.

Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi'nde, ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'nden farklı olarak sunulan bir diğer hizmet ise fotokopi ve yazıcı hizmeti ile kütüphanelerarası işbirliğidir. Fotokopi ve yazıcı hizmetinin kütüphane içinde verilmesi kullanıcıları zaman maliyetinden kurtarmaktadır. Grup çalışma odaları ile de

kullanıcı, arkadaş grubuyla karşılıklı bir tartışma ortamı oluşturarak, rahat bir şekilde ders çalışma imkânı elde etmektedir. Kütüphanelerarası işbirliği aracılığıyla da, kullanıcıların araştırma esnasında ihtiyaç duyduğu fakat kütüphanede mevcut olmayan yayınlar temin edilmekte ve böylece kullanıcının kaynak talebi de düşük maliyetle yerine getirilmektedir.

Yine 24Saat/7Gün Yardım hizmeti de Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi'nin kullanıcılarına sunduğu bir diğer ayrıcalıktır. Bu kısım kullanıcıların aradıkları konu ile ilgili başvuracakları/arama yapacakları veritabanı konusunda zorluk çektikleri zaman başvuracakları önemli bir araç çubuğudur. Kullanıcılar bu araç çubuğu sayesinde, aradıkları konuyla ilgili en iyi veritabanlarına ulaşabilmektedirler. Ayrıca kullanıcıların araştırmaları esnasında karşılaştıkları sorunların çözümü için başvuracakları; çevrimiçi soru – cevap yoluyla yardım, telefonla yardım, e-posta kanalı ile yardım veya kütüphane bilgi ofisine danışma şeklinde yardım alma gibi farklı seçenekler de kullanıcının hizmetine sunulmaktadır. Söz konusu bu hizmetler de ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'nde bulunmamaktadır.

Watson Kütüphanesi Elektronik Günlüğü, kütüphaneyi etkin kılan bir diğer hizmettir. Kütüphane oluşturduğu bu elektronik günlük (blog) yardımıyla; verdiği hizmetler, sağladığı kaynaklar hususunda ve çeşitli konulardaki kullanıcıların görüşlerini belirtmelerine olanak sağlamış olmakta ve onları da parçası oldukları bu hizmetin sürecine aktif olarak katılımlarını sağlayarak, bu sürecin gelişmesi yönünde katkıda bulunmaları için bir fırsat sunmuş olmaktadır. Öte yandan Bloomberg programı ile borsa ile yakından ilgilenen kullanıcılar, gerçek zamanlı finansal piyasa hareketlerini yakından takip ve analiz etme imkânına da sahiptirler. Kütüphanenin kullanıcılarına sunduğu bu iki önemli hizmet de ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'nde mevcut değildir.

Kütüphanenin, kullanıcıların hem elektronik hem de basılı kaynaklardan ve kütüphanenin sunduğu diğer imkanlardan en iyi şekilde istifade edebilmeleri amacıyla verdiği oryantasyon eğitimi ve video eğitimleri de ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'nde bulunmayan bir diğer hizmet türleridir. Söz konusu bu hizmetler özellikle kütüphaneyi yeni kullanmaya başlayanlar için önemli ve gereklidir. Kullanıcılar bu hizmet sayesinde, gerek kütüphane içinde gerekse kütüphane web sayfası üzerinden yapacakları araştırma

esnasında takip edecekleri yol ve yöntemleri öğrenerek, araştırma sürecinin başlangıcında karşılaşacakları zorlukları da bertaraf etmiş olmaktadırlar.

Burada değinilmesi gereken bir başka önemli husus da, Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi'nin kendine ait bir web sayfasının olduğudur. Kütüphane bilgisayarlarına yüklediği kataloglarını, arama tarama hizmeti için internete açmakta ve web teknolojisi aracılığı ile de kullanıcılarını, hizmet alanı içindeki her türlü elektronik kaynağa yönlendirmekte, kullanıcılara kütüphane kataloğunun bibliyografik kayıtlarına erişebilme ve daha pek çok kütüphane hizmetine bu yolla ulaşma imkânı sağlamaktadır. Bu yönüyle kütüphane web sayfasının kullanıcılarının bilgiye ulaşma noktasındaki tüm beklentilerini karşıladığı görülmektedir.

Kütüphanenin pek çok hizmeti kullanıcı merkezlidir. Görünen o ki, Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi, günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeye "doğru" bir refleks geliştirerek, yaşanan bu değişimi fırsata çevirmeyi başarmıştır. Nitekim kütüphanenin geleneksel formundan sıyrılıp, kaynaklarını sayısallaştırması ve böylece kullanıcıların, *bilgiye* uzaktan erişme imkânına ve rahatlığına sahip olması bunun en güzel örneğidir. Bu durumun doğal sonucu, kütüphanenin farkındalığının artmasıdır.

Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi'nin kullanıcılarına sağladığı imkânlara bakıldığında, kütüphanenin geniş bir hizmet yelpazesine sahip olduğunu söylemek pekâlâ mümkündür. Tüm bu gözlemler ışığında her iki kütüphane de sunduğu hizmetler açısından göz önüne alındığında, Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi'nin, ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'ne oranla daha ileri seviyede olduğu, daha çeşitli, daha verimli ve daha kaliteli bir hizmet verdiği görülmektedir.

4.4. DÖRDÜNCÜ BÖLÜMÜN DEĞERLENDİRMESİ

Çalışmanın bu bölümünde uluslararası bir karşılaştırma yapılarak; ERÜ İ.İ.B.F Kütüphanesi ile Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi ele alınmış ve her iki kütüphane de sundukları hizmetler açısından değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda; öncelikle ERÜ İ.İ.B.F Kütüphanesi ve sunduğu hizmetler, ardından Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi ve sunduğu

hizmetler ele alınmıştır. Ardından iki kütüphane de sunduğu hizmetler açısından karşılaştırılmalı bir analize tabi tutularak dördüncü bölüm sonlandırılmıştır.

Gerek ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi gerekse Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi ile ilgili bilgiler, *doğrudan gözlem yöntemine* uygun olarak elde edilmiştir. Şöyle ki, Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi kısmının yazım aşamasında kütüphanenin web sayfasından yararlanılmıştır. ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'nin yazılması aşamasında ise bizzat kütüphaneye gidilerek, kütüphane yerinde detaylı bir şekilde inceleme yapılmıştır. Ancak, bu bölümün ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi ile ilgili kısmının oluşturulması esnasında bazı sıkıntılar yaşanmıştır. ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'ne yönelik hazırlanmış ne bir belge, ne rapor ne de bir makale mevcut değildir. Bundan dolayı, özellikle de kütüphanenin tarihçesini yazarken zorluk çekilmiştir. Ve yine bazı kişilerle mülakatlar yapılarak, kütüphane hakkında bilgiler toplanmıştır. Söz konusu bu kısım, toplanan bu bilgilerin bir bütün haline ve bir ay boyunca yapılan gözlemler sonucu elde edilen bulguların bir araya getirilmesi ile oluşturulmuştur. Kendileriyle görüşme yapılan kişiler ise şu şekildedir:

- ERÜ İ.İ.B.F. İktisat Bölümü Öğretim Üyesi, Prof. Dr. Mehmet Ali Bilginoğlu,
- ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi, Kütüphane Sorumlusu Songül Özilhan,
- ERÜ Hukuk Fakültesi Kütüphanesi, Kütüphane Sorumlusu Nesrin Kolca.

SONUÇ

Bilgi toplumuna doğru eğilimin öngördüğü bir yeniden yapılanma ortamında üniversiteler, kalifiye insan gücü yetiştirilmesinin yanı sıra bilimsel ve teknik alanda bilgi seviyesinin olabildiğince yukarıya çekilmesi yükümlülüğünü de taşımaktadırlar. Bilimsel araştırma yapmakla yükümlü olan üniversiteler, bir taraftan toplumsal faydaya dönüşecek bilgiyi üretmek diğer taraftan da araştırmalar sonucunda elde edilen bulguları lisans, yüksek lisans ve doktora programlarıyla genç kuşaklara aktarmak durumundadırlar.

Bilginin en önemli temel girdi olarak kabul edildiği bilgi toplumunda, eğer bilgiden bir değer veya fayda üretilmezse, o zaman bilginin değeri de olmaz. Şu halde bilginin bir anlam ifade edebilmesi için, bilginin derinleştirilmesi ve genişletilmesi gerekecektir ki; bu da ancak araştırma ve geliştirme ile mümkün olabilmektedir. Hangi alanda olursa olsun, yapılacak bir bilimsel araştırmanın ve/veya teknolojik gelişmenin vuku bulması, ancak, bibliyografik kaynakların doğru, güncel, güvenilir, hızlı ve kolay erişilebilir olmasına bağlıdır. Bu durum üniversiteleri yeni bilgilere; bu bilgilerin yer aldığı bilgi kaynaklarına yani kütüphanelere (bilgi merkezlerine) bağımlı hale getirmektedir. Kütüphaneler, çeşitli bilim dallarında yürütülmüş ve/veya yürütülmekte olan akademik çalışmaları derleyerek, verdikleri bilgi hizmetleriyle, üniversitelerin (birim bazında fakültelerin) en önemli destek üniteleridir. Dolayısıyla akademik kütüphanelerin, doğrudan kullanıcıları arasında olan lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin, üniversite öğretim üyelerinin ve uzmanların istek ve beklentilerine karşılık vermeleri bir başka deyişle kullanıcılarının tatminini sağlamaları bu tür kütüphaneler için ayrıca bir önem taşımaktadır. Bu da üniversite/fakülte kütüphanesinin sunduğu hizmetlerle; bu hizmetlerin kalitesi ve çeşitliliğiyle yakından ilgilidir. Zira yaşayan bir sistem ve kâr amacı gütmeyen bir hizmet işletmesi olarak üniversite/fakülte kütüphanelerinin, dünyada yaşanan gelişim ve değişimlere kayıtsız kalmayarak; hitap ettiği kitlenin ihtiyaçlarına cevap vermesi, onların beklentilerini karşılaması ve bu beklentiler

doğrultusunda hizmet kalitesini yüksek tutması bilgi toplumunda bir zorunluluk haline gelmiştir.

Sonuç olarak sosyal talep ve beklentilerin kökten değiştiği bilgi toplumunda kütüphaneler artık; okuma, ödünç alma, ders çalışma kütüphanesi gibi miadını doldurmuş biçim ve fikirlerden sıyrılarak, yeni kütüphane imajına (dijital kütüphaneye) doğru yönelmek durumunda kalmışlardır.

Yapılan bu çalışmada; bilgi, bilgi toplumu, bilgi merkezlerinin (kütüphanelerin) kavramsal çerçevesi çizilerek, bilgi – bilgi toplumu – kütüphane ilişkisinin boyutları ortaya konmaya çalışılmış ve ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi, sunduğu hizmetler (kullanıcı hizmetleri) bakımından analiz edilmiştir. Söz konusu bu analiz gerçekleştirirken, uluslararası bir karşılaştırma yapılmış ve ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'nin verdiği hizmetlerle, Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi'nin verdiği hizmetler kıyaslanmış ve yapılan gözlemler sonunda şu bulgulara ulaşılmıştır:

- Her iki kütüphanede de *katalog tarama hizmeti* mevcuttur. Bununla beraber, Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi'nde verilen katalog tarama hizmetinin, ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'nde verilen katalog tarama hizmetine göre daha fonksiyonel ve daha etkin olduğu saptanmıştır.
- Her iki kütüphanede de *ödünç verme hizmeti* mevcuttur. Söz konusu bu hizmetin kapsadığı kullanıcı kitlesi Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi'nde, ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'ne göre daha geniştir. Ayrıca Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi kullanıcısı, talep ettiği materyale dair tüm bilgileri, mesela ilgili kaynağın rafta olup olmadığı ile ilgili bilgiler gibi, kütüphaneye gitmeden internet üzerinden kütüphane web sayfasından öğrenebilme ve buradan ayırt ettirebilme imkânına sahiptir. Bununla beraber ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi kullanıcısı talep ettiği materyalin rafta olup olmadığını öğrenebilmek için bizzat kütüphaneye kadar gitmek zorundadır.

- Her iki kütüphanede de kablosuz ağ hizmeti mevcuttur. Kullanıcılar bu sayede kişisel bilgisayarları üzerinden çalışma ve araştırma yapma ve internete bağlanma imkânı da elde etmiş olmaktadır.
- Öte yandan Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi'nde, ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'nden farklı olarak pek çok hizmetin mevcut olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu bu hizmetler ise şu şekildedir:
 - *Kütüphane Web Sayfası*: Kütüphane bilgisayarlarına yüklediği kataloglarını, arama tarama hizmeti için internete açmakta ve web sayfası aracılığı ile de kullanıcılarını, hizmet alanı içindeki her türlü elektronik kaynağa yönlendirmekte, kullanıcılara kütüphane kataloğunun bibliyografik kayıtlarına erişebilme ve daha pek çok kütüphane hizmetine bu yolla ulaşma imkânı sağlamaktadır.
 - *E-Kaynak Hizmeti*: İşletme ve İktisat alanlarına yönelik çeşitli veritabanlarının, dijital koleksiyonların, e-kitapların, e-dergilerin, e-görüntülerin ve daha pek çok sayısal ortama aktarılmış kaynakların yer aldığı çeşitli arama motorlarının bulunduğu kısımır.
 - *Kütüphane Araçları*: LibX, Endnote ve Zotero gibi kullanıcıların araştırma sürecini kolaylaştıran ve daha etkin araştırma yapmalarını sağlayan araçlardır.
 - *Fotokopi ve Yazıcı Hizmeti*: Kütüphane içinde verilen bir hizmettir. Kullanıcılar kartlarına yükleyecekleri kontör veya kota karşılığında fotokopi makinelerinden fotokopi çektirebilmekte ve yazıcılardan çıktı alabilmektedirler.
 - *Kütüphanelerarası İşbirliği*: Kullanıcıların araştırmaları esnasında ihtiyaç duyduğu ancak kütüphanede bulunmayan yayınlar, bir başka bilgi merkezinden (kütüphaneden) temin edilmektedir.
 - *Grup Çalışma Odaları*: İçerisinde çeşitli ekipmanların bulunduğu ve kullanıcıların bir grup halinde çalışabilecekleri odalardır.

- *24 Saat/7 Gün Yardım Hizmeti*: Kullanıcıları aradıkları konu ile ilgili yararlanabilecekleri veritabanlarına doğrudan yönlendiren bir araç çubuğudur.
- *Çevrimiçi Soru – Cevap Hizmeti*: Kullanıcının araştırma yapma esnasında karşılaştığı sorunların çözümü için başvurabileceği bir hizmettir. Ayrıca *telefonla yardım* ve *e-posta kanalıyla yardım* gibi çeşitli yardım seçenekleri de bulunmaktadır.
- *Kütüphane Bilgi Ofisi*: Kullanıcıların, kütüphane ile ilgili her türlü sorunların çözümü için müracaat ettikleri bir ofistir.
- *Watson Kütüphanesi Elektronik Günlüğü*: Kütüphane ile ilgili haberlerin ve kullanıcıya araştırma esnasında kullanabileceği *araştırma ipuçlarının* verildiği bir bölümdür.
- *Bloomberg Terminalleri*: 24 saat veri (ekonomi ve finans bilgileri) erişimine ve analizine izin veren *Bloomberg* programının yer aldığı bir bölümdür.
- *Oryantasyon ve Video Eğitimleri*: Kütüphanede, kullanıcıların kütüphane koleksiyonundan en iyi şekilde faydalanmalarını sağlamak ve diğer kütüphane hizmetleri konusunda kullanıcıları bilgilendirmek için kütüphane oryantasyon eğitimi ile kullanıcıların internet üzerinden ulaşabilecekleri ve kaynak tarama aşamasının görüntülü olarak anlatıldığı video eğitimleri de mevcuttur.

Bu çalışmada, ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi ile Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi, sundukları hizmetler açısından karşılaştırmalı olarak analiz edilmiş ve yapılan karşılaştırma sonucunda Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi'nin, ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'ne kıyasla, hizmet çeşitliliği ve niteliği bakımından daha ileri bir düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucun altında yatan nedeni; bilgi toplumunun beraberinde getirdiği değişim ve dönüşümün oluşturduğu etkiler ve bu etkilere yönelik verilen tepkiler olarak göstermek mümkündür. Zira bilgi toplumunda, kütüphanelerin fiziksel mekân olarak kullanım oranının azaldığı, kullanıcıların teknoloji merkezli bir davranış sergiledikleri ve eskiye oranla dijital

materyali daha fazla tercih ve talep ettikleri bir gerçektir. Mühim olan tüm etkenlere rağmen, zamanında ve doğru bir refleks geliştirerek yaşanan bu değişimi lehte kullanabilmektir. Kütüphaneler için bu durum; bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin tehdit olarak değil de, bir fırsat olarak algılanıp, dijital teknolojinin kütüphane hizmetlerine yansıtılması şeklinde gerçekleşecektir. Kolombiya Üniversitesi İşletme ve Ekonomi Kütüphanesi'nin yaptığı şey tam da budur. Şöyle ki, kütüphane teknolojik gelişmeye mesafeli durmak yerine söz konusu bu gelişmeden kendi payını almış ve web teknolojisini de kullanarak, bilgi toplumunda kütüphanelere adeta meydan okuyan "*internet*" faktörünü de kendi lehinde kullanmayı başarabilmiştir.

Bu konuda, ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'nin *kampüs bilgi sistemi* içindeki rolü belirlenerek, bir *kampüs bilgi ağı* (merkez kütüphane, fakülte kütüphaneleri ve diğer bilgi merkezlerinin bilgisayar ağları ile birbirine bağlanması şeklinde) kurulması ile ilgili ve ERÜ İ.İ.B.F. Kütüphanesi'nin sayısallaştırılmasına (kütüphanenin web teknolojisine uyumlanması, kaynaklarını internet üzerinden dünyaya açması gibi) yönelik yapılacak yeni bir çalışmayla, konuya dönük yeni bir ufuk kazandırılmış olacaktır.

KAYNAKÇA

- ACRL (2000), Information Literacy Competency Standards for Higher Education, Web page: <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/standards/standards.pdf>. (Erişim Tarihi: Ocak 2011).
- Akbulut, M. (1984). "Milli Kütüphaneler". *Türk Kütüphaneciliği*, 1(33), 1-10.
- Akkoyunlu, B. (2008). "Bilgi Okuryazarlığı ve Yaşam Boyu Öğrenme". *International Educational Technology Conference (IETC)*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir 2008, s. 11-15.
- Aksakal, A. (1983). "Okul Kütüphanelerimiz ve Bir Anketin Düşündürdükleri". *Türk Kütüphaneciliği*, 3(32), 108-115.
- Aktan, C.C. ve M. Tunç. (1998). "Bilgi Toplumu ve Türkiye". *Yeni Türkiye Dergisi*, 118-134.
- Alakuş, M. (1991). *Bilgi Toplumu*. T. C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Alar, H. (2001). "Çağdaş Türk Eğitimi Açısından Üniversite – Kütüphane İlişkisi Üzerine Bir İnceleme". *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 18, 321-333.
- Alav, O., Z. Kara, İ. Kara ve Y. Kara. (2003,Şubat). "Elektronik Kütüphanelerin Eğitimdeki Yeri ve Önemi [Dijital Kütüphaneler=Digital Library]", *Çukurova Üniversitesi Akademik Bilişim*, Adana 2003.
- Alkan, N. (1997). "Üniversite Kütüphaneleri ve Ulusal Bilgi Politikası". *Türk Kütüphaneciliği*, 3(11), 233-252.
- Anameriç, H. (2008). *Türkiye’de Çağdaşlaşma Sürecinde Bilgini Toplumsallaşması ve Bilgi Merkezleri*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bilgi ve Belge Yönetimi ABD. Doktora Tezi. Ankara.
- Anık, C. (2006). "Bilgi Sosyolojisine Göre Bilginin İşlevi ve Bir Model Denemesi". *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 39, 1-29.

Armağan, A. Ş. (2005). *Kütüphane ve Belge Bilgi merkezlerinde Müşteri İlişkileri Yönetimi*. İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Üniversitesi. Bilgi ve Belge Yönetimi ABD.Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Aslan, S. (1998). "Halk Kütüphanelerinin Toplumsal Rolü". *Türk Kütüphaneciliği*, 12(4) 306-31.

Ateş, M.R. (2007). *İnovasyon Hayat Kurtarır*. İstanbul: Doğan Kitap.

Atılğan, D. (2003). "Demokratikleşme Sürecinde Halk Kütüphaneleri". *Türk Kütüphaneciliği*, 4(17), 381-385.

Atılğan, D. (2009). "Bilgi Yönetimi Kavramı ve Gelişimi". *Türk Kütüphaneciliği*, 1(23), 201-212.

Balay, R. (2004). "Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim". *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(37), 61-82.

Batı, H. (2006). *Elektronik Bilgi Kaynaklarında Maliyet-Yarar Analizi: Ortadoğu Teknik Üniversitesi Kütüphanesi Üzerine Bir Değerlendirme*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Batur, B. (2004). "Bilgi Toplumunda Üniversite". *Üniversite ve Toplum, Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 2(4).

Baysal, J. (1987). *Kütüphanecilik Alanında Yeni Kavramlar Araçlar Yöntemler* (2.Basım). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Film Merkezi ve Matbaası (İÜFM).

Bell, D. (1973). *The Coming of The Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting*. Basic Books, New York.

Bertrot, J.C., C.R. McClure, D. M. Davis and J. Ryan. (2004). Capture usage with e-metrics. Web Page:

<http://www.libraryjournal.com/article/CA411564.html?display=FeaturesNews&industry>

(Erişim Tarihi: Mart 2011).

Bilar, E. Küreselleşmenin Getirdiği Sosyo-Kültürel Değişimlerde Halk Kütüphaneleri. Web Sayfası: enderb@trakya.edu.tr (Erişim: Ağustos 2010).

Binark, İ. (1978). "Arşiv Hakkında Ön Bilgiler, Ülkemizdeki Arşiv çalışmaları, Arşiv Meselelerimiz ve Çözüm Teklifleri". *Türk Kütüphaneciliği*, 2(27), 69-87.

Bozkurt, E. (2006). *Endüstriyel ve Post Endüstriyel Dönüşüm*. Bursa: Ekin Kitabevi.

Bulurman, B. (2002). "Enformasyon Toplumu ve Eğitim". *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 1(4).

Cantürk, G., B. Başer ve N. Başer (2009). "Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(7), 451-482.

Columbia University Libraries, Business and Economics Library's Web Site. <http://library.columbia.edu/indiv/business.html> (Erişim Tarihi: Ağustos 2011)

Çağlar, G. N. (2006). *Üniversite Kütüphanelerinde Halkla İlişkiler ve Başkent Üniversitesi Örneği*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Çakar, N. D., S. Yıldız ve S. Dur (2010). "Bilgi Yönetimi Örgütsel Etkinlik İlişkisi: Örgüt Kültürü ve Örgüt Yapısının Temel Etkileri". *Ege Akademik Bakış*, 1(10), 71-93.

Çakın, İ. (1998). "Üniversitelerimizin Bilgiye Erişim Ortamları: Genel Değerlendirme". *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cumhuriyetimizin 75. Yılı Özel Sayısı, 37-67.

Çakın, İ. (1991). "Özel Kütüphaneler: Tanım Boşluğu". *Türk Kütüphaneciliği*, 2(5), 49-55.

Çakın, İ. (1983). "Üniversite – Kütüphane İlişkisi". *Türk Kütüphaneciliği*, 2(32), 61-64.

Çakın, İ. (1991). "Araştırma Faaliyetleri ve Kütüphaneler". *Türk Kütüphaneciliği*, 4(5), 153-160.

Çakın, İ. (2000). "Üniversitelerimizin Bilgiye Erişim Sorunları ile Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi". *Bilgi Dünyası*, 1(1), 26-41.

- Çalık, T. ve F. Sezgin (2005). "Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 1(13), 55-66.
- Çapar, B. ve O. Gürdal (2001). "Kütüphanecilik Bölümü Öğrencilerin Okuryazarlık Durumu Üzerine Bir Araştırma". *Türk Kütüphaneciliği*, 4(15), 407-418.
- Çelep, C. ve B. Çetin (2003). *Bilgi Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çelik, A. (2000). "Üniversite Kütüphanelerinin Geleceği". *Bilgi Dünyası*, 1(1), 42-55.
- Çelik, A. (1991). "Türkiye'deki Üniversite Kütüphanelerinin Sorunları". *Türk Kütüphaneciliği*, 2(5), 59-68.
- Çelik, A. (1994). "Yeni Üniversitelerde Kütüphane Sorunu". *Türk Kütüphaneciliği*, 4(8), 266-271.
- Çelik, A. ve N. Uçak (1993). "Üniversite Kütüphaneleri Üzerine". *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2(10), 115-121.
- Çelik, A. (1998). "Bilgi Toplumu Üzerine Bazı Notlar". *Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1(15), 53-59.
- Çelik, S. (2000). "Üniversite Kütüphaneleri: Amaç, Görev, İşlev, Yönetim ve Örgüt Yapısı". *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 2, 52-62.
- Çetin, Ş. (2004). "Değişen Değerler ve Eğitim". *Milli Eğitim Dergisi*, 161.
- Çizmeçi, B. (2008). *Erciyes Üniversitesi Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı 2008 Yılı Rehberi* (3. Baskı). Kayseri.
- Çoban, H. (1997). *Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Demircioğlu, Ö. (2007). "Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi: Bilgiyi Hayata Dönüştüren Kütüphane". *Bilgi Dünyası*, 1(8), 167-173.
- Doğan, İ. (1994). "Bilgi Toplumu: Uzun İnce Bir Yol". *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(27), 97-111.
- Drucker, F. P. (1992). *Yeni Gerçekler* (İkinci Baskı). (Çev. Birtane Karanakçı) Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Drucker, F. P. (1994). *Kapitalist Ötesi Toplum*. (Çev. Belkıs Çorakçı) İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Dura, C. ve H. Atik. (2002). *Bilgi Toplumu, Bilgi Ekonomisi ve Türkiye* (Birinci Basım), İstanbul: Literatür Yayınları.

Durna, U. ve Y. Demirel. (2008). "Bilgi Yönetiminde Bilgiyi Anlamak". *Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 30, 129-156.

Erbay, H. (1993). *Üniversite Kütüphanelerinin Yönetim ve Organizasyon Yapıları ve Bir Uygulama*. İ.Ü. SBE. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Erciyes Üniversitesi Web Sitesi. <http://iibf.erciyes.edu.tr/genelbil/> (Erişim Tarihi: Ocak 2011).

Ergen, B. (2003). "Üniversite ve Kütüphanesi". *Türk Kütüphaneciliği*, 2(17), 188-189.

Erkan, H. (1993). *Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Ersoy, A. ve B. Yılmaz (2009). "Yaşam Boyu Öğrenme ve Türkiye'de Halk Kütüphaneleri". *Türk Kütüphaneciliği*, 2(23), 803-834.

Erzurum, K. (2001). "Üniversitelerimiz ve Üniversite Kütüphaneleri". *Türk Kütüphaneciliği*, 1(15), 90-94.

Erzurum, K. (2010). "Bir Duygu Yaratmak: Üniversite Kütüphanedir". *Türk Kütüphaneciliği*, 3(24), 533-539.

Fleet, V. C. (1995). Public libraries, lifelong learning, and older adults: background and recommendations, Web page: <http://www2.ed.gov/pubs/PLLIConf95/vanfleet.html> (Erişim Tarihi: Mart 2011).

Fromm, E. (2003). *Sahip Olmak Ya Da Olmak*. (Çev. Aydın Arıtan) İstanbul: Arıtan Yayınevi.

Genç, S. Z. ve M. Y. Eryaman. (2008). "Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması". *Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(9), 89-102.

Güçlü, N. ve K. Sotirofski. (2006). "Bilgi Yönetimi". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(4), 351-371.

Günay, D. (2004). "Üniversitenin Ne'liği, Akademik Özgürlük ve Üniversite Özerkliği". *First International Congress on University Education, Perspectives on University Education in the 21st Century*. Fatih Üniversitesi, İstanbul. Web Sayfası: http://www.durmusgunay.com/linkler/12.%C3%9Cniversitenin%20Neli%C4%9Fi,%20Akademik%C3%96zg%C3%BCrl%C3%BCkve%C3%9Cniversite%C3%96zerkli%C4%9Fi_.pdf (Erişim Tarihi: Mart 2011)

Grieder, E. M. (1956). "Kütüphane Üniversitenin Kalbidir". (Çev.Naan Kırkbir.). *Türk Kütüphaneciliği*, 2(5), 93-100.

IFLA Journal (1987). "Üniversite Kütüphaneleri İçin Standartlar". (Çev. Necmettin Sefercioğlu). *Türk Kütüphaneciliği*, 1(4), 29-32.

Kapucu, H. H. (2007). *Kütüphane Hizmetlerinde Müşteri Tatmini ve Bir Uygulama*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Uluslararası Kalite Yönetimi Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Karakaş, B. ve A. Yaralı. (2004). "Bilgi Yönetiminden Kamu Yönetimine". *III. Ulusal Bilgi, Yönetim ve Ekonomi Kongresi*, Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F., Eskişehir 2004, s. 547-555.

Kayan, Y. (1992). "Üniversite Kütüphanelerinde Bütçe ve Bütçenin Rasyonel Kullanımı". *Türk Kütüphaneciliği*, 4(6), 194-203.

Kızıl, M. (2007). *Yükseköğretimde Bilgi Okuryazarlığı: Selçuk Üniversitesi Örneği*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Ana Bilim Dalı. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Konya.

Kurulgan, M. (2004). *Bilgi Teknolojilerinin Üniversite Kütüphanelerinde Yönetim İşlevleri Üzerine Etkileri ve Türkiye'deki Uygulamaya İlişkin Bir Araştırma*. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme (Yönetim ve Organizasyon) Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Eskişehir.

Kutluoğlu, Z. (2007). *Üniversite Kütüphanelerinde Pazarlama: Başkent Üniversitesi Kütüphanesi Örneği*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Li, L. (2006). "Building the Ubiquitous Library in the 21st Century". *World Library and Information Congress: 72nd IFLA General Conference and Council*, Seoul, Korea.

Longman (2004). *Dictionary of Contemporary English*. The Living Dictionary. New Delhi: International Edition.

Lor, P. J. and E. A. Sonnekus. (1997). Guidelines for Legislation for National Library Services. Web Page: <http://archive.ifla.org/VII/s1/gnl/gnl-i1.htm#intro> (Erişim Tarihi: Mart 2011).

Milli Eğitim Bakanlığı (M.E.B.) (1992). *Enformasyon Toplumu ve Eğitim Sistemlerine Etkileri*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Mülakat (2011). *Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mehmet Ali Bilginoğlu İle Bir Görüşme*. Haziran 2011, Yer: Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.

Mülakat (2011), *Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Kütüphanesi, Kütüphane Sorumlusu Songül Özilhan İle Bir Görüşme*, Haziran 2011, Yer: Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kütüphanesi.

Mülakat (2011), *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kütüphanesi, Kütüphane Sorumlusu Nesrin Kolca İle Bir Görüşme*, Haziran 2011, Yer: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kütüphanesi

Nair, G. (2008). *Bilgi Toplumu ve Türkiye* (Birinci Basım). İstanbul: Gündoğan Yayınları.

Numanoğlu, G. (1999). "Bilgi Toplumu ve Eğitimde Yeni Kimlikler II". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1-2(32), 341-349.

Odabaş, H. (2011). "Akademik Kütüphaneler Ve Değişen Roller: Warwick Üniversitesi Kütüphanesi Örneği". *Bilgi Kullanıcıların ve Yöneticilerin Buluştuğu Platformlar Olarak Bilgi-Belge Merkezleri Sempozyumu*, Ardahan Üniversitesi, Ardahan 2011.

Öğüt, A. (2003). *Bilgi Çağında Yönetim* (İkinci Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Ören, Ç. Ö. (2006). *Elektronik Danışma Hizmetleri: ODTÜ Kütüphanesi Örneği*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Özdemirci, F. ve C. Aydın (2008). "Kurumsal Bilgi Kaynakları ve Bilgi Yönetimi". *Türk Kütüphaneciliği*, 1(22), 59-81.

PETAS (2005), Komisyon Raporları ve Toplantı Tutanaqları.

Polat, C. (2005). "Bilgi Okuryazarlığı ve Üniversiteler". *Türk Kütüphaneciliği Derneği*, Prof. Dr. Nilüfer Tuncer'e Armağan, 261-277.

Polat, C. (2006). "Bilgi Çağında Üniversite Eğitimi İçin Bir Açılım: Bilgi Okuryazarlığı Öğretimi". *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 29, 249-266.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) Web Sitesi. <http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/>. (Erişim Tarihi: Kasım 2011).

Röportaj (2010). "Almanya'daki Yeni Kütüphaneler Oturma Odası Gibi, Olaf Eigenbrodt ile bir röportaj". Web sayfası: <http://www.goethe.de/ins/tr/lp/wis/bib/tr5886686.htm>. (Erişim Tarihi: Haziran 2011)

Saatçioğlu, Ö., Ö. Ömür ve P. Sürel Özel. (2003). "Bilgi Okuryazarlığı Becerilerinin Geliştirilmesinde Kütüphanelerin Rolü ve Dokuz Eylül Üniversitesi Uygulaması". *Bilgi Dünyası*, 1(4), 45-63.

Schools Libraries Work, Research Foundation Paper, Scholastic Library Publishing Third Edition (2008), Web page: http://www2.scholastic.com/content/collateral_resources/pdf/s/slw3_2008.pdf. (Erişim Tarihi: Mart 2011).

- Subaşıoğlu, F., A. Doğan ve O. G. Tamdoğan. (2006). *Liseler İçin Kütüphanecilik* (4. Basım). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Subaşıoğlu, F. (2001). "Dijital Kütüphaneler: Tanımlama Sorunu". *Türk Kütüphaneciliği*, 1(15), 45-54.
- Tamdoğan, O. G. (2006). "Enformasyon Okuryazarlığı: 'Değer' Yaratma Fırsatı". *Türkiye'de Bilgi Hizmetleri ve Yeni Yaklaşımlar: 42. Kütüphane Haftası Bildirileri*, Türk Kütüphaneciliği Derneği, s. 101- 130.
- Tamdoğan, O. G. (2009). "Enformasyon Zincirinde Bilgi Erişim Sistemleri, Bilgi Erişim Sürecinde Kütüphane Kurumu ve Diğer Bilgi Merkezleri". *Türk Kütüphaneciliği* 1(23), 151-168.
- Thompson, L. S. (1952). "Orta Öğretim Kütüphanesi". *Türk Kütüphaneciliği*, 2(1), 101-110.
- Tonta, Y. (1999). "Bilgi Toplumu ve Bilgi Teknolojisi". *Türk Kütüphaneciliği*, 4(13), 363-375.
- Tonta, Y. (2009). "Dijital Yerliler, Sosyal Ağlar ve Kütüphanelerin Geleceği". *Türk Kütüphaneciliği*, 4(23), 742-768.
- Tonta, Y. ve M. E. Küçük (2005). "Sanayi Toplumundan Bilgi Topluma Geçişte Temel Dinamikler". *Türk Kütüphaneciliği*, 4(19), 449-464.
- Tunçkanat, H. (1989). "Araştırma Olgusu ve Üniversite Kütüphanelerinin Üniversite İçindeki Yeri". *Türk Kütüphaneciliği*, 4(3), 189-195.
- Turgut, B. (2001). "Küreselleşme ve Milli Duyarlılıklar". *Milli Eğitim Dergisi*, 150
- Türk Dil Kurumu Web Sitesi. <http://tdkterim.gov.tr/bts/> (Erişim Tarihi: Ocak 2011).
- UNESCO (1994), Public Library Manifesto Web page: <http://www.unesco.org/webworld/libraries/manifestos/libraman.html#1> (Erişim Tarihi: Mart 2011).

UNESCO/IFLA (1999) School Library Manifesto, Web page: http://www.unesco.org/webworld/libraries/manifestos/school_manifesto.html (Erişim Tarihi: Mart 2011)

Üstün, A. (1994). "Teknolojik Gelişmelerin Kütüphane Ve Bilgi Merkezlerine Etkisi (Yasalar Açısından Bir Yaklaşım)". *Türk Kütüphaneciliği*, 8(3), 217-229.

Wikipedia's Web Site. http://tr.wikipedia.org/wiki/Bilgi_toplumu (Erişim Tarihi: Ocak 2011)

Wikipedia's Web Site. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Okuryazarl%C4%B1k> (Erişim Tarihi: Ocak 2011).

Wikipedia's Web Site. http://en.wikipedia.org/wiki/Digital_library (Erişim Tarihi: Eylül 2011).

Yalçinkaya, Y. (2010). "Bilginin Farkındalık ve Farklılığında Organizasyonların Gelecek Alanı: İnovasyon". *Türk Kütüphaneciliği*, 24(3), 373-403.

Yamaç, K. (2011). "Nedir Bu İnovasyon?". *Üniversite ve Toplum, Bilgi, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 3(1).

Yıldız, A. K. (2010). "Teknolojik Yakınsamanın Kütüphanelerde Yarattığı Değişimler: Değişimin CMML İle İzlenmesi". *2. Uluslararası Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu*, Hacettepe Üniversitesi, Ankara 2010, s. 184-191.

Yıldız, R. ve E. Yıldırım. (2010). *Tez Yazma, Makale Hazırlama ve Yayınlama Kılavuzu* (Geliştirilmiş Üçüncü Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

Yılmaz, B. (2009). "Gerçekliğin Toplumsal İnşasında Bilgi ve Bilgi Merkezleri". *Bilgi Dünyası*, 1(10), 23-34.

Yılmaz, B. (2010). "Türkiye'nin Bilgi Toplumu Politikasında Kütüphane Kurumuna Yaklaşım". *Bilgi Dünyası*, 11(2), 263-289.

Yılmaz, B. (2011). "Ankara'daki Halk Kütüphanesi Sistemi: Niceliksel Bir Analiz". *Türk Kütüphaneciliği*, 1(25), 35-54.

Yılmaz, B. ve H. Aydın. (2011). "Bilgi Politikası Konusundaki Uluslararası Çalışmalarda Kütüphane Kurumuna Yaklaşım: Avrupa Birliği Lizbon Stratejisi ile Birleşmiş Milletler Dünya Bilgi Toplumu Zirvesi". *Bilgi Dünyası*, 12(1), 46-69.

Yurdadoğ, B. U. (1971). "Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Kütüphanesinin Yerleştirme Planı Hakkında Rapor". *Türk Kütüphaneciliği*, 4(20), 197-209.

Yücel, İ. H. (1997). *Bilim – Teknoloji Politikaları ve 21. Yüzyılın Toplumu*. Ankara: DPT Yayını, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi Başkanlığı, 1-119.

Zerenler, M., N. Türker ve E. Şahin. (2007). "Küresel Teknoloji, Araştırma – Geliştirme (AR-GE) ve Yenilik İlişkisi". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 653-667.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı: Sevgi ELVERDİ

Uyruğu: Türkiye (TC)

Doğum Tarihi ve Yeri: 3 Aralık 1983, KAYSERİ

Medeni Durumu: Bekâr

Tel: 0 537 975 14 41

E-mail: sevgielverdi@hotmail.com

Yazışma Adresi: Beyazşehir M. 824.S. Beyza Apt. No:4/13 Kocasinan/KAYSERİ

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	: ERÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü	2011
Lisans	: ERÜ İ.İ.B.F İktisat Bölümü	2009
Lise	: Melikgazi Lisesi (Süper Bölüm)	2001

YABANCI DİL

İngilizce

YAYINLAR

Elverdi, S. ve R. Yıldız. (2011, Mayıs). "Kentsel Kalkınmada Bilgi Merkezlerinin Rolü: KAYHAM Örneği". *Üçüncü Yerel Ekonomiler Kongresi, Bildiriler*, Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Konya 2011, s. 66-79.